

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE ve SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİNDE MÜZİK KULLANIMININ AKADEMİK BAŞARI VE
KALICILIK ÜZERİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERVE KALYONCUOĞLU

ÇANAKKALE

TEMMUZ, 2019

T.C.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Türkçe Eğitiminde Müzik Kullanımının Akademik Başarı Ve Kalıcılık Üzerine Etkisi

Merve KALYONCUOĞLU

(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman

Doç. Dr. Yusuf AVCI

Çanakkale

Temmuz, 2019

Taahhütname

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Türkçe Eğitiminde Müzik Kullanımının Akademik Başarı ve Kalıcılık Üzerine Etkisi**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

03/07/2019

Merve KALYONCUOĞLU

İmza

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Merve KALYONCUOĞLU tarafından hazırlanan çalışma, 03/07/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No : ..1016.2716.....

Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza	
Doç. Dr.	Yusuf AVCI		Danışman
Dr. Öğr. Üyesi	Hulusi GEÇGEL		Üye
Dr. Öğr. Üyesi	Arzu ÇEVİK		Üye

Tarih:

İmza:

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

Enstitü Müdürü

Ön Söz

Araştırma konusu seçiminde beni cesaretlendiren ve bakış açımı genişleten, karşıma çıkan zorluklarda sabırla beni dinleyerek çözüm üretme konusunda bana yardımcı olan, fikirlerini her daim benimle paylaşan sayın danışmanım Doç. Dr. Yusuf Avcı'ya teşekkürlerimi sunarım. Bilgisine başvurduğumda bana her zaman yardımcı olan Dr. Öğr. Üyesi Fatih Kana 'ya, uygulamalar hususunda yardımlarını hiç esirgemeyen öğretmenlerim sevgili İlknur Yalçın Akkaş ve Tarık Hakan Yıldız'a, çıkmaza düştüğümü düşündüğüm noktalarda yardımlarını benden esirgemeyen İstanbul Şehir Üniversitesi Öğr. Gör. Nurten Güneş'e teşekkürü borç bilirim.

Çanakkale, 2019

Merve KALYONCUOĞLU

Özet

Türkçe Eğitiminde Müzik Kullanımının Akademik Başarı ve Kalıcılık Üzerine Etkisi

Bu tez çalışması, Türkçe dersi esnasında müzik kullanımının, öğrencilerin akademik performansları ve bilgilerinin kalıcılığını ne yönde etkilediğini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Devamında ise hangi tür müziğin bu etkide payının daha fazla olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmanın örneklemini, 2018-2019 eğitim-öğretim döneminde, Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü Merkez İlçesi'ne bağlı üç tane devlet okulunda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma, 212 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada deneysel yöntemlerden yarı deneysel desenden faydalanılmış, veri toplama aracı olarak ise başarı testi kullanılmıştır. Başarı testinin oluşturulmasında uzman görüşüne başvurulmuştur.

Elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, Türkçe dersi esnasında klasik müzik kullanımının öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Uygulanan klasik müzik türlerinden ise, Klasik Türk Müziğinin daha etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Müzik, Türkçe Eğitimi, Akademik Başarı

Abstract

The Effect of Using Music on Academic Achievement and Retention

This study is designed to determine how music use during Turkish Language course affects students' academic performance and permanence of knowledge. In the following, it was tried to determine what kind of music has a higher share in this effect.

The sample of this study consisted of students studying in three public schools in the Central District of Çanakkale Provincial Directorate of National Education in the 2018-2019 academic year. The study was carried out with 9 class, 212 students.

In the study, experimental methods were used as quasi-experimental design and success test was used as data collection tool. Expert opinion was applied to the achievement test. The data were analyzed with descriptive analysis method. As a result of the research, it was concluded that the use of classical music increased the academic success of the students during the Turkish course. Classical Turkish music was more effective than classical music.

Keywords: Classical Music, Turkish Education, Academic Achievement

İçindekiler

Ön Söz.....	i
Özet.....	ii
Abstract.....	iii
İçindekiler.....	iv
Tablolar Listesi.....	vi
Bölüm I: Giriş.....	1
Araştırmanın Amacı.....	1
Araştırmanın Önemi ve Problem Durumu.....	1
Araştırmanın önemi.....	1
Problem durumu.....	1
Sınırlılıklar.....	3
Varsayımlar.....	3
Alanyazın.....	4
Dilin tanımı ve işlevi.....	4
Çoklu zekâ kuramı.....	9
Müzik.....	12
Müziğin çeşitli alanlarda kullanımı.....	33
Bölüm II: Yöntem.....	59
Araştırma Deseni.....	59
Araştırma Süreci.....	59
Evren ve örneklem.....	62
Verilerin toplanması.....	62
Verilerin incelenmesi.....	63
Bölüm III: Bulgular ve Yorum.....	64
Bölüm IV: Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	86
Tartışma.....	86
Sonuç.....	91
Öneriler.....	94
Uygulayıcılar için öneriler.....	94
Araştırmacılar için öneriler.....	94
Kaynakça.....	95

Ekler	105
EK A: MEB İzin Belgesi	105
EK B:Çalışmada Kullanılan Metinler ve Cevap Anahtarları	107
EK C: Araştırmada Kullanılan Klasik Batı Müzikleri.....	117
EK Ç: Araştırmada Kullanılan Klasik Türk Musikisi Eserleri.....	118

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Klasik Türk Müziği Eşliğinde İşlenen Deli Dumrul Metni	65
2	Klasik Batı Müziği Eşliğinde İşlenen Deli Dumrul Metni.....	66
3	Kontrol Grubu Deli Dumrul Metni	68
4	Klasik Türk Müziği Eşliğinde İşlenen Forsa Metni.....	70
5	Klasik Batı Müziği Eşliğinde İşlenen Forsa Metni	72
6	Kontrol Grubu Forsa Metni	74
7	Klasik Türk Müziği Eşliğinde Eskici Metni	76
8	Klasik Batı Müziği Eşliğinde Eskici Metni	78
9	Kontrol Grubu Eskici Metni	80

Bölüm I: Giriş

Araştırmanın Amacı

Araştırmada temel olarak Türkçe eğitimi sırasında kullanılacak müziğin öğrencilerin akademik performanslarına ve bilgilerinin kalıcılığına olan etkisi incelenmektedir.

Araştırmanın Önemi ve Problem Durumu

Araştırmanın önemi. Zeynep Korkmaz (1992) dilin insanlar arasında karşılıklı haberleşmeyi sağlayan; duygu, düşünce ve isteklerin ses, şekil ve anlam bakımından her toplumunun kendi değerler bütününe göre şekillenmiş ortak kuralların yardımı ile başkalarına aktarılan, seslerden örülü çok yönlü bir sistem olduğunu söylemektedir. Buna göre dil, insanların duygularını, düşüncelerini, bilgi ve izlenimlerini aktarmada kullandıkları en etkili araçlardan biridir. Müzik de bu amaca uygun etkili bir diğer araçtır. Nörologistler müziksel işlemlerin ve dil ile ilgili işlemlerin beynin aynı bölgesinde gerçekleştiğini bulmuşlardır. Müziksel ve dilsel anlamlandırmanın paralellikler sergilediğini de belirtmişlerdir. (Maess & Koelsch, 2001). Bunun sonucu olarak bu çalışmada araştırmacılar Türkçe eğitimini müzik ile birlikte yapmanın öğrenimi kolaylaştıracağı ve bilgilerin kalıcılığını artıracığı varsayımını denemişlerdir.

Literatür incelendiği zaman bu alanda yapılmış çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın da bu konuda alanyazına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Problem durumu. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın özel amaçları içerisinde; "öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile

ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmeleri, dil becerilerinin ve yeterliliklerinin geliştirilmesi, diğer tüm alanlarda öğrenme, kişisel ve sosyal gelişme ile mesleki becerileri edinme gibi maddeler yer almaktadır.

Bu çalışmada da yukarıdaki amaçlar doğrultusunda, müzik ile birlikte işlenen Türkçe dersinin öğrencilerin akademik başarısı ve bilgilerinin kalıcılığı üzerindeki etkisinin ölçülmesi amaçlanmıştır.

Öğrenciler özellikle sözel derslerde, motivasyon eksikliği, belirli bir süre sonra dikkat dağılması gibi bir takım sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Bu sorunların çözümünde farklı teknikler geliştirilmiş olmakla birlikte müzik, ülkemizde sıkça tercih edilen yöntemler arasında değildir. Bu konuda yapılan yurt dışı kaynaklı çalışmalar incelendiğinde elde edilen verilerin umut vaat ettiği görülecektir. Hem nörobilimsel hem de eğitim öğretim alanında yapılan çalışmalar öğrencilerin müzik destekli eğitimle daha sağlıklı bir öğrenme süreci geçirdikleri sonucunu desteklemektedir. Müzik çoğu zaman bir eğlence aracı olarak kullanıldığı için ders esnasında kullanımının öğrencinin ilgisini çekmesi, doğal olarak derse olan dikkatini artırması öngörülmektedir. Bu çalışmanın problem durumu da bu bilgilerin ışığında “müzik eşliğinde işlenen Türkçe dersi öğrencilerin başarı ve bilgilerin kalıcılığı üzerinde nasıl bir etki bırakmaktadır?” sorusuna cevap aramaktır.

Alt problemler.

1. Müziğin Türkçe öğretiminde etkisi var mıdır?
2. Türkçe dersi esnasında müzik kullanmak öğrencilerin akademik başarısını veya kalıcılığını etkiler mi?

3. Ortaöğretim birinci kademe Türkçe dersinde müzik kullanımını öğrencilerin akademik başarısını, derse dair motivasyonlarını ve üst düzey düşünme yeteneklerini nasıl etkiler?
4. Müziğin öğrencilerin okuduğunu anlama, anladığını yorumlama üzerinde artırıcı bir etkisi var mıdır?
5. Müzik seçiminde kültürel faktörler etkili midir?
6. Hangi tür müzik öğrenmeyi daha çok etkilemektedir?

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2018-2019 öğretim yılı Çanakkale ili Merkez ilçesinde bulunan 3 ayrı ortaokula ait 5.sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Elde edilen veriler nitel inceleme ile sınırlıdır.
3. Veri araçları başarı testi şeklinde oluşturulmuş açık uçlu sorularla sınırlıdır.
4. Kullanılan müzikler daha önce yapılmış çalışmalar temel alınarak Batı klasikleri ve Türk sanat makamları ile sınırlıdır.

Varsayımlar

1. Uygulama noktasında kontrol altına alınamayan değişkenlerin deney ve kontrol grubunu eşit şekilde etkilediği varsayılmıştır.
2. Örnekleme oluşturan deneklerin her birinin normal zekâ dağılımı gösterdikleri varsayılmıştır.
3. Seçilen gruplardaki öğrencilerin Türkçe dersi başarı ortalamalarının birbirine yakın olduğu varsayılmıştır.

4. Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin gönüllülük esasını göz önünde bulundurdıkları varsayılmıştır.
5. Araştırmada kullanılan nitel veri toplama tekniklerinin yeterli olduğu varsayılmıştır.

Alanyazın

Dilin tanımı ve işlevi. Temel olarak dil, insanların duygu, düşünce, istek ve tecrübelerini aktarmaya yarayan ses ve işaretler bütünüdür.

Ergin'in dili (2009) insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir araç olarak nitelenmiş ve kendisine özgü kuralları olan ve bu kurallar etrafında gelişen can bir varlık olduğunu belirtmiştir. Ergin'in tanımından da anlaşılacağı üzere dil doğal bir varlıktır. Onu olduğu gibi anlamak ve kabul etmek gerekir.

Zeynep Korkmaz (1992) dilin insanlar arasında karşılıklı haberleşmeyi sağlayan; duygu, düşünce, ses, şekil ve anlam gibi özellikler açısından her toplumunun kendi değerler bütününe göre şekillenmiş ortak kuralların yardımı ile başkalarına aktarılan, çok yönlü bir sistem olduğunu söylemektedir.

İnsanlar kendilerini ifade etmek için dili oluşturan sesleri, işaretleri ve kelimeleri kullanırlar. Bu sayede duygu ve düşüncelerini daha kolay ifade edebilirler. Buradan hareketle dilin ilk işlevinin iletişim olduğunu söyleyebiliriz. Hatta Kılıç, dilin temel işlevinin iletişim diğer işlevlerinin ise bu temel işlevin yanında alt bileşenleri olduğunu söylemektedir. (Kılıç, 2007)

Dilin iletişim işlevi sayesinde insanlar duygu, düşünce ve deneyimlerini, dış dünyaya ait algılarını birbirlerine aktarabilmektedirler. Kendi iç dünyalarını keşfetmekte ve yorumlayabilmektedirler.

İletişim temelde insanın zihninde düzenlediği bir mesajı bir başkasına aktarma sürecidir. Zihinsel olarak bu mesajları doğrudan aktarmak mümkün olmadığından bir araca ihtiyaç duyulmaktadır. Dil, bu araçların en önemlilerinden birisidir.

Aksan (2009) dilin çok yönlü, karmaşık, farklı açılardan düşünüldüğünde farklı niteliklere sahip gizemini koruyan büyümlü bir varlık olduğunu söylemektedir.

Avcı'ya göre; "Beyin için her türlü ses bir iletişim aracı, bir yargılı anlatım dolayısıyla bir cümledir. Bu sistem zaman içerisinde cümleler, kurallı dizilmiş kalıplar, kelimeler ve ayrıntıyı karşılayan sesler şeklinde kendini gösterir" (Avcı, 2012 s.3). Yani bu durumda kelimelerle düşündüğümüzü söylemek yanlış olmayacaktır.

Yine Avcı'ya göre ifade edilemeyen ve dolayısıyla iletilmeyen bir kavramdan, bir düşünceden bahsedilemez. Cümleler ve kelimeler, düşünme ve fikir üretme araçlarıdır. Dil düşüncenin en somut şekilde kendini gösterdiği alandır. Dolayısıyla cümlede düşünce ya da düşünce kalıpları şeklinde ifade edilir. (Avcı, 2012 s.4)

Buradan hareketle dilin yalnızca insanların iletişim kurması için kullanılan bir araçtan çok daha fazlası olduğunu söyleyebiliriz. İnsanlar anne karnından itibaren sese, dile maruz kalırlar. Bu süreç yaşam boyu devam eder. Bireyler bu sürecin her aşamasında evrendeki nesne, olay ve durumlar hakkında yeni şeyler öğrenirler. Bu öğrenmeler kişilerin kendilerini ifade etmesinde, nesne, olay ve durumların tanımlanıp yorumlanmasında önemli bir rol oynar.

Altuğ (2017) bu durumun farklı süreçler olmadığını belirtir. Yani ona göre dil ve düşünce birbirinden bağımsız iki farklı süreç değildir. Dil, zihnin bir üretimidir. Kişi dilsel varoluş içinde kendi kimliğini algılar ve bunu dışa yansıtır. İfade aracılığı ile ortaya çıkma, var olma yapay bir yaratım sürecidir.

Saussure dili bir kâğıda benzetmiştir. Düşüncenin kâğıdın ön yüzü, sesin ise kâğıdın arka yüzü olduğunu söyleyerek devam etmiştir. Bu durumda birini diğerinden ayırmak imkânsızdır. Kâğıdın bir tarafını kesmişseniz doğal olarak öteki yüzü de kesilmiştir. Bu betimleme, bizlere ses ve düşüncenin birbirinden ayrı düşünülemeyeceğini anlatmaktadır.

İster istemez düşünürken bile kelimeleri yani dili kullanırız. Kişinin dil üzerindeki hâkimiyeti ne kadar çok ise ifadesi de bir o kadar sağlıklı olacaktır. Wittgenstein “Dilimin sınırları, dünyanın sınırlarıdır” derken tam olarak da bunu kastetmektedir.

Chomsky üretici dilbilgisi kuramında dildeki sınırsız cümle üretebilme kapasitesinin yalnızca anlama indirgenemeyeceğini söyler. Kurama göre dilbilgisinin ürettiği cümleler dil bilgisel olsa bile anlamlı olmayabilir. Yani anlam ve dil bilgisel yapılar farklı kanunlar ile düşünülmelidir. Bu sebeple Chomsky, cümle oluşturma kapasitesinin dil yetisiyle, anlam oluşturma kapasitesinin ise zihin yetisiyle ilişkili olduğunu düşünür (Chomsky akt. Müldür, 2016).

Chomsky'nin teorisinden de anlaşılacağı üzere dil karmaşık bir yapıdır. Hayatımızın her alanında olan dili, durumlara, yerlere ve kişilere göre pek çok farklı amaçla kullanırız. Bilgi aktarma, karşı taraftan bilgi edinme, yorum yapma, istek ve dilekleri dile getirme, duygu ve düşünceleri belirtme bu amaçlardan bazılarıdır. Bu amaçlar doğrultusunda farklı anlatım yollarına başvurmamız gerekebilir. İsteklerimizi anlatmak için kullanacağımız dil evde ve dışarıda kişilerle olan samimiyetimize göre farklılık içerebilir.

Dil, aynı zamanda toplumlar üzerinde birleştirici bir özelliğe de sahiptir. Aynı toplumu paylaşan bireyler arasında duygu, düşünce ve fikir aktarımı dil sayesinde bir birlik oluşturmaktadır. Toplumların tarihi ve kültürel geçmişleri yazılı ve sözlü de olsa dil ile nesilden nesile aktararak gelecek kuşaklar için milli bir birikim oluşturulur. Toplumların

edebiyatları, yemekleri, yazılı belgeleri, sözlü kültür unsurları, folkloru, müziği, değer yargıları dil gerçeğinden hareketle öğrenilmektedir. Bu durumda dil, en etkili kültür aktarıcısıdır. Dili korumak ve işler kılmak hem geçmişi öğrenmek hem de geleceği oluşturmak için oldukça önemlidir. (Göçer, 2012; Göçer, 2013). Dilde oluşan değişiklikler ve etkileşimler, kültürü etkilediği gibi kültürdeki oluşumlar da dili etkiler. Dil ve kültür birbirine bağlı iki zincir gibi düşünülebilir (Levendoğlu, 2005).

Beyin ve dil ilişkisi uzun yıllardan beri araştırmalara konu olmaktadır. Dilin ve bilincin maddesel alt katmanını bulma çalışmaları İsa'dan önceki yıllarda düşünürlerin araştırmaları ile başlamıştır. Yeni Çağda da pek çok bilim insanı “dil beyinsel organını” conariumdan corpus collosuma kadar beynin farklı bölgelerinde bulmaya çalışmışlardır. Zihinsel becerilerin beynin hangi bölgesiyle ilgili olduğuna dair en geniş varsayım, ilk kez sağ serebral hemisferin gri maddesinin önemini fark eden, dönemin büyük anatomi uzmanlarından birisi olan Gall'e aittir (Kozan ve Öksüz, 2010 s. 24).

W. Penfield ve R.L. Roberts (1959) “Speech and Brain Mechanisms” adlı kitapta, beynin çocukluk döneminde esnek bir yapıya sahip olduğunu ve büyüdükçe sertleştiğini, bu yüzden dil öğreniminin bebeklikten itibaren ilk on yıl içinde sonrasına göre daha kolay öğrenildiğini savunmuşlardır. (Akt. Altmışdört, 2013 s. 43).

Bilim insanları beynin hangi bölgesinin dili algıladığını, öğrenmenin hangi bölgede gerçekleştiğine dair çeşitli çalışmalar yapmışlardır. 20.yy'ın ikinci yarısından sonra dil- beyin ilişkisini sorgulamada yeni yönelimler ortaya çıkmıştır. Dil kavramı, konuşma üzerinden değerlendirilmeye başlandı. Beynin sol yarım küresinde işitme bölgesinin önünde frontal lobda yer alan Broca Alanı ve daha geride ve altta yer alan Wernicke Alanı'nın dil öğreniminde baskın rol oynadığı klinik bulgularla ispatlanmıştır (Akt. Onan, 2010).

Beynin dil algısı yukarıdan da anlaşılacağı üzere konuşma merkeziyle ilişkilendirilmiştir. Konuşma için temel şartlardan birisi sestir. Ses olmadan beyin işitmeyi dolaylı olarak konuşmayı gerçekleştirmez.

Ses ve özellikleri: Ses, akciğerlerden gelen havanın ses organlarında şekillendirilmesiyle oluşan, kulakla veya hassas aletlerle fark edilebilen titreşim olarak tanımlanabilir. Bir maddenin veya maddedeki moleküllerin titreşmesi sonucunda oluşur. İnsanın sesi algılayabilmesi için titreşimlerin belirli sıklık ve yükseklikte olması gerekmektedir.

Titreşen her şey ses verir veya ses veren her şey titreşir. Bazı cisimler ses dalgalarını iletebilirler. Ses, bir enerjidir.

Tımsı dışında fizikte sesin üç özelliği vardır: alçak ve yüksek; zayıf ve kuvvetli; kısa ve uzun. (Karaağaç, 2012)

Sesin yüksekliği: Sesin yüksekliği, bir saniyedeki ses titreşimi sayısı ile ilgilidir. Yükseklik bir sesin ne kadar ince (tiz) veya kalın (pes) olduğunun ölçüsüdür. Titreşim sayısı arttıkça ses dikleşir ve inceler; titreşim sayısı azaldıkça sesin de dikliği azalır ve ses kalınlaşır.

Ses dikliğinin akustik birimi Hertz'dir. İnsan kulağının duyabildiği sesler 20 ile 20000 Hz arasında frekansa sahip olabilmektedir.

Ses gücü: Ses gücü, titreşimin gücü ile ilgilidir. Titreşim gücü ne kadar artarsa, sesin yoğunluğu ve gürlüğü de o kadar artar.

Ses gücünün akustik birimi desibeldir. İşitilen en düşük ses sıfır desibel olarak kabul edilir ve işitme eşiği olarak adlandırılır. Konuşma sesi, 30-60 db arasındadır.

Ses uzunluğu: Ses uzunluğu titreşim sayısıyla birlikte sesin süresiyle, sesin uzun veya kısa olmasıyla ilgilidir. Bir sesin ne kadar sürdüğünü ifade eder.

Ses tınısı: Ses rengidir. Sesin titrem birimidir ve değişik titremlerden oluşur; böylece sesin ezgisi oluşur. Ses tınısı, ses titreşimlerinin tipleriyle ilgilidir. Her ses kaynağı kendine özel ses çıkarır. Gitar sesini piyanodan, ney sesini obuadan ayıran bu özelliktir.

Çoklu zekâ kuramı. Zekâ, bu zamana dek pek çok araştırmacının merak ettiği ve üzerine çalışmalar yaptığı bir sorgulama alanı olmuştur (Spearman, 1999; Gardner 1983). Genel olarak problem çözme ve eleştirel düşünebilme yeteneğiyle bağlantılı olarak düşünülür.

Bireylerin farklı öğrenme, algılama, yorumlama, olayları farklı değerlendirme ve sorun çözme tarzları vardır. Harvard üniversitesinden Howard Gardner bu farklılıkları çoklu zekâ kuramı ile açıklamaktadır.

Gardner'ın kuramının temelinde, değişik öğrenme türlerinin beynin farklı bölgelerinde gerçekleştiği düşüncesi yatmaktadır. Bunda da biyolojik ve kültürel boyutların etkili olduğu düşünülmektedir. Örneğin beynin arka sol lobunda bulunan Broca bölgesi hasar aldığı anda, konuşma yetisinde deformasyon görüldüğü bilinmektedir (Onan, 2010; Talu 1999).

Kültürlerin pek çoğu da farklı zekâ türlerine önem vermektedirler. Bu da bireyin içinde bulunduğu kültürde yetişmesi açısından önemlidir. Kültürlerin önem verdiği zekâ tiplerinin ve davranış şekillerinin daha çok geliştiği iddia edilmektedir (Başaran, 2004).

Gardner'a göre bir özelliğin zekâ sayılabilmesi için; * bir dizi sembole sahip olması * kültürel yapı içinde bir değeri olması * mal ve hizmet üretmeye katkı sağlaması * problem çözebilmesi gerekmektedir (Akt. Talu, 1999). Buradan hareketle Gardner, 8 farklı zekâ türü olduğunu söylemektedir;

1. Sözel/Dil Zekâsı
2. Mantık/Matematiksel Zekâ
3. Görsel/Uzamsal Zekâ
4. Bedensel/Kinestetik Zekâ
5. Müzik/Ritim Zekâsı
6. Sosyal Zekâ
7. Özedönük Zekâ
8. Doğa Zekâsı

Bu kuram çerçevesinde öğretmenler, öğrencilerinin bireysel farklılıklarına daha duyarlı olmalıdırlar. Öğretimi ve değerlendirmeyi bireyselleştirmelidirler.

Bu farklı zekâ alanlarının öğrencilerin kişiliklerini belirlemediğinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu alan kesinlikle öğrencilere kim olduğunu ya da olmadığını söylemez.

Sözel/dil zekâsı: Bu zekâ tipi, bir veya daha fazla dili bütün işlevleriyle, sözlü ve yazılı olarak; okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi alanlarına hâkim olarak kullanabilme yeteneğiyle ilgilidir. Bu zekâ türüne sahip bireyler bilgiyi anlayıp yorumlama ve aktarma konusunda yeteneklidir. Sözel zekânın dil ile ilgili yapılan her tür araştırmayla ilgisi olduğu söylenmektedir. Yetenek alanlarının; bilgiyi hatırlama ve aktarma, ikna kabiliyeti, güzel konuşma (hitabet), mektup, günlük, roman, şiir gibi alanlarda yazma, toplum önünde konuşabilme, karşıdan verilmek istenen mesajı anlayabilme gibi alanlar olduğu söylenebilir (Talu, 1999; Başaran, 2004; Altan, 1999)

Mantık/matematiksel zekâ: Bu zekâ tipi, sayıları tesirli kullanma ve akıl yürütme ile ilgilidir. Tümdengelim ve tümevarım yöntemlerini başarılı şekilde kullanmak bu zekâ türüne

sahip bireylerin yetenekleri arasındadır. Bu nedenle soyut düşünme ve problem çözme becerileri yüksektir. (Talu, 1999; Başaran, 2004; Altan, 1999)

Görsel/uzamsal zekâ: Bu zekâ türünün duyuşal-motor algının keskinleşmesi ile ortaya çıktığı düşünülmektedir. Renk, dokunuş, boyut, biçim gibi özellikler bu zekâ türüne sahip bireylerde olgunlaşmıştır. Kişinin dünyayı resimler ve görsellerle algılaması durumudur. Algılanan görsel dünya çeşitli ortamlarda birey tarafından yeniden oluşturulabilir. Ressam, heykeltıraş, cerrah, mimar gibi meslek sahibi bireyler gördüklerini farklı görsel tekniklerle (grafik, tablo vb.) yeniden oluşturup aktarabilme yeteneğine sahiptirler. (Talu, 1999; Başaran, 2004; Altan, 1999)

Bedensel/kinestetik zekâ: Duygu, düşünce ve fikirlerini vücudu kullanarak ifade eden bireylerin sahip olduğu zekâ türüdür. Bu zekâ türünün vücut ve zihin arasında uyum oluşmasını sağlamaya yardımcı olduğu söylenmektedir. Bu zekâ türünün yalnızca atletik görünen bireylerle sınırlı olmadığı bilinmelidir. Motor hareketleri çocukluktan itibaren gelişmiş bireylerde de görülebilmektedir. Dansçı, atlet gibi mesleğe sahip bireyler bu zekâ türüne örnek gösterilebilir. (Talu, 1999; Başaran, 2004; İlhan ve diğerleri, 2005)

Müzik/ritim zekâsı: Bu zekâ türüne sahip bireylerde ton, tını, ritim, ses yüksekliği gibi konularda duyarlılık mevcuttur. Bireylerin müziği fark etmeleri ile başladığı söylenmektedir. Nörolojik olarak ilk gelişen zekâ türü olduğu ileri sürülmektedir. Çocuk anne karnından itibaren sese maruz kaldığı için bu durum doğal karşılanabilir. Bu bireyler müziği fark edip onu tekrarlayabilir veya değiştirebilirler. Şarkıları ezberleyebilme, ritim tutabilme, ritmi değiştirebilme, kendini ezgiyle ifade edebilme bu zekâ türüne sahip bireylerin yetileri arasındadır. (Talu, 1999; Başaran, 2004; İlhan ve diğerleri, 2005)

Sosyal zekâ: Bu zekâ türünün diğer bireyleri anlama, yorumlama yetisiyle ilgili olduğu söylenmektedir. Diğer bireylerin duygularını, düşüncelerini, mizaçlarını, ruhsal eğilimlerini, güdülerini ve niyetlerini fark edebilme duyarlılığına sahiptirler. Bu nedenle bireyler arası iletişim yetileri güçlüdür. Dolaylı yoldan empati yeteneği yüksek bireyler oldukları düşünülebilir. Satıcılar, politikacılar, öğretmenlerin bu zekâ türüne sahip oldukları söylenebilir. (Talu, 1999; Başaran, 2004)

Özedönük zekâ: Bu zekâ türü bireyin kendisini tanıma durumuyla ilgilidir. Bireyin kim olduğunu, hangi duygu ve düşüncelere sahip olduğunu, bunların nedenlerini bilmesini, kendisinin kuvvet ve zayıf yönlerini bilmesini ifade eder. Bu zekâ türü yüksek bireylerde kendini tanıma, bireysel problemlerini çözebilme, disiplinli olma, neyi yapıp yapamayacağına karar verme, hedef belirleme gibi konularda duyarlılık mevcuttur. (Talu, 1999; Başaran, 2004)

Doğa zekâsı: Gardner bu zekâ türünü 1995'te kurama eklemiştir. Kuramın ilk halinde yedi zekâ türü mevcuttur. Bu zekâ türü bireylerin etraflarındaki bitki ve hayvan türlerini fark edip sınıflandırmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu zekâ türüne sahip bireyler çevrelerindeki doğal dünyayı fark edip yorumlayabilmektedirler. Botanik ve zooloji bu zekâ türünün en belirgin olduğu alanlardır. (Talu, 1999; Başaran, 2004)

Müzik. Müzik, insanlığı kadar eski bir kavramdır. Kelimenin aslı Yunanca “mousika” kelimesine dayanmaktadır. Yunan mitolojisine göre baş tanrı Zeus'un kızı olan dokuz peri kızına “Mousa” denilmiştir. İnanca göre bu perki kızları ilhamın ve güzelliklerin simgesiydiler. (<https://www.etimolojiturkce.com/kelime/musiki>)

Kant, müziği; “sesler aracılığı ile birbirini takip eden güzel duygular ifade etme sanatı” olarak tanımlamıştır.

Prof. Dr. Şemsettin Bağırkan'ın (2011 s.5) müziğe dair birkaç tanımı şöyledir:

Musiki: Kimi kurallara sahip olan ses bilimidir.

Musiki: Kendine özgü harfleri, sembolleri ve yöntemleri ile yazılan ve yorumlanan (sazlarla çalınan ve seslerle okunan) hem bilim hem de sanattır.

Musiki: Romantizmi, coşkuyu, hüznü, hasreti ve heyecanı çeşitli kural ve kalıplarla açıklayan siyasal ve coğrafi sınırları tanımayan ve evrensel kardeşlik ortamını hazırlayan ve de geliştiren bir dünya dilidir.

Edip Özışık (1963 s.9) musikiyi “ses yolu ile sanat” olarak tanımlar.

Yusuf Bin Nizameddin Kırşehri, Farabi'yi müzik ilminin kurucusu olarak görür ve bu ilmin ortaya çıkışını Farabi'ye dayanarak şu şekilde ifade eder; “*Fârâbî'den açıkça şöyle rivayet olunur ki yüce Allah felekleri ve yıldızları yarattıktan sonra onlara emir verdi ve onlar harekete geldiler. Onların hareketinden ahenkli sesler ortaya çıktı. O seslere ruhânî nağmeler adını verdiler ve işte müzik ilmi bu ruhânî nağmelerden meydana geldi. Onun için bu ilim ruhânî bir ilimdir. Bilginler bu ilmi riyâzât ile keşfetmişlerdir*” (Kırşehri, akt. Can, 2004 s.209).

Bireyler kendilerini ifade etmede çeşitli araçlar kullanırlar. Temelde hepimiz bir ifade aracı olarak dili kullanırız. Fakat her bireyin dili kullanarak kendini ifade etme yeteneği aynı seviyede değildir. Kimi kendini fırçalar ve renklerle daha iyi ifade ettiğini düşünürken kimisi de elindeki kil vb. maddelerle bunu yapabilir. Müzik de bireylerin kendilerini ifade etmelerinin bir yoludur. Her sanat eserinde olabileceği gibi müzik de dinleyen bireylerde farklı duygular uyandırabilir.

Müziğin hayatımızın her alanında olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bebekler anne karnından itibaren dış dünyaya dair ilk olarak sesleri algırlar. Doğumdan sonra ninniler dinleyerek uyurlar. Çocukluk çağlarında tekerlemelerle bu süreç devam eder. İlk gençlik yıllarında bireylerin kendilerini ifade etme, çevresiyle iletişim kurma ve sosyal ortam oluşturma gibi önemli konularda müziğin görevi yadsınmaz. Yetişkinlikte ise dinlenmek için ihtiyaç duyulan şeylerden biri müziktir. İnsanın müzikle kopmayan bir bağının bulunduğunu bu noktadan hareketle söyleyebiliriz. Conficius'un “ Müzikle kişiler arası ilişkiler düzelir, ortalık sessizleşir, her şey bir düzen içinde olur” şeklinde ifade ettiği sözleri de bunu doğrular niteliktedir.

Birkan Üner insanın hayatın karşısında sessiz kalamayacağını söyler. Ona göre müzik, insanlığın ortak dilidir. Ve müziğin üç ögeye ihtiyacı vardır; besteci, söyleyici, dinleyici. Bunların herhangi birinin eksik olması durumunda müziğin de olmadığını söylemektedir. Bu da müziğin ne kadar değerli olduğuna ve nelerden oluştuğuna dikkat çekmektedir (Üner akt. Kalender, 2001).

Müziği oluşturan bazı temel kavramlar bulunmaktadır. Melodi, ritim, armoni, tını, ezgi bu kavramlar arasında gösterilebilir. (<https://arinnaa.wordpress.com/2012/03/12/muzigin-temel-unsurlari/>, Gürgen, 2015)

Melodi: Birden fazla sesin; sesle yorumlanması veya herhangi bir sazla çalınabilmesi için teker teker belli bir kurala uygun olarak art arda dizilmesi şekline verilen isimdir.

Ritim: Bir eserin yapısındaki çeşitli zaman ve hız birimlerinin tümüdür. Usul.

Armoni: sesler arasındaki ahenk veya uyumudur. Üç veya daha fazla sesin bir araya gelmesine de aynı isim verilir.

Tını: Müzik araçlarının seslerini birbirinden ayırmaya yarayan ses özelliğidir. Aynı yoğunlukta ve uzunlukta çalan çello ve flüt arasındaki farkı tını sayesinde anlarız. (<https://arinnaa.wordpress.com/2012/03/12/muzigin-temel-unsurlari/>)

Ezgi: Perdelerin fark edilebilir bir bütün olarak algılanan başarılı bir sıralanışı olarak tanımlanabilir (Forney, akt. Gürgen, 2015).

Müzik ve dil ilişkisi: Dil ve müzik ilişkisi uzun zamandır araştırmalara konu olmuştur. Bilim insanları müziğin ve dilin beynin hangi kısımlarında algılandığını, birbiriyle olan ilişkisini, bu ilişkinin etkilerini incelemişlerdir. Önde gelen uluslararası bilimsel dergilerden Annals of the New York Academy of Science (Sayı 930, yıl 2001 ve sayı 999, yıl 2003) ve Nature Neuroscience (sayı 6, yıl 2003) nörobilişsel müzik konusunda özel sayılar yayımlamışlardır. “Dil- müzik karşılaştırmaları bu sayılardaki makale içeriklerinde önemli bir yer tutmaktadır” (Önal, 2012 s.10).

Dil, anne karnından itibaren çocuğun maruz kaldığı bir yapıdır ve ilk aşamada sesle algılanır. Müziğin ana bileşeninin de ses olduğu düşünülürse ses, müzik ve dil arasındaki temel ortak noktalardan biridir. Zaman zaman müzik de tıpkı dil gibi, iletişimi, haberleşmeyi sağlayan bir araç olarak kullanılmıştır. Amerika’ya getirilen Afrika kökenli siyahlar, zaman içinde yaptırımlara dayanamayıp dillerini ve inançlarını kaybetmişlerdir. Haberleşme amacıyla kullanmaları ihtimaline karşılık davul kullanmaları yasaklanmıştır. Bunun üzerine sahip oldukları tek enstrümanla, yani sesle müzik yaparak haberleşme sağladıkları bilinmektedir (Yanıkoglu, 2007).

Görüldüğü üzere işlev yönünden de müzik ve dil birbiriyle bağlantılıdır. Zaten tıpkı dil gibi müziğin de tarihi oldukça eskiye dayanmaktadır. Arkeolojik kazılar günümüzden yaklaşık 30.000 yıl öncesine ait kaval örnekleri olduğunu göstermektedir.

Kelimelerin ve cümlelerin yarattığı etkiyi bazen bir nota, bir melodi de yaratabilmektedir. Öyle ki müziği dinleyen farklı ırktan, dilden, dinden pek çok insan aynı duyguları hissedebilir. Bu durumda müziğin etki alanının dile göre daha evrensel olabileceği düşünülebilir.

Bingöl (2006 s.215)' e göre dil ve müzik arasında ortak olabilecek noktaların birkaçı şu şekildedir:

1. Her ikisinin de yapıtaşları sestir.
2. Her iki durumda da işitme sistemi etkindir.
3. Her iki durumda da kısa ve uzun süreli bellekler etkindir.
4. Her ikisi de kendine özgü kurallarla işleyen sistemlerdir. (Dil bilgisi kuralları, estetik kurallar)
5. Her ikisinde de belirli bir ritmik ve tonal yapı bulunur.
6. Her ikisi de toplumların yaşam şekillerinden ve kültürlerinden etkilenir.
7. Her ikisinin de işleyiş kural prensipleri, toplumdan topluma farklılık gösterir. Hemen her toplumun kendine has ana dili olduğu gibi, müzikal ana dili de vardır.
8. Her ikisi de insanın iletişim ihtiyacının karşılanmasında rol oynar.

Dildeki konuşma, müzikteki doğaçlama ile benzerdir.

Bingöl, araştırmasında dil öğrenme süreci ve müzik öğrenme süreçlerinin de benzer olduğunu yalnız, çocuğun anne karnından itibaren dile sürekli maruz kaldığı için bu sürecin çok daha aktif geçtiğini savunmaktadır. Diğer tarafta gelişme döneminde bireyler müzik ile dil kadar iç içe değildirler. Dolayısıyla sağlıklı bir müzik eğitimi altyapısına sahip olamamaktadırlar. Dil ve müziğin öğrenme süreçleri arasındaki temel farkın bu olduğu düşünülebilir.

Yukarıda müziğe dair bazı temel kavramların tanımı yapılmıştır. Bu araştırma deneysel anlamda hem Klasik Türk Musikisini hem de Klasik Batı Müziğini içerdiğinden bu alanların tarihsel gelişim süreçlerinden kısaca bahsetmek gerekir.

Klasik Türk musikisi: Türklerin kendi kültürlerine ait müzik anlayışı ilk defa Altay dönemi ile ortaya çıkmıştır (Uçan, akt. Budak, 2000). M.Ö III binden itibaren Altay Türk kültürü, müzik kültürünü de beraberinde taşımıştır.

Eski Türklerde şaman, toplumun şifacı, tören yetkilisi, büyücü, müzisyen, dini olarak liderlik gibi önemli görevlerini üstlenen kişiydi. Şaman, yaptığı dini veya tedavi amacı taşıyan pek çok tören-ayinde müziği de bir araç olarak kullanırdı. Bu müziğin yapısı, epik karakterli, basit ama coşkuluymdu. Kökleri tarihin derinliklerine dayanan pek çok müzik gibi Türk müziği de bu dönemde az perdeden oluşmaktaydı. İlerleyen dönemlerde perde sayısı giderek arttı. Melodi ve ritim önemliydi. Müziğin ana unsuru insan sesi idi. İnsan sesine genellikle davul ve def eşlik ederdi. Bu dönemde boru (borguy) ve kopuzun (kubuz) ilk örneklerine ulaşıldı. (Ak, 2014; Budak, 2000)

Büyüsel anlamda müziğin kullanımı yaygındı. Hava koşullarını düzenlemek (yağmur yağdırmak veya durdurmak gibi), hastaları tedavi etmek, zararlı hayvanlardan ya da ruhlardan korunmak, bir şehri yok etmek gibi konularda bağlı (sihirli) müzik etkiliydi.

Şaman'ın görevi ilk çağlardaki farklı Türk topluluklarında farklı isimlerle fakat aynı işlevde devam etmiştir. Bu kişilere Altay Türkleri Kam, Kırgızlar Baksı, Tonguzlar Şaman, Yakutlar Oyun, Oğuzlar Ozan demişlerdir (Budak, 2000).

Altaylılardan sonra Hunlar döneminde ki müzik yaşantısına bakmak gerekir. Hun İmparatorluğu'nun yalnızca Türklerden oluşmadığını belirtmekte fayda vardır.

Uzun süre sihrin etkisinde kalan müzik, örgütlenerek Hun hakanlığında ilk “askeri müzik topluluğu” olarak “tuğ takımı” Şekline bürünmüŐtür. Bu dönemde sancak ve askeri müzik bir bütün halini aldı. Tahta geçen hakanlara sancak ve davul verilmekte, bazen davulun yanına boru da katılmaktaydı (Budak, 2000). Bu durum toplumda müziğin ne denli önemli bir unsur olduğunu vurgular niteliktedir. Öyle ki davul ve boru, sancakla birlikte bağımsızlık simgesi haline gelmiştir.

Savaşlarda, dini ve askeri törenlerde tuğ ve davul kullanılarak müzik yapılırdı. Eski zamanlarda günümüze ulaşabilen belgelerden, Türklerin Orta Asya’daki tuğ takımında yer alan algıların; Yurağ (zurna), sıbzığı (sipsili nefir, bru), Őahnay (Hun borusu), burguv (boru), kvrk (ks), tmrk (davul) ve eng (zil) olduğu anlaşılmaktadır (Budak, 2000).

Bu dönemde Türk müziği ses sistemi beş tam ses aralıklı (pentatonik) yapıya ulaşmıştır. Dönemde etkili diğer özellik ise İpek Yolu’nun etkin rol oynamasıdır. 7000 km uzunluğundaki bu yol sayesinde insanlar birbirleriyle iletişim kurmuŐ, kültürler birbirini tanımıŐ ve kaynaŐmıŐ dolayısıyla müziklerin de sonraki döneme aktarılmasına katkı sağlamıştır (Ak, 2014).

Göktürkler döneminde Türk müzik kültürüne baktığımız zaman pentatonik yapının iyice belirginleŐtięini, ses (perde) sayılarının artarak ezginin geniŐledięini görürüz (Ak, 2014).

Bu dönemde kopuz geliŐtirilerek “ıklığ” denilen yaylı kopuz bulunmuştur. İpek yolu pek çok Őeyde olduğu gibi müzikte de etkisini artırdı. İlk büyük Türk mzikileri bu dönemde yetiŐmeye başlamıştır.

Bunların en ünlülerinden biri olan Sucup Akari, 560’lı yıllarda “12 perdeli Türk müziği ses sistemini” ve Türk müziği modlarını, ığırlarını Çinli mzikilere tanıttı (Ak, 2014)

Uygurlar döneminde müzik, ezgiler daha geniş genlikli, incelerden kalınlara doğru daha büyük adımlı, genellikle simetrik ölçülü bir yapı kazandı (Budak, 2000). Ses sistemi beş perdeli (pentatonik) ezgiler yönünden zenginleşti 7-8 perdeli modal müzik aşamasında ileri bir düzeye ulaştı (Ak, 2014).

Uygurların yerleşik hayata geçmiş olmaları onların göçebe Türk topluluklarına göre kültür ve sanatta daha ileri olmalarına katkı sağlamıştır. Bu dönemde Türk müziği ilk defa “saray müziği-halk müziği-kent müziği-köy müziği” şeklinde türleşmiştir.

Bu dönemde yalnızca ustadan görerek – dinleyerek değil, aynı zamanda yazıp okuyarak da müzik yapılıyordu. Böylece Türkler, tarihlerinde bilindiği kadarıyla ilk defa sınırlı da olsa “yazıya dayalı müzik yapma” seviyesine gelmiş oluyorlardı (Uçan, akt. Ak, 2014).

Karahanlılar ile birlikte İslamiyet’in kabulü, Türk din musikisinin doğmasına neden olmuştur. Bu dönemde yeni tür ve biçimler belirdi. Önceleri mescit ve camilerde sonrasında medreselerde yapılan eğitimle birlikte Türk sanat müziğinin dini iki dalından biri olan “Türk cami müziği”nin ilk örnekleri ortaya çıkmıştır. Hoca Ahmet Yesevi’nin tasavvuf yolunu açmasıyla tekke edebiyatı, ardından da Türk sanat müziğinin dini bir diğer dalı olan “tekke müziği” ortaya çıkmaya başlamıştır (Ak, 2014).

Bu dönemde askeri müzik olan Tuğ müziği, Tabıl müziğine dönüşmeye başladı. Sanat amaçlı müzikler makamsal özellik kazanmaya başladı. İlk Türk müzik kuramcısı Farabi’nin doğumu da bu döneme rastlamaktadır. Eski Yunan kitapları ve Doğu’daki müzik uygulamalarını incelediğini iki ciltten oluşan fakat günümüze yalnızca bir cildi ulaşan “Kitabü’l – Musikiü’l – Kebir” (Büyük Müzik Kitabı) isimli kitabından biliyoruz. Farabi bu kitabında, müziğin fizik ve astronomi ile olan ilgisini açıklamaya çalışmıştır. Türk Musikisine

dair 12 makam belirlemiş ve bu makamların ruha olan etkisini araştırmıştır. Aynı zamanda bu makamların gün içerisinde dinlenebileceği zamanları da belirtmiştir. Bu makamlar ileriki bölümlerde anlatacağımız gibi tedavi amaçlı da kullanılmışlardır. (Budak, 2000; Somakçı, 2003)

Selçuklularla birlikte Türk müzik kültürü, Arap ve Fars müzik kültürleri ile iyice etkileşime girerek kaynaştı. Dinin tesiriyle birlikte beş sesli yapı değişmeye başlayarak bir gamda sekiz ses kullanılmaya başlanmıştır (Somakçı, 2003).

Türk Musikisinin asıl ses sistemini, daha sonraları önemli temellere oturtan Safiyüddin Abdülmümin El-Urmevi'dir. (Ak, 2014 s. 51).

Safiyüddin'den sonra Türk Müziğinin kuralları ile ilgili çalışan ve etkili olan bir diğer önemli isim Abdülkadir Meragi'dir (1353-1435). Günümüze ulaşan önemli eserlerinden biri Cami'ü'l-Elhan (Toplanmış Nağmeler)'dir.

13. yüzyılda Moğol istilalarının söz konusu olduğu dönemde İslami Türk edebiyatı gelişmeye başlamış ve Anadolu'da Mevlana Celaleddin-i Rumi Mevlevi tarikatının temellerini atmıştır. Mevleviliğin musikiyi birinci dereceye alması Mevlana'nın ve halefi Sultan Veled'in bestekar olması, Türk Musikisi tarihi bakımından fevkalade önemli olmuştur (Ak, 2014 s.51).

Osmanlı döneminde Türk müziği “makamsal/monadikmodal” yapısı iyice belirginleşmiş, yeni makamlar ve usuller ortaya çıkmıştır. Tabihane, Mehterhane'ye; Saray Müziği Meşkhanesi, Enderun Meşkhanesi'ne evrilmiştir. (Tanrıkorur, 2016; Budak, 2000).

Mehter, Osman Gazi döneminde ortaya çıkmış, savaşlarda ve diğer törenlerde adet olunan biçimiyle her gün çalınmıştır. Mozart'ın bestelerinden biri olan "Türk Marşı" Mehter müziğinden esinlenerek yazılmıştır. (Ak, 2014)

Mehter müziğinin repertuarını, bestelenen mehter havaları ile birlikte, Türk halk müziği ve sanat müziği eserleri de oluşturmuştur. Mehter müziği şekilleri; peşrev, saz semaisi, söz semaisi, ceng-i harbi, türkü, murabba, raksıye, kalenderi gibi şekillerde görünürler (Budak, 2000 s.69).

Ülkemizde oynanan ilk opera temsili, 1797'de Topkapı Sarayı'nda Ağa yerinde, Frenklerin oynadıkları çalgılı, çengili oyundur (Budak,2000 s. 74). 1841-1842 yılları arasında, Basko adında bir İtalyan tarafından Beyoğlu'nda kurulan bir tiyatro binasında çeşitli operalar oynanmıştır. Dönemde yurtdışından pek çok sanatçı özellikle İstanbul ve İzmir'de çeşitli temsillere katılmışlardır. Batı kültürü ülkeye girmeye başlamış fakat Klasik Türk Musikisi saray çevrelerince önemsenmeye devam etmiştir. Buna rağmen Osmanlının son zamanlarına gelinceye kadar yabancı kökenli birkaç kişi dışında Türk müziği kuramı ve eserlerin notaya alınması konusuna pek önem verilmemiştir. Bunlar Leh asıllı Ali Ufki (1610-1675) ve Kantemiroğlu adıyla tanıdığımız Boğdan Voyvodası Dimitrie Cantemir (1673-1723)'dir (Budak, 2000 s.79).

Basko'dan sonra binayı Mihail Naum satın almış ve temsillerin devamını sağlamıştır. "Lucrezia Borgia" operası, 23 Aralık 1844'te Naum'un oynattığı ilk eserdir. Sonra oynatılan eser 1845 Ocak ayında Rossini'nin Sevil Berberi operasıdır (Budak, 2000 s.75).

Osmanlı döneminde Porte'li Batı notası ilk defa 1830'lu yıllardan sonra Muzikayı Hümayun'da kullanılmıştır. İlk nota matbaası 1875 yılında, Hacı Emin Efendi tarafından

kurulmuştur. Klasik Türk Müziği genelde saray çevresince tutulmuş ve korunmuş, I.Mahmut ve III.Selim dönemlerinde de canlılık kazanmıştır (Budak,2000).

Halk musikisi Anadolu'da, Rumeli'de ve İmparatorluğun başka bölgelerinde yaşayan halk için oluşturulmuştur. Klasik musikiye tanımlanan incesaz musikisi ise sarayların, konakların duvarları arasında seslendirilmiş, üst sınıf insanlara hitap etmiştir. Bu çevreler haricinde Mevlevi tekkeleri usta musikicilerin öğrencilere, musikiye merak saran insanlara dini ve din dışı musikinin sınırlarını öğrettikleri musiki okulları olmuştur (Popescu-Judet, akt. Budak, 2000 s.86).

Konuyla ilgili farklı görüşler olmakla birlikte, Osmanlı müziği bulunduğu coğrafya, siyasal ve sosyal şartlar vb. pek çok unsurun da etkisiyle içinde ve etrafında bulunan çoğu kültürden etkilenmiş ve bu kültürleri etkilemiştir (Bizans, Arap, Acem gibi). Fakat bu etkilerden, özenti bir müzik değil yine kendi yapısını korumayı başaran bu etkileri kendi içinde eriterek yeni bir şeyler ortaya çıkaran bir müzik doğmuştur. Zaten bu kadar fazla etnik grubu içinde barındıran ve aynı zamanda çok köklü başka uluslara da zamanında yurt olan topraklar üzerine kurulu bir imparatorluğun bu etkilerden uzak kalması çok da olası değildir.

Cumhuriyet Dönemi'ne baktığımız zaman Atatürk'ün müziğe bakış açısı pek çok yönden önem arz etmektedir. 14 Ekim 1925'te İzmir Kız Öğretmen Okulu'nda yaptığı bir konuşmada "Hayatta müzik gerekli midir?" sorusunu sormuş ve şöyle devam etmiştir:

"Hayatta musiki lazım değildir. Çünkü hayat bir musikidir. Musiki ile alakası olmayan mahlûkat insan değildir. Eğer mevzubahis olan hayat insan hayatı ise, musiki behemehâl (mutlaka) vardır. Musikisiz hayat zaten mevcut olamaz. Musiki hayatın neşesi, ruhu, süruru (sevinci) ve her şeyidir. (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Cilt II, s.242-243).

Vasfi Rıza Zobu, köşkte Ah o güzel gözlerine hayran olayım şarkısını söyler. Bunun arkasından Atatürk, ne kadar hoş bir eser olduğunu belirtir. Devamında bir Batılının bu şarkıdan bu kadar keyif almasının ya da şarkıyı bu kadar duygulu okuyabilmesinin mümkün olup olmadığını sorar. Bunu mümkün kılmak için bu güzel Türk bestelerini, belki onların enstrümanlarıyla ya da onların yöntemleriyle, onlara dinletmemiz gerektiğini söyler. Bu sözler Türk müziğini uluslararası bir sanat dalı statüsüne getirme isteği ile ilgilidir. Batı müziğini kopyalamak değil, Türk müziğini bir şekilde onlara anlatmak için kullanmaktan bahseder. Bu durum, Atatürk'ün Türk müziğini ne kadar önemseydiğini, Türk müziğini uluslararası bir standarda yükseltmek istediğini göstermektedir. (Tan, Nail akt. Budak, 2000)

Her toplumun kendi kültürüne özgü bir müzik anlayışı bulunmakla beraber, farklı toplumlarla etkileşim içinde olarak, özü koruyarak yeni bir şeylere imza atmak pek çok bağlamda toplumlara olumlu etkide bulunabilmektedir.

1914'te Maarif Nezareti "Darülelhan" adıyla devlet konservatuarını açtı. Bestekâr Vezir Ziya Paşa bu kurumun başına geçirildi. Darülelhan'ın tiyatro ve musiki olarak iki bölümü bulunmaktaydı. Musiki bölümü de Türk musikisi ve Batı musikisi olarak ikiye ayrılıyordu. Tiyatro kısmına "Darülbedayi" denilmekteydi.

Darülelhan yayınlara ve araştırma çalışmalarına da yer vermiştir. 1924 yılından başlayarak "Darülelhan Mecmuası" adıyla bir dergi yayına başladı. Dini Musiki klasikleri ile 180 tane Türk Musikisi Klasığı hep bu yıllarda hazırlanmıştır (Ak,2014 s.37).

9 Aralık 1927 tarihinde bütün özel musiki okullarıyla beraber burası da Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati'nin bir emri üzerine kapatılmıştır. 22 Ocak 1927'de "İstanbul Belediye Konservatuarı" adı altında ve yeni bir yönetmelik ile birlikte açıldı ise de, artık Türk Musikisi öğrenimine yer verilmedi. Bu durum ilerleyen dönemlerde de çeşitli eleştirilere konu

olunca 1943'te H. Saadettin Arel, İstanbul Belediye Konservatuarı'nda Türk Musikisi dersleri vermesi için beş yıllık bir anlaşma ile göreve başladı. (Ak, 2014 s.38).

Darülelhan'dan başka dönemin bazı önemli Türk musiki okulları;

1. Terakki-i Musiki Mektebi
2. Gülşen-i Musiki Mektebi
3. Dar-ül- Talimi Musiki
4. Dar-ül-Feyzi Musiki
5. Üsküdar Musiki Cemiyeti
6. Dar-ül-Musiki-i Osmani
7. İleri Türk Musikisi konservatuarı
8. İzmir Musiki Cemiyeti
9. Ankara Musiki Cemiyeti
10. Bursa Musiki Cemiyeti
11. Eyüp Musiki Cemiyeti
12. İstanbul Üniversitesi Korosu
13. Ankara Üniversitesi Korosu
14. TRT Ankara, İstanbul, İzmir vb. radyo ve televizyonları
15. İTÜ Türk Müziği Konservatuarı ve diğer illerde açılan Türk Müziği Konservatuarları
16. Devlet Koroları
17. Eğitim Fakülteleri Müzik Bölümleri

Klasik Batı müziği: Müzik tarihi belki de insanlık tarihi kadar eskidir. Cavidan Selanik'in (1996) "Seslerle düşünme, sesler aracılığı ile yaşamı duyumsama ve geliştirme yolunda insan gerçeğinin, bütün ilişkileri içinde, araştırılması ve aktarılması sanatı" olarak

tanımladığı müzik, en eski çağlardan beri insan hayatında olagelmıştır. Müziğin malzemesi olan ses, insan doğmadan önce bile vardır. Çünkü gök gürültüsü, depremler, suyun akışı, hava hareketleri gibi doğadaki pek çok olay sayısız ses ve titreşimlerin yalnızca bir kısmını oluşturur. İlkel toplumlar da bu gerçeğin farkına varmışlardır. Bu sebeple gök gürültüsü, şimşek gibi olayları doğüstü güçlerle bağdaştırarak tanrıların kendilerine kızdığını ya da iyiliklerini istediğini düşünmüşlerdir. Bu sayede müzik ve din birbirine karışmıştır. İlerleyen dönemlerde insanlar çeşitli törenlerde (evlilik, cenaze, savaşa eşlik etme, hasta iyileştirme vb.) çoğunlukla korunma amacıyla müziği kullanmışlardır.

Müziğin bilinen en eski yerlerinden biri Çin Uygarlığıdır. Araştırmalar müziğin Çin’de 4000 yıllık bir geçmişe dayandığını göstermektedir. “Çin müziğinin önemi, Mısır müziğini etkilemesinde (M.Ö. 1500) ve dolayısıyla Akdeniz ülkelerine aktarılan bu etkinin Avrupa müziğinin başlangıcına bazı öğeler taşımasındandır” (Selanik, 1996, s.7). Konfüçyüs’ün müzik ile ilgili sözleri Çin’de müziğe verilen önemin bir kanıtıdır. “M.Ö. 246’da İmparator Şi Huang’ın daha faydalı işlerle uğraşılması için müziği yasaklaması ve müzik hakkındaki bütün kitapları, çalgıları yok ettirmesi dönemle ilgili kanıtların çoğunun yok olmasına neden olmuştur” (Mimaroğlu, 2019, s.17). Han Hanedanı ile birlikte Çin’de müziğin tekrar canlandığı, tapınak ve saraylarda koronun söylediği ve çoğunlukla üç yüz kadar çalgının eşlik ettiği bilinmektedir. Gerçekte tek sesli olan müzikte, bu dönemde paralel dörtlü ve beşlilerle batıdaki organuma benzer bir çoksesliliğe rastlanmaktadır (Mimaroğlu, 2019; Selanik, 1996).

Eskilik bakımından Çin müziğinden hemen sonra Hint müziği vardır. Bazı kaynakları Hint müziğinin Sanskrit edebiyatıyla birlikte doruğa ulaştığını söylemektedir. Bu da M.S. 4.yüzyıl ve 6.yüzyıl arasına denk gelmektedir. 11.yüzyıldan beri Müslümanlığın etkisi ile

birlikte Hint müziğine, Arap ve Fars öğeleri karışmış fakat yine de bu müziğin kendi özellikleri yok olmamıştır (Mimaroğlu, 2019).

En eski medeniyetlerden biri olan Mısır'da, müziğin M.Ö 4000 yılına uzanan bir geçmişi olduğu ve M.Ö 1600'lerde Çin'den etkilenerek özellikle çalgılarda bazı değişiklikler meydana geldiği bilinmektedir. Mezar resim ve kabartmaları bu ulusun, telli, üfleme ve vurma çalgılarının çeşitli olduğunu göstermektedir. Lir, arp, flüt gibi çalgıların özellikleri göz önüne alınarak Mısır müziğinin geniş ses aralıklarına sahip olduğu sanılmaktadır. Bu müzik, istila ve göç yollarıyla İbrani, Grek ve Hristiyan Kilise müziğini etkilemiştir (Selanik, 1996; Mimaroğlu, 2019).

Grek müziğine ilişkin kesin ve ayrıntılı bilgiler bugüne ulaşmamıştır. Eldeki belgeler eski Yunan müziğinin tek sesli olduğunu göstermektedir. Eski Yunanda devletin sorumlulukların birisi de müzik kullanımı ile ilgilidir. İyi bestelerin kutsal sayıldığı ve Nomos adı verilen bu şarkılarda çok küçük de olsa bir değişiklik yapılmamasına önem verildiği bilinmektedir. Müzik, askeri uygulamalar ve dinsel törenlerde, düğün, ölüm, bağ bozumu, hasat gibi sosyal ve bireysel yaşamın her alanında kullanılmaktaydı. Grek müziğinin çevre ülkelerden, özellikle Mısır'dan etkilendiği düşünülmektedir. Kullanılan başlıca çalgıların Asya'dan geldiği anlaşılmaktadır. Sesi zurnaya benzeyen, çift borulu bir çalgı olan aulos, Grek tapınak müziğinin simgesidir. Aulos'un eski misalleri Asya'da görülmüştür. Kitara denen telli bir çalgının da Asya'dan geldiği bilinmektedir. Grek müziğinin Batı sanat müziğini etkileyen en önemli ögesi, ses dizileri olmuştur. Telli çalgıların ses dizileri Hristiyan müziğine ulaşmış, ortaçağda Grek müziği üzerine yapılan araştırmalar kilise dizilerini ortaya çıkarmış sonrasında ise bugün bile kullanılan majör ve minör dizileri kesinleşmiştir (Mimaroğlu, 2019; Selanik, 1996). Antik Yunan kültüründe müzik ve şiir, birbiri ile yakından ilgili iki kavramdı. Uzun çağlar boyu müzikte oldukça fazla değinilen "lirik" sözcüğü bu

döneme dayanmaktadır. “Lirik şiir” ile anlatılmak istenen lir çalgısı ile birlikte şiir okunmasıdır. O dönemlerde terim, bu anlamıyla kullanılmaktaydı. Antik Yunan uygarlığının müzik kültürü ileriki dönemde Roma İmparatorluğu tarafından benimsenmiş ve sürdürülmüştür (Boran ve Şenürkmez, 2018). 5.yüzyıldan itibaren Hıristiyan dünyasını merkezi bir yönetim sistemine oturtmayı amaçlayan papalık sistemi henüz Roma İmparatorluğu yıkılmadan önce temeline oturtulmuştu. 395’te Roma İmparatorluğu, Doğu ve Batı olarak ikiye bölündü. 1453’te Osmanlı Devleti tarafından alınana kadar Doğu Roma İmparatorluğu, Batı uygarlığı, Kuzey Afrika ve Asya kültürlerinin birleştiği bir merkezdi. Bu nedenle çeşitli ayin şekillerine sahipti. Batı’da da merkezi bir denetimin olmayışı farklı bölgelerde farklı ayinlerin ortaya çıkmasına neden oldu. İlerleyen dönemlerde Papalığın merkezi olan Roma, Batı kiliselerini hegemonyası altına aldı. Büyük Gregor olarak anılan ve 590-604 yıllarında papalık yapan I.Gregorius, çeşitlilik içeren bu ayinleri belli kalıplara bağlamak için çalıştı ve Hıristiyan törenlerinin kurumlaşmasını, uygulamada birleşmesini sağladı. Bu şekilde bir ortaçağ Hıristiyan Litürjisi (kilise seramonisine dair metinlerin tümü) oluştu. Hıristiyan litürjik müziğinin ilk notasyon sistemi bugün nömatik (neumatic) olarak adlandırılan yazı sistemiyle kaleme alınmaktaydı. Zaman içinde Hıristiyanlık yayıldıkça, yapılan ayinler çeşitlendi. Missa, Hıristiyan kilisesinin temel ve en önemli ayini olarak günümüze kadar gelmiştir. Özünde ayinin amacı, İsa’nın son yemeğini sembolik olarak yeniden canlandırmaktı (Boran ve Şenürkmez, 2018; Selanik, 1996).

Ortaçağ Avrupası’nda dini müzik Roma hegemonyası altında varlığını sürdürürken, kilise dışında da müzik gelişmekteydi. Dindışı müziğin yazılı bir geleneği olmadığından günümüze ulaşan örnekler oldukça sınırlıdır. Bu müzikle ilgili bilinen en eski yazılı belgeler 11. ve 12.yüzyıllara aittir. Bu yüzyıllardan kalma olduğunu düşünülen şarkıların ismi Goliard Şarkıları’dır. Bu dönemde dindışı müziklerin çoğu anonimdir. Goliard Şarkılarının yanı sıra,

Latince dindışı şarkıların toplandığı ve günümüze ulaşan en kapsamlı derleme 13.yüzyıldan kalma Carmina Burana'dır. İçeriği içki, kumar ve hayatın zevkleridir. Ortaçağ'daki dindışı müziğin esas alanı konuşulan lehçelere ait metinler barındıran şarkılardır. Bugün bilinen en eski, konuşma dilinde yazılan şarkı türü Chanson de Geste (hareket şarkısı)'dir. Bu şarkılar gezgin ozanlar tarafından söylenerek yayılmışlardır ve konuları büyük kahramanların hikâyelerini içeren şiirlerdir. Yazıya geçirilmeleri sonraki dönemlere rastlar. 11.yüzyılın ikinci yarısına ait olan Fransız epik şiiri Roland'ın Şarkısı, en ünlülerinden biridir ve yazıldığı dönemin üç yüz yıl öncesine ait bir destanı anlatmaktadır (Boran ve Şenürkmez, 2018).

Dindışı müzikte bir diğer önemli unsur ise buluşçu anlamına gelen "Troubadour"lardır. 11-12.yüzyılda, feodalite rejimi ile birlikte artan şatolarda gecelik konaklamak isteyen şövalyeler, çalgıları eşliğinde (genellikle küçük arp ya da gigue) yarı konuşma yarı şarkı söyleme tarzı ile gezdikleri bölgelerden şiir veya şarkılarını söylerlerdi. Bu şövalye-saz şairlerine Troubadour denirdi. Her zaman soylu ya da aristokrat olmaları gerekmezdi. Bu grubun içinde çokça kral, aristokrat, soylu olmakla birlikte gezgin saz şairleri de bulunmaktaydı. İlk kez Fransa'da ortaya çıktılar. Orta Fransadakilere Troubadour, Kuzey Fransadakilere Trouvere, Almanyadakilere Minnesinger, İtalyadakilere Travatore denirdi. Halk müziği konusunda oldukça önemli bir yeri olan Troubadour geleneği feodalitenin zayıflayıp yıkılması ile birlikte kayboldu (Boran ve Şenürkmez, 2018; Selanik, 1996).

Bu halk şarkılarının da gelişimi ile birlikte ilk çoksesli örnekler ortaya çıktı. Müzikte iki sesin uyum içinde tınlaması Aziz Augustine ve Boethius (5. ve 6. Yüzyıllar) döneminden beri biliniyordu fakat yazılı kaynaklar 9.yüzyıldan itibaren elimize ulaşmışlardır. Benedictine rahipleri olan Hucbald (bilinen 840-930) ve Regino von Prüm (ölümü 915) ilk çokseslilik teknikleri ile ilgili yazarken "organum" kavramını kullanmışlardır. "Organum terimi, "aynı anda tınlayan iki farklı sesin uyumu" anlamında kullanılmaktadır" (Boran ve Şenürkmez,

2018 s. 30). 12. yüzyılda John Cotton, “Diaphonie” terimini de benzer şekilde tanımlamıştır. İlk çokseslilik örneklerinde üstte baş ses, altta ek sesler yer almaktaydı. Baş ses denilen Gregor melodisinin altında yer alan ek sesleri başta koro seslendirirken sonrasında org ve daha farklı çalgılar da seslendirebilmiştir.

12 ve 13. Yüzyıl Avrupa müziğinin merkezi Fransa idi. Notre Dame Katedrali'nin yapımına başlanmış ve etrafında eğitim kurumları toplanmış, Paris Üniversitesi şekillenmişti. Notre Dame ve çevresi aydın Avrupa'nın en işlek yeri olmuştu. Notre Dame orgcusu ve koro yöneticisi Leonin, iki sesli şarkıların yer aldığı “Magnus Liber (Büyük Kitap) kitabı ile birlikte bazı besteler bugüne ulaşabilmiştir. Notre Dame müzik cümlecikleri, bir beytin uyaklı dizelerine karşılık düşen çiftler olarak tasarlanıyordu. Bu arada dinsel ezgi çok yavaş olarak başlayacak ve her notası sıçrayan birkaç cümlenin ve cümle çiftinin içinden geçerek devam edecekti. Bu bilgilerin çoğu Anonymous IV olarak tanınan kuramcıdan gelir. Anonymous IV Notre Dame'daki bestecilerden, özellikle Leonin ve peşi sıra Perotin'den söz eder ve Batı müziğinde bir başka norm haline gelen dört partili dokunun en erken örneklerinden iki tanesini Perotin'e atfeder (Griffiths, 2015 s. 29).

Notre Dame Ekolünde, temelde iki sanat anlayışı mevcuttur; Ars Antiqua (eski sanat), Leonin, Perotin ve Adam de la Halle'in çalışmalarından oluşur. Ars Nova (yeni sanat) ise, Philippe de Vitry (1291-1361) ve Guillaume de Machaut (1300-1377)' un çalışmalarında biçimleniyordu. Vitry'nin yazdığı ve adı Ars Nova olan incelemede en yeni ve kalıcı olan şey, ritmik notalamaya geçişi. Vitry, bu incelemede gelenekten kopulması gerektiğini söylemekteydi. (Selanik, 1996; Mimaroglu, 2019).

Ars Nova on beşinci yüzyıl polifonisi ile birleşti. İngiltere'nin Normanlar tarafından işgali ile birlikte Notre Dame Okulunun estetik anlayışı burada da yayıldı. Sonra Fransa'nın yenilmesiyle bu durum tersine döndü. İngilizler Fransa'ya sanatçıları ve müzisyenleri ile

birlikte girdiler. Bu sayede İngiliz müziği kıta Avrupası'na yayıldı. John Dunstable (1370-1453) bu sanatçıların en ünlüsüydü. Eserleri her iki ülkeden de izler taşır. Kendisinden sonraki pek çok besteciyi etkilemiştir. İngilizlerin Fransa'ya kendi müzisyenleri yerleştirmeleri üzerine, Fransız müzisyenleri kendilerine yeni alanlar aramak durumunda kaldılar. Ünlü Flaman (ya da Felemenk) Okulu bu şekilde kurulmuştur. Burada yaygınlaşan müzik hareketi bütün Avrupa'yı sardı. Missa, Motet, Chanson, Madrigal ve Danslar besteleniyor ve tüm Avrupa'ya yayılıyordu. Guillaume Dufay, John Ockeghem, Josquin de Pres, Adrian Willaert, Jan Sweelinck dönemin Flaman Okulunun izlerini taşıyan bestecilerindendir.

Rönesans ve hümanizm düşüncesi ile birlikte –ki çıkış noktası İtalya idi- ilahi olan ve insani olan arasındaki ayırım belirginleşti. Hristiyan dünyasında Katolik - Protestan ayırımına neden olan Martin Luther King, aynı zamanda flüt ve lavta çalan bir müzisyendi. Kendisi kilise için pek çok koro parçasının hem sözlerini hem bestelerini yazarak dini müziğe de yön verdi. Dindışı müzik (halk müziği) ile dini müziğin sistemli şekilde birleşmesi için çalışmalar yaptı. Protestan müziği üslup açısından daha basitti ve cemaatin diliyle yazılmıştı. (Griffiths, 2015). Lutherci kiliselerin müziğe kattığı en önemli yenilik koraller idi. Katolik kilisenin ayinlerinde Gregoryen ezgilerinin kullanılması gibi, Lutherci kilisenin ayinlerinde de koral ezgileri kullanılıyordu (Boran ve Şenürkez, 2018).

Rönesans ve hümanizm düşüncesinin de etkisiyle Venedik sanat merkezi haline geldi. 16.yüzyılın ikinci yarısında Pierluigi de Palestrina dini ve dindışı müziğin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. “Önemli bir teknisyen olan Palestrina, kontrapuntik yazıyla armoni duygusu arasında kusursuz bir denge kurmuştur” (Selanik, 1996 s.56). Bu sayede Palestrina, dini müzikte çoksesliliğin kullanılabilceğini kanıtlamış oldu. Kendisi Roma ile olan

bağlantısı nedeniyle Karşı-Reform (Katolik kilisesinin Lutherci kiliseye karşılık yaptığı reform hareketleri) hareketinin temsilcisi sayılır (Boran ve Şenürkez, 2018).

17.yüzyılla birlikte yeni bir sanat anlayışı gündemdedi. Barok Çağ denilen bu dönem 1600-1750 yılları arasını kapsamaktadır. Portekizce Barocco sözcüğü, alışılmadık, garip biçimli inci, asimetrik, kıvrımlı, tuhaf anlamlarına gelmektedir. Bu terim başlangıçta sadece mimari için kullanılmaktaydı. Barok dönem bestecilerine göre müzik, duygulardaki harekettir ve bu hareketin başlıca amacı dinleyiciyi etkilemektir. Bu dönemde kontrpuanla homophonie yazının bir arada kullanımı, oldukça görkemli bir üslubun oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu armonide majör ve minör tonaliteler kullanıldı. Süit, sonat, konçerto, fugue, aria gibi formlar oluştu. Barok dönemi boyunca müzikte İtalyan eğilimler önemli bir yer tuttu. Floransa opera-müzikli drama yeniliğine ev sahipliği yaptı. Böylece opera türünün ilk örnekleri ortaya çıktı. Kökeni Antik Yunan'a dayanmaktadır. Rönesans ile birlikte eski Yunan metinlerinin önem kazandığı düşünüldüğünde son derece doğal bir durumdur. İlk gerçek opera denemesi Ottavio Rinuccini'nin 'Dafne' başlıklı şiiri üzerine Jacopo Peri tarafından Floransa'da 1597 yılında gerçekleştirilmiştir (Boran ve Şenürkez, 2018 s.93). "Günümüze ulaşabilen ilk opera ise yine Peri'nin 'Euridice' isimli eseridir" (Selanik, 1996 s.71). Claudio Moteverdi, Alessandro Scarlatti, Giovanni Battista Pergolesi, Henri Purcell, Georg Philippe Telemann, Antonio Vivaldi, Jean-Philippe Rameau, Johann Sebastian Bach, George Frideric Handel farklı kimliklere sahip, döneme isimleriyle damga vuran önemli sanatçılardır (Selanik, 1996; Boran ve Şenürkez, 2018; Griffiths, 2015).

Klasik Dönem' in başlangıcı kaynaklara göre farklılık göstermekle birlikte genel olarak 1720-40 ve 1800'lerin başına kadar olan dönemi ifade etmektedir. Klasik kavramı, köken olarak Antik Yunan ve Roma'dan kaynaklanmaktadır. Avrupa'da yaşanan siyasal ve sosyal olaylar –Reform hareketleri, savaşlar, Fransız İhtilali vb.- her alanda olduğu gibi

müzikte de etkisini gösteriyordu. Rönesans ve hümanizm düşüncesinin ortaya çıkıp yaygınlaşmasıyla başlayan eskiye dönüş, burada da kendisini gösterdi. Klasisizme geçişte rokoko, galant gibi üsluplar ortaya çıkmıştır. Bu dönemde Barok Çağ'ın süslü üslubu yerini daha sade daha açık bir sanat anlayışına bırakmıştır. Sade olmasına karşın akıcı bir üsluptur. Orkestral kreşendo ve dekresendo bu dönemde yaygınlaşmıştır. Dönemin en önemli biçimi senfonidir. Bu dönemde çokça halka açık konserler düzenlenmiştir. Sanat, özellikle de müzik konusunda Viyana önemli bir merkez haline gelmiştir. Bach'ın oğulları, Klasik Dönemde ismine değinilmesi gereken müzisyenlerdir. Dönemin ilk önemli bestecileri olduğu söylenebilecek Carl Philipp Emanuel ve Johann Christian Bach, klasik Dönemde müziğin gelişimine oldukça önemli katkılarda bulundular. 18.yüzyılın son döneminin müzik alanındaki gelişmelerine damga vuran büyük iki isim ise Franz Joseph Haydn (1732-1809) ve Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)'tir. Klasik Dönemden Romantik Döneme geçişte ismi anılması gereken en önemli bestecilerden biri ise Ludwig Van Beethoven (1770-1827)'dir. (Selanik, 1996; Mimaroglu, 2019; Boran ve Şenürkez, 2018)

Fransız İhtilalinin ardından gelen dönemde toplumlarda köklü değişimler yaşandı. Topumlarda yaşanan bu değişimler sanat anlayışını da etkiledi. On dokuzuncu yüzyıla egemen olan anlayış, Romantizm akımının doğmasına neden oldu. Romantizm bireysel duyguları, hayal gücünü ön plana çıkaran ve rasyonalizme karşı doğanın üstünlüğünü ve duyguları savunan bir düşünce hareketiydi. "Müzik tarihinde Romantik Dönem 1814-1914 Beethoven'in son eserlerinden Rossini'nin operalarına, Schubert'in liedlerinden Schönberg'e kadar uzanan- dönemi temsil eder" (Boran ve Şenürkez, 2018 s.176). Bu dönemde ezgisel yapı giderek daha yoğun ve karmaşık bir yapı aldı. Biçim olarak piyano eşlikli şarkılar yanında, vals, polonez, mazurka gibi stilize danslar, nocturne'ler, romanslar sıkça rastlanan türler arasında yer aldı. Piyano öncelikli bir yere sahip oldu. Lied geleneği dönemin başka bir

üretimi idi. Alman sanat şarkısı lied, yoğun bireysel duyguların aktarılmasında etkili oldu. Franz Schubert (1797-1828), Hector Berlioz (1803-1896), Felix Mendelssohn-Bartoldy (1809-1847), Robert Schumann (1810-1856), Franz Liszt (1811-1886), Frederic Chopin (1810-1849), Richard Wagner (1813-1883) dönemin ünlü bestecilerindendir (Selanik, 1996; Boran ve Şenürkez, 2018).

Yirminci yüzyıl müzik alanında gelişmelerin hızlandığı, yeni yolların, yeni yöntemlerin ortaya çıktığı bir çağdır. Müziğin dili ve yapısı yeni bir görünüme kavuşmuş, bir eserde tek bir ton yerine daha fazla tonalitenin kullanılmasına başvurulmuştur. Ritim alanında, ayrı ölçülerin ve bunların koşullandığı ayrı ritimlerin üst üste ve aynı anda kullanılması yolu tercih edilmiştir. Yeni ve bağımsız biçimler araştırma konusu edilmiş, klişe kalıpları bir kenara bırakan bir yapı anlayışına geçilmiştir. Ortaya çıkan yeni pek çok akımdan ikisi empresyonizm ve sembolizmdir. Bu akımlar ilk olarak resim sanatında görülmüştür. Empresyonizm yani izlenimci resmin amacı kısa zaman içinde gerçekleşen geçici görünümleri tuvale yansıtmaktır. Yirminci yüzyıl müziğinde önemli bir isim olan ve kendisinden sonraki gelen pek çok sanatçıyı etkileyen Claude Debussy (1862-1918), müzikte bu akımın öncüsü sayılmaktadır. İzlenimci müzikte ritim ve ölçü belirsizliğe doğru kaymaktadır. İzlenimcilikle başlayan yirminci yüzyıl müziği özetleyici, yalın, tekrardan kaçınan bir müziktir (Çevik, 2007; Selanik, 1996; Mimaroglu, 2019).

Klasik Batı Müziğinin tarihi süreç içinde gösterdiği gelişim kısa haliyle bu şekildedir. Devam eden dönemde ulusal müzikler, yerel okullar, yeni akımlar oldukça önem kazanmıştır. Müzikte yaşanan tüm bu gelişmeler, siyasal ve sosyal olaylardan bağımsız değildir.

Müziğin çeşitli alanlarda kullanımı.

Tedavi amaçlı kullanımı ve tarihçesi: İnsanoğlu var olduğundan beri hayatın içinde bir şekilde yer alan müzik unsuru, çeşitli alanlarda kullanılmıştır. Yukarıda ilkel toplumlarda

şaman olarak adlandırılan kişilerden ve bu kişilerin toplum içindeki statülerinden bahsettik. Şamanlar aynı zamanda toplumda şifacı, doktor olarak da bilinen kişilerdi. Tarihteki ilk spiritüel hekim modelini bu kişiler oluşturmaktadır. Aynı zamanda müziğin tedavide kullanımının bilinen en eski örneklerini de oluşturan kişilerdir.

Pythagoras önemli bir matematik bilgini ve filozoftur. M.Ö 585-500 yılları arasında yaşamıştır. Kökeni Antik Yunan'a dayanmaktadır. Pythagoras, umutsuzluğa düşen insanları veya hemen sinirlenen kimseleri belirli müziklerle tedavi edebilme olanağını araştırmıştır (Grebene, 1978).

M.Ö 384-322 yıllarında yaşamış olan Aristoteles de müziğin insan ruhunu nasıl etkilediğini araştırmış ve bunu çalışmalarında belirtmiştir (Grebene,1978).

M.Ö IX. Yüzyılda yaşayan büyük Yunan şairi Homeros da yazdığı "Odyssiea" adlı eserinde, müziğin kanamaya karşı iyi geldiğini söylemiştir (Grebene, 1978).

İlkel kabileler canlı ya da ölü, her varlığın kendisine ait, kendisine özel gizli bir ses ve şarkıya sahip olduğuna inanırlardı. Bunun sonucunda o varlığın tepki vereceği bu ses ve şarkı ile büyü yapılabilir, böylelikle kötü varlıklar ortadan kaldırılabilirdi. Bu nedenle bu ses ve şarkı gizli tutulurdu. Bu kabilelerdeki sihirbaz şifacılar, hastanın veya onun içindeki kötü ruhun ses ve şarkısını bularak onu iyileştirebileceklerine inanır ve bunun için çalışırlardı. (Julliet akt. Güvenç, 1985)

Hastalıkların tedavisinde söylenen şarkılar, çalınan müzik ve ritmi, yapılan danslar, yakılan tütsülerden maksat kötü ruhları etkileyerek hastanın vücudunu terk etmesini sağlamaktır. Zira hastalıkların kaynağının genel olarak kötü ruhlar olduğuna inanılır. Bu çalışmaları yürüten şamanlar veya baksılar usta-çırak ilişkisine göre eğitim alırlardı. Yakın tarihlere kadar gizli tutulan bu teknikler günümüzde pek çok yerde terapi sistemi olarak açıklanmaya ve yayılmaya başlamıştır.

Tarih boyunca müziğin, insanlara Tanrı tarafından verilmiş bir armağan olduğuna inananlar olduğu gibi, müziğin şeytan tarafından insanları dünyaya bağlamak, günah işletmek için bir araç olduğuna inananlar da olmuştur. Ortaçağ Hıristiyanlık tarihi şeytan ve kötü ruhları bedenden çıkarma ayinleri, şeytana hizmet ettikleri ileri sürülen büyücülerin Engizisyon mahkemelerince yargılanarak barbarca yakıldıkları binlerce olayla doludur. Hıristiyanlığın ilk yıllarında kilise, müziği yalnızca ruhi bir olay olarak ele almamış, kökleri bazı ayinlere dayandığı için şeytani kabul etmiştir (Güvenç, 1985).

Zaman geçtikçe müziğin ayinlerde kullanılış şekilleri değişerek daha çok tedavi ve şifa amaçlı kullanımı söz konusu olmuştur. Protestanlıkta başat rolü oynayan Luther, iyi bir müzisyendi ve müziğin Tanrı'nın bir armağanı olduğuna inanmaktaydı. Hıristiyanlık inancında ilahiler ve müzik, hastaların iyileşmesi için yardımcı olarak tedavilerde kullanılıyordu.

Afrika içlerinde bazı kabileler eskiden kalma bazı geleneklerini bugünde sürdürmektedirler. Habeşistan'da şeytan çıkarmak için başvuru Zar Ayini, aynı zamanda Zambiya'da hastalığın teşhisi ve hastanın tedavisi için kullanılmaktadır. Sudan'da şifacılar ya da günümüzdeki tabiriyle doktorlar, uyguladıkları tedavi ayini ile korkuyu alt edebilmektedirler. Amerika'da Nevada ve Kaliforniya'da yaşayan Washo Peyote tarikatı üyeleri, müzik ve titreşimleri kullanarak inanç üzerinde etkili olabilmektedirler. Naskapi yerlileri avlanmaya çıkmadan önce ayin yapmaktadırlar. Bu sayede avlarının kendilerine kolaylıkla teslim olacaklarına inanmaktadırlar. Eskimolar balık derisinden tef ve ağaç dalından sopa ile birbirine yakın sesler çıkararak hastalıklar ve av için diğer kişilere yardım ederler. İskandinav halkları arasında şarkılar ve melodiler hastaları iyileştirmek ya da insanları hasta etmek, yaraları tedavi etmek ve kanı durdurmak, ağrıyı sona erdirmek ya da uyku sorununu çözmek için kullanılmaktadır (Güvenç, 1985; Ak, 2017).

Tevrat (Kitab-ı Mukaddes) sayfa 288, Bap 16'da Hazret-i Davud'un Saul adlı hükümdarı iyileştirmesi şöyle anlatılmaktadır: "... *Ve vaki oldu ki, Allah tarafından Saul'e kötü ruh geldiği zaman Davud çengi alır, eliyle çalardı. Ve Saul dinlenir ve iyi olurdu ve kötü ruh kendisinden ayrılırdı*" (Ak, 2017 s. 23).

Apollon, eski Yunan mitinde liri güzel çalmasıyla bilinirdi. Müzikle birlikte bağdaştırıldığı diğer bir alan ise şifa idi. Bu sebeple her ikisinin de tanrısı olarak kabul edilirdi. Oğlu ünlü müzisyen Orphee'nin de çok güzel lir çaldığı söylenir. Hatta eşini yılan ısırmasının ardından onu bulmak için cehenneme gittiği zaman o kadar harika lir çalmıştır ki, ölüm perileri Erinyeler ve cehennemin bekçisi, üç başlı köpek Cerbere bile bu çalan müzik karşısında hareket edememişlerdir (Grebene, 1978). Büyük Çin filozofu Konfüçyüs da müziğin insanlar arasındaki ilişkileri düzelttiğini, kan dolaşımını etkileyerek kişiyi sakinleştirdiğini, görme ve duyma hislerini artırdığını söylemiştir. Müziğin, çevresel bir faktör olarak beyni etkilediği de düşünceleri arasındadır. Günümüzde konu ile ilgili yapılan pek çok çalışma, Konfüçyüs'ün düşüncelerini doğrular niteliktedir (Ak, 2017).

Eski Mısır'da bir papirüste görüldüğü gibi, 5.Hanedana ilişkin bir Mısır Kraliçesi, gebeliği süresinde çok hastalanmıştı. Gebeye yardım edebilmek için 5 dişi tanrı, 5 musikişinas kız kılığına girerek yanına gelmişler ve onu tedavi etmişlerdi (Grebene, 1978 s. 20).

Ortaçağ Avrupası'nda özellikle İtalya'da, zehirli örümcek ısırması gibi bir duruma karşı müzikle tedavi yöntemleri kullanılmıştır. Tarantula denilen zehirli bir örümceğin ısırması sonucu oluşan hastalığı ilk olarak Nikola Protti isimli bir doktor şöyle belirtmiştir:

Hastalar genellikle melankoliye düşüyor ve adeta sarhoşluk tesiriyle sızmış gibi akıl ve mukayese gücünü kaybediyorlardı. Birçoklarında musiki için büyük bir istek vardı. Hoşlarına giden bir melodinin ilk perdeleri duyulur duyulmaz fırlayarak kalkıyor,

neşeli naralar atarak, güçsüz düşüp yarı ölü gibi oluncaya kadar dans ediyorlardı.
(Ak, 2017 s.38).

XVII. yüzyılda yaşamış olan Baglivi, tarantula ve tarantizma hakkında dikkat çekici tanımlamalarda bulunmuş ve hastanın danstan sonra yatağına dönerek terlemesinin onu rahatlattığını belirtmiştir.

İngiltere’de “La Gilda De Saint Ceceile” (İnsanlığa Hizmet Cemiyeti) pek çok hasta üzerinde müziğin vücuda ve ruha dinginlik veren etkisini incelemeyi, gece ve gündüz sürekli, doktorların söylediklerini yapmaya hazır, müziğe hâkim hasta bakıcılar ile çalışmayı planladı. Bu ana fikir üzerine yapılan çalışmalar dikkat çekici sonuçlar doğurdu: susmak ve sessiz bir ortam sağlamak, uykuya yönlendirmek fazla coşkulu ve aktif hastalar için, tedavi etmeye yardımcı unsurlar oldu. Müziğin etkisi altında bu hastaların ateşlerinin oldukça düştüğüne ağrı durumlarının fark edilir bir derecede hafiflediği görüldü (Ak, 2017).

Bu örnekler dışında müzik, dünyada pek çok ülke ve kültürde pek çok farklı hastalığı tedavi amacıyla kullanılmıştır. Sara veya epilepsi hastalığının tedavisinde, depresyonda, akıl hastalıklarında, Catalepsi (Katalepsiya) hastalığında, Sıtma ve Hummanın tedavisinde, Nikris, Afazy ve Felç hastalıklarında, Kan dolaşımına etkisi bağlamında gibi pek çok hastalığın tedavisinde müzik terapi büyük rol oynamıştır (Ak, 2017).

Ortaçağ Avrupası’nda ve sonrasında müzikle tedavi bir tez olarak ortaya atıldığında, Türkler bu görüşü önceden benimsemiş ve uygulamışlardı. M.S 834-932 yılları arasında yaşamış olan Türk Bilgini Ebubekir Razi, 10.yüzyılda melankoli hastalarının müzikle tedavisinden bahsetmiştir. Daha önce de ismini zikrettiğimiz Farabi, Musiki-ul-Kebir adlı eserinde müziği ve astronomi ile olan ilişkisini incelemiştir. 12 makamın ruha olan etkilerini şu şekilde belirtmiştir (Öztürk ve diğerleri, 2017 s.11; Grebene, 1978 s.26):

- 1- Rast Makamı: İnsana sefa (neşe, huzur) hissettirir.
- 2- Rehavi Makamı: İnsana beka (sonsuzluk fikri) hissettirir.
- 3- Kûçek Makamı: İnsana hüzn ve elem hissettirir.
- 4- Büzürk Makamı: İnsana havf (korku) hissettirir.
- 5- İsfehan Makamı: İnsanda hareket kabiliyeti ve güven hissi oluşturur.
- 6- Nevâ Makamı: İnsana lezzet ve ferahlık hissettirir.
- 7- Uşşak Makamı: insana gülme “dihek” verir.
- 8- Zirgüle Makamı: İnsana uyku “Nevm” verir.
- 9- Sabâ Makamı: İnsana şecaat (cesaret, kuvvet) verir.
- 10- Puselik (Bûselik) Makamı: İnsana kuvvet verir.
- 11- Hüseyini Makamı: İnsana sulh (sükûnet, rahatlık) hissettirir.
- 12- Hicaz Makamı: İnsana tevazu (alçakgönüllülük) verir.

Bu makamlardan bazıları ile ilgili yapılan araştırmalar yukarıdaki sonuçları doğrular niteliktedir (Aker ve Akar, 2014).

İbni Sina, kendi ilmi konusunda Farabi'den ve onun eserlerinden faydalandığını, müzik konusunu Farabi'den öğrenerek, tıp alanında uyguladığını söylemektedir (Güvenç, 1985).

Eski Türk hekimlerinden Şuûri'nin “Tadil-i Emzice” adlı eserinde belirli makamların günün belirli zamanlarında etkili olduğu söylenmektedir. Bu belirli makamların sınıflandırması da şu şekildedir (Grebene,1978 s. 33):

- 1- Rast ve Rehavi Makamları: Seher zamanı etkilidir.
- 2- Hüseyini Makamı: Sabahleyin etkilidir.
- 3- Irak Makamı: Kuşlukta etkilidir.

- 4- Nihavent Makamı: Öğleyin etkilidir.
- 5- Hicaz Makamı: İki ezan arası etkilidir.
- 6- Puselik (Bûselik) Makamı: İkinci zamanı etkilidir.
- 7- Uşşak Makamı: Gün batarken etkilidir.
- 8- Zengüle (Zirgüle) Makamı: Guruptan sonra etkilidir.
- 9- Muhalif Makamlar: Yatsıdan sonra etkilidir.
- 10- Rast Makamı: Gece yarısı etkilidir.
- 11- Zirefkend Makamı: Gece yarısından sonra etkilidir

III.Selim'in padişah olduğu dönemde Gevrekzade Hasan Efendi hekimbaşılık görevinde bulunmuştur. Bu sırada kendisi tarafından yazılan "Necidet'ül Fikriye ve Tedbir-i Veladet'ül Bikriyye adlı eserde, özellikle makamların hangi hastalıklara iyi geldiği de belirtilmiştir (Akt. Ünal, 2015):

1. Rast Makamı: Felçle birlikte gelen hastalıklarda etkilidir.
2. İsfehan Makamı: Zihin açıklığı verir, ateşli hastalıklardan korur.
3. Zengile Makamı: Kalp hastalıkları ve mide yanmalarında etkilidir.
4. Hicaz Makamı: İdrar zorluğunda kullanılır.
5. Uşşak Makamı: Çocuklarda ferahlık yaratır, yetişkinlerde ayak ağrılarında etkilidir.
6. Nevâ Makamı: Kötü fikirleri sakinlik veren duygulara dönüştüren bir makamdır.

Eski Türk hekimleri makamların çeşitli uluslar üzerindeki etkilerini de şöyle belirtmişlerdir (Somakçı, 2003 s.137).

- 1- Hüseyni Makamı: Araplara
- 2- Irak Makamı: Acemlere

- 3- Uşşak Makamı: Türklere
- 4- Buselik Makamı: Rumlara daha çok dinletilmiştir

Bu sonuçlardan da anlaşılacağı üzere Türklere, müzik ile tedavi çok eski tarihlerden beri önemsenen ve üzerine çeşitli bilginlerin farklı dönemlerde araştırma yaptığı bir konudur. Yapılan her araştırmada konunun üzerine yeni bilgiler eklenmiştir. Osmanlılar devrinde de konuyla ilgili bazı uygulamalar yapılmış hatta bunun için hastaneler açılmıştır. Bunlardan en çok bilinenleri Fatih ve Edirne Darüşşifalarıdır.

Fatih darüşşifası: Osmanlılar devrinde Türklerin, akıl hastaları için inşa ettikleri hastanelerden birisi, İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmet'in, kendi ismiyle bilinen, caminin güney doğusunda yapılmış bulunan ve ünlü külliye'nin bir parçası olan Fatih Darüşşifasıdır. Günümüzde maalesef, geriye bir izi kalmamış olan bu darüşşifa 1470 senesinde faaliyete geçmiştir. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde bu binanın 70 hücre, 80 adet kubbe ve 200 hüddamı olduğunu belirtmektedir (Güvenç, 1985)

Edirne darüşşifası: Osmanlı padişahlarından Sultan II. Bayezid (1484) tarihinde bu yapıyı inşa ettirmiştir. Darüşşifa, Edirne'de Tunca'nın kıyısında temelleri atılan yapının bir bölümüdür. Bu hastanede hastalara tedavinin, ilacın yanı sıra müzik de kullanılarak uygulandığı geçmiş kaynaklardan bilinmektedir. Mimar Hayrettin tarafından planlanan bu yapı, hem akustik özelliği hem de merkezi olacak biçimde planlanması ile müzik eşliğinde tedavi düşünülerek yapılmıştır. Edirne Darüşşifası, Rönesans'ta, belki de hastaneler geçmişinde müzik ile tedavi amacıyla inşa edildiği bilinen ilk yapıdır. Bu durum, Türk tıbbi ve psikiyatrisinin, bulunduğu konum açısından önemli bir başarısıdır (Güvenç, 1985; Ak, 2017).

Hastane, altı köşeli asıl merkezi bir yapıya sahiptir. 12 adet küçük, bir de ortada büyük kubbesi bulunan, hemen onun yan tarafında büyük avlu etrafına toplanan 6 odadan meydana gelen, agresif akıl hastalarının tecrit suretiyle ayrıldıkları tımarhane kısmı ile mutfak ve çamaşırhaneden ibarettir. Ana binada havuz ortada yer almakta, üstü kubbe ile kapatılmış merkezi bir avlu bulunmaktadır. Bu avlunun çevresinde altı adedi yaz mevsimi, altı adedi kış mevsimi için planlanmış hasta odaları vardır. Girişin karşısında bulunan yerin müzik odası olduğu ve bu şekilde kullanıldığı görülmektedir. Yapının kusurdan noksan bir akustiği bulunmaktadır ki inşa amacının zaten bu olduğu düşünülmektedir. (Ak, 2017).

Evliya Çelebi Seyahatname'sinde Edirne Darüşşifası hususunda;

"...Merhum ve mağfur Bayezid-i Veli, Vakıfnamesi'nde hastalara deva, dertlilere şifa, divanelerin ruhuna gıda ve def'-i sevda olmak üzere on adet hanende ve sâzende gulâm tahsis etmiştir ki, üçü hanende, biri neyzen, biri kemani, biri mûsîkârî, biri santuri, biri udi olup, haftada üç kere gelerek hastalara ve delilere mûsiki faslı verirler" şeklinde bilgi vermiştir. (Güvenç, 1985 s.31)

Avrupa'da ve diğer pek çok medeniyette, delilerin hor görüldüğü hatta yer yer yakıldığı bir dönemde Türkler, akıl hastalarını müzikle tedavi için, mimari ve diğer çokça yönden gelişmiş yapılar ortaya koymuş olmaları oldukça büyük önem arz etmektedir.

Günümüzde müzikle tedavi çalışmaları her geçen gün üzerine yeni bir şeyler eklenerek pek çok ülkede devam etmektedir. New York'ta bulunan Saint Joseph Hastanesi 1976 yılında, bir uygulama ile ilgili beyanda bulunmuştur. Yoğun bakım ünitesinde müzik ile tedavi yöntemini denemişler, bunun sonucunda kalp krizi ve ölüm oranlarında belirgin bir düşme olduğunu görmüşlerdir. Hatta ölüm oranının ulusal ortalamanın yüzde 8 ile 12si kadar altına indiğini bildirmişlerdir (Karamızrak, 2014).

Geçmişte pek çok olumlu örneğine rastlanan müzik terapi veya müzikle tedavi günümüzde de çeşitli türlerde (aktif veya pasif tedavi, çalgılar ile uğraşma, baksı dansı, ritim, dinleme) ve yeni araştırmalara konu olarak uygulanmaya devam etmektedir (Gençel, 2006; Kalender, 1989).

Müziğin eğitimde kullanımı: Müziğin insan hayatında hatta insan sağlığında ne kadar önemli olduğundan ve bu durumun tarihi geçmişinin ne kadar geriye dayandığından bahsettik. Bu başlık altında, aynı zamanda bu araştırmanın konusu da olan müziğin eğitimdeki yeri ve öneminden bahsedilecektir.

Geçtiğimiz çağlardan beri müzik, hemen her toplum için hayati öneme sahip olmuştur. Tıpkı dil gibi, duyguları ve düşünceleri aktarmada bir araç olması onu pek çok alanda işler hale getirmiştir. Dilin yetmediği noktada ritim, melodi, tını gibi özellikler imdada yetişmiştir. İnsanlar günlük hayatta pek çok alanda müzikten yararlanmış, müzik aracılığı ile çeşitli işlerini yoluna koymuşlardır. Müzik dürtüyü doğrudan beyan ettiği gibi, onun dizginlenmesini de sağlama özelliğine sahiptir. “Müzik Maenadları dansa kaldırır, Pan’ın büyüleyici flütünden yükselir ama bir yandan da ihtirasları yatıştırılmış figürleri etrafına toplayan Orpheus’un lirinden dökülür” (Adorno, 2018 s. 141).

Türklerde müziğin kullanıldığı bir diğer alan da cenaze törenleri idi. Eski Türklerde yağ adı verilen cenaze törenleri düzenlenirdi. Bu törenlerde merhumun sevdikleri yas türküleri söylerlerdi. Bu türküleri dinleyenler de söyleyenler kadar duygulanırdı. Müzik, hayatın doğal bir parçası olarak algılanırdı ve hayatın akışı içinde yerini bulurdu. Çoğunlukla duyguların ve düşüncelerin aktarımında etkili bir araç olarak kullanılırdı. (<http://www.konyayenigun.com/roportaj/turklerde-cenaze-merasimleri-h91313.html>)

Türk Edebiyat Tarihi'ni incelediğimizde müziğe dair kalıcı izler görmemiz mümkündür. Eski Türklerde “Dede Korkut Hikâyeleri 'ne” baktığımız zaman, isim koyma, manevi bir güce sahip olma, bilge olma, atasözü söyleme gibi toplum tarafından son derece önemli addedilen özelliklere sahip Dede Korkut, aynı zamanda pek çok hikâyede “yelteme” çalarak destan söyler (Genç ve diğerleri, 2014). Oğuzların son derece önem verdiği bir çalgı aleti olan kopuz, genellikle halk ozanları tarafından çalınırdı. Fakat en güzelini ozanların piri Dede Korkut'un çaldığını tarihi kaynaklardan öğreniyoruz (Genç ve diğerleri, 2014). Zaten Dede Korkut Hikâyeleri'nin kendisi de hem manzum hem de mensur şekilde yazılmıştır. Türkler için bu derece önemli bir kişiliğin, aynı zamanda müzikte de kabiliyetli olması dikkate değer bir durumdur. Hikâyelerinden de bilindiği üzere Dede Korkut, eğitici özelliği bulunan bir figürdür. Kitabın bir bölümü, genellikle olaylardan ders çıkaracak nitelikte deyim ve atasözlerine ayrılmıştır. Dede Korkut'un hikâyelerin bazı bölümlerindeki eğitsel ve törensel durumlarda müziği kullanması, içerdiği mesaj ve dönem özellikleri bakımından önemlidir. Yine Kırgız Türklerinin Manas Destanı, Uygur Türklerinin Ergenekon Destanı'nın notalarını mevcut olduğu bilinmektedir (Güvenç, 1985).

Yine eski Türk geleneklerinden âşıklığa doğru yönelirsek, şiirlerin saz eşliğinde söylenmesini görebiliriz. Döneminde pek çok köyde âşık kahvelerinin bulunduğunu ve âşıkların birer gezgin gibi köy köy bu kahveleri dolaşarak şiirlerini, şarkılarını saz çalarak söylediğini yine tarihi kaynaklardan öğreniyoruz. Karacaoğlan, Erzurumlu Emrah, Âşık Veysel, Dadaloğlu bu geleneğin en güzel örneklerini veren birkaç isimdir.

Bu bilgilerden yola çıkarak eski Türklerde müziğin yalnızca bir eğlence aracı olmaktan çok daha geniş bir öneme sahip olduğunu söyleyebiliriz. Onlar müziği sadece bir eğlence aracı olarak değil, kişiyi maddi ve manevi yönden rahatlatacak, eğitecek, gelecek

nesillere kültür ve bilgi aktaracak, ata ruhu ile birleştirecek, tedavi edecek kutsal bir unsur olarak görmüşlerdir.

Tarihte pek çok farklı medeniyetin müzik anlayışı, yine içinde eğitsel nitelikler taşımaktadır. Mesela eski Yunanlılar müziği, eğitimin dayandığı temellerden biri, bir görgü, bir ahlak eğitimi aracı olarak düşünmüşlerdir. Eflatun ise bu konuda, müziğin eğitim için en vazgeçilmez öge olduğunu belirtmiştir. Bedenden önce ruhun gelişmesini yeğlemiş ve müziğin güzellik ve iyilik için eğitim aracı olarak kullanılabileceğini düşünmüştür (Şen, 2010).

Dinlerin ortaya çıkışı ile müzik, daha fazla önem kazandı diyebiliriz. Çünkü din adamları, doğru müziğin kitleler üzerindeki etkisine vakıftılar. İnananların huzuru bulması, odaklanması, duygusal olarak etkilenmeleri ve bağlanmaları, dini bazı kuraların aktarılması ve kalıcı etki bırakması, yönlendirilmeye açık hale gelmeleri, daha fazla müride ulaşmak, affedilmek, sadakati artırmak gibi pek çok nedenle müziği kullandılar. Bunu kimi zaman temiz, saf niyetlerle kimi zaman ise kitleleri yönlendirmek gibi kişisel ya da dini bazı çıkarlar doğrultusunda yaptılar. Örneğin Hasan Sabbah, fedailerini translar esnasında cennette olduğuna inandırmak için çeşitli müzik ve dans figürlerini kullanmıştır (Lockhart akt. Tülücü 2009).

Hemen hemen bütün dinlerde müziği barındıran yani ritimsel bir okuma şekli vardır. Amerika'nın en önemli Kızılderili kabilelerinden birisi Navajo Kabilesi'dir. Bu kabile rahiplerini din insanı olmalarının yanı sıra şarkıcı olarak da yetiştirirler; Hristiyan rahipler, cemaatler, keşişler kilise için ayin müziğini yüzyıllardır kullanmaktadırlar; Budistlerin Pujas'ı, Hindu ayinleri, İslamiyetin ezanı gibi daha çok sayıda örnekte dinler için müziğin temel taşlardan birisi olduğunu görmekteyiz (Batuk, 2013).

Müziğin zekâ üzerine etkisiyle ilgili yapılmış pek çok çalışma mevcuttur. Bu çalışmaların genelinde sonuç, aktif veya pasif müzik eğitiminin, bireyin zekâsını artırdığı yönündedir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalardan bahsetmeden önce öğrenme sürecine dair bazı tanımların bilinmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Bellek: Beynin sol yarım küresi sözel, mantıksal, matematiksel bilgiyi işlemek için, sağ yarım küresi de uzaysal, dikkat çekici, algısal, artistik, bütüncü bilgiyi işlemek için daha elverişlidir. Ancak bu iki yarım kürenin arasında bulunan bağ aracılığıyla iki yarım küre de öğrenmeye katkıda bulunmaktadır. Araştırmalar iki yarım kürenin iş birliği ile çalışmasının beş-on misli daha yararlı sonuçlar ortaya çıktığını göstermektedir (Mahiroğlu ve Korkmaz, 2007).

Bellek genel olarak, bilginin depolanabilme ve yeniden kullanılabilme yeteneğidir. Tony Buzan ve arkadaşları, dünya genelinde bir takım anket çalışmaları yapmış ve bu çalışmaların neticesinde, bellek konusunun insanların karşısına çıkan çok önemli bir problem olduğunu görmüşlerdir. Öğrenilen bilgilerin kalıcı olması, önemli oranda bellek ile ilgilidir. Bellek ve öğrenme, birbiri ile paralel süreçlerdir. Bellek, bilgiyi kodlama, depolama, geri getirme vb. süreçleri kapsamaktadır (Mahiroğlu ve Korkmaz, 2007 s.98).

Bellek, bilincin bir bölümünü oluşturur. Kendi içinde bir takım bölümlere ayrılmıştır: (Mahiroğlu ve Korkmaz, 2007 s.97)

1. **Çok Kısa Süreli Bellek (Duyusal Bellek):** Duyusal sinyalleri saklar. Bilgiler genelde birkaç saniye saklanır. Burada bilgiler kodlanarak uzun süreli belleğe gönderilir.
2. **Sekonder Bellek (Uzun Süreli Bellek):** Kısa süreli bellekte bulunan bilgilerin sık sık tekrarlanması ile oluşan depolamadır.

3. **Tersiyer Bellek:** Çok iyi derecede sindirilmiş bilgiler saklanır. Bunlar yaşam boyu kolaylıkla geri çağrılabilir.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere öğrenme, oldukça karışık bir süreçtir. Ve bu süreci doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen pek çok unsur bulunmaktadır. Bunları; öğrenilen, öğrenen, öğreten, öğrenme ve öğrenme ortamı olarak sıralayabiliriz. Son iki unsur, öğrenmeyi daha çok diğer unsurlar üzerinden etkilediğinden dolaylı etkide bulunduğu söylenebilir (Seven ve Engin, 2008).

Öğrenme: Nörobilim alanında yapılan çalışmalar neticesinde öğrenme, yeni dentritler veya yeni beyin yapısı oluşturmaktır. Bir diğer görüşe göre öğrenme, değişme ve uyum sağlama yeteneğidir (Keleş ve Çepni, 2006).

Öğrenme, davranışla ilgili bir durumdur. Davranış ise, organizmanın yaptığı her türlü hareketi kapsar. Daha açık ifade ile öğrenme, yaşantı sonucu olan, çoğunlukla kalıcı davranış değişmesi olarak düşünülebilir (Seven ve Engin, 2008).

Öğrenen ile ilgili faktörler: Öğrencinin, iyi bir öğrenme yapabilmesi için bünyesinde bulundurması gerekli olan özellikleri ifade eder.

Türe özgü hazır oluş: Öğrencinin öğrenmeyi gerçekleştirebilmesi için gerekli olan biyolojik donanımı belirtir. Örneğin bir papağana konuşma öğretilir fakat bir serçeye öğretilemez.

Olgunlaşma: Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrenenin belirli bir olgunluğa sahip olması gerekir. Olgunlaşmayı yaş ve zekâ açısından ele alabiliriz. Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için organizmanın öğretilen davranışı öğrenebilecek yaşta olması gerekir. Bir bebek ortalama 12 aydan sonra kelimeleri dile getirmeye başlar. 6 aylık bir bebekten

konuşma davranışını gerçekleştirmesi beklenemez. Bu olgunlaşma sadece biyolojik açıdan yeterli olmaz. Organizmanın aynı zamanda zihinsel olarak da olgunluğa erişmesi gerekmektedir. Zihinsel olarak olgunluk ise genellikle zekâ kavramı ile açıklanmaktadır. Zekâ kavramı için günümüzde kesin bir tanım bulunmamakla birlikte genel olarak “olayları özgür şekilde düşünebilme, yeni durumlara karşı uyum sağlayabilme, durum ve hareketleri belirgin bir fikir yahut amaç etrafında odaklayabilme kabiliyeti, çoklukla algılama, belleme, çağrışım, imgelem, hüküm verme, akıl yürütme, soyutlama, genelleme gibi vazifelerin tamamı” şeklinde tanımlanabilir.

(http://docs.neu.edu.tr/staff/beria.gokaydin/1.%20Zekâ%20Tan%C4%B1mlar%C4%B1_4.pdf)

Genel uyarılmışlık hali: Uyarılmışlık, bireyin dışarıdan gelen uyarıcıları alma hali gibi düşünülebilir. Bireyin aldığı uyarıcı miktarı çok az ise, uyarılmışlık hali düşük (uyku gibi), eğer bireyin aldığı uyarıcı miktarı fazla ise, uyarılmışlık hali yüksek (panik gibi) olduğu sonucuna varılır. İyi bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için uyarılmışlık halinin ne az, ne de fazla olması iyi değildir. Orta olması ideal olandır. Kaygının öğrenmeye etkisi de benzerdir. Çok fazla ya da az kaygı öğrenmeyi zorlaştırır. Bu durum bireysel olarak farklılık gösterebilir. (Seven ve Engin, 2008)

Güdü (motivasyon): Organizmayı harekete geçiren güç olarak açıklanabilir. Güdüler, organizma içindeki ihtiyaçlardan doğar ve bu ihtiyaçların giderilmesi için organizmayı harekete geçirir. Öğrenciye zorlama yoluyla bir şey öğretmek pek mümkün değildir. Bireyin iyi bir öğrenme yapabilmesi için istekli olması gerekmektedir.

Eski yaşantılar (olumlu – olumsuz aktarım): Bireyin daha öncesinde sahip olduğu bilgiler öğrenmeyi kolaylaştırabilir ya da zorlaştırabilir. Bireyin yeni bilgileri öğrenmede önceki bilgileriyle ilişki kurması öğrenmenin etkisini artırabilir.

Dikkat: Bilincin belirli bir noktada toplanması olarak tanımlanabilir. İyi bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için bireyin dikkatini vermesi gerekmektedir.

Öğrenme yöntemiyle ilgili faktörler: Öğrenmeyi etkileyen faktörlerden biri öğrenmede kullanılan yöntemdir.

Öğrenilen konunun yapısı: Öğrenilecek olan konuya göre parçalar bölerek çalışma ya da bütün halinde çalışma gibi yöntemler kullanılabilir. Konunun iyi değerlendirilip uygun öğrenme yöntemiyle gerçekleştirilmesi gerekir.

Öğrenmeye ayrılan zaman: Öğrenme için ayrılan vakit düşünüldüğünde, öğrenme yöntemlerine göre aralıklı çalışma ya da toplu çalışma olarak sınıflandırılabilir. Aralıklı çalışma konuya, her gün ya da belirli aralıklarla düzenli olarak çalışmayı ifade eder. Toplu çalışma ise sınav önceleri yapılan çalışmadır.

Geri bildirim: İyi bir öğrenme için, öğrencinin konuyu öğrenip öğrenmediği ya da öğrenme durumunun hangi seviyede olduğu gibi konularda bilgilendirilmesi gerekir. Öğrenci, veriminin hangi aşamada olduğunu bilmelidir.

Öğrencinin aktif katılımı: Öğrencinin aktif veya pasif oluşu göz önünde tutulduğunda öğretim yöntemleri, dinlenme, okuma, yazma, anlatma şeklinde sıralanabilir. Verimli şekilde öğrenmenin gerçekleştirilebilmesi için, öncelikle dinlenmek, sonra okumak, ardından yazmak ve en son olarak anlatmak en iyi öğrenme yöntemi olarak ortaya çıkmaktadır (Seven ve Engin, 2008 s.196)

Öğrenme malzemesi ile ilgili faktörler: Kaliteli bir öğrenme için öğrenme malzemesi önemlidir. Öğrenmeyi kolaylaştırabileceği gibi zorlaştırıcı bir unsur da olabilir.

Algısal ayırt edilebilirlik: Öğrenme malzemesi çevredeki uyarıcılardan ayırt edilebilmelidir. Siyah bir zemin üzerinde siyah bir malzeme ayırt edilebilir değildir.

Anlamsal çağrışım: Anlamsal olarak öğrenciye bazı şeyler çağrıştırmalıdır. Ele alınan konu bilgi birikimleriyle ilgili olmalıdır. Bireylerin zihnindeki diğer kelimelerle ilgisi bulunmayan bir kelimenin öğrenimi zor olacaktır.

Kavramsal gruplandırma: Kavram haritası, eldeki verilerin görsel yollarla aktarılmasına yarayan bir yöntemdir. Çizgiler yardımı ile kavramlar arasında bulunan ilişkileri gösterebilen, kavramları belli bir sıraya, düzene koyan bir sistemdir. Kavram haritasının düşünce üretme, değerlendirme, düşünceleri ve düşünceler arası bağı düzenleme gibi pek çok kullanım alanı bulunmaktadır (Kılınç, 2007).

Yukarıda verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere öğrenmeyi etkileyen pek çok unsur bulunmaktadır. Bu nedenle bu karmaşık süreci kolaylaştırmak ve daha nitelikli ve kalıcı bir eğitim sağlamak amacıyla kullanılacak yöntemleri, fikirleri değerlendirmek gerekir. Yapılan araştırmalara göre öğrenciler, dersin ilk on dakikasında anlatılanların %70'ini hatırlarken son on dakika anlatılanların %20'sini hatırlayabilmişlerdir (Açıkgöz, akt. Yalar ve Yelken, 2009). 40-45 dakikalık sürelerde öğrencilerin dikkatinin dağılması, motivasyonunun düşmesi ve ilgisini kaybetmesi anlaşılabilir bir durumdur. Bu durumun önüne geçmek için çeşitli önlemler alınabilir, alternatif seçenekler düşünülebilir. Müzik, bu seçeneklerden birisidir.

Yapılan araştırmalar, özellikle okul öncesi dönemden itibaren çocuğa verilen müzik eğitiminin çeşitli yararlar sağladığı yönündedir. Almanya'da Friedrich Schiller Üniversitesi

bünyesinde bazı çalışmalar yapılmıştır. Yapılan bu çalışmaların sonucunda, uzman olarak ya da acemi şekilde müzikle ilgilenen kişilerin beyinlerinin, müzik ile hiçbir ilgisi bulunmayanlara göre daha büyük olduğu ortaya çıkmıştır. Beyin-müzik ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda bu sonuçların akla yatkın olduğu görülmektedir. Ayrıca yetkililer, Klasik Batı ve Türk Müziğinin, insan beyni üzerinde bulunan son derece yararlı etkileri sebebiyle, beyin aktivitelerini görülür bir biçimde artırdığını belirtmiştir (Yener, 2011). Okul öncesi müzik eğitimi, çocuk için yalnızca beyin, öğrenme gibi konularda değil, çocuğun psikolojik gelişimi konusunda da son derece yararlı bir rol oynar. Müzik yoluyla çocuk, ruhsal bakımdan doyum sağlar ve sağlıklı bir kişiliğe sahip olma şansı artar. Müziğin bir kültür taşıyıcısı olduğu düşünüldüğünde, okul öncesi dönemden itibaren müzik eğitimi alan çocuk, evrensel kültürün temellerini oluşturur. Kendi kültürünü daha iyi tanıma şansı yakalar, milli duyguları gelişir. Sosyal becerileri artar. Öz güveni tazelenir. Okul öncesi dönemden itibaren verilen müzik eğitimi, çocuğa hayatı algılama, yorum yapabilme, yaratıcılık ve düşünme becerilerini geliştirme ve eğitme gibi konularda da yardımcı olacaktır. Karşılaştıkları problemlere çözüm üretme yetenekleri gelişecektir. Müzik dinleyen çocuk, sessizliği, dikkatini yoğunlaştırmayı, sesleri tanımayı ve ayırt etmeyi öğrenecektir. Tüm bunlar çocuğun bilişsel gelişim sürecini destekleyecektir (Şen, 2010; Yener, 2011). Müziğin tüm bu olumlu etkileri düşünüldüğünde eğitimde daha yaygın olarak kullanılmaması düşündürücüdür.

Bu süreçte müzik eğitimi aktif ya da pasif olarak verilebilir. Yani çocuk herhangi bir müzik aleti çalarak, şan dersi alarak (aktif) veya sadece dinleyerek (pasif) bu sürece katılabilir. İkisinin birlikte kullanımı muhtemelen daha verimli sonuçlara yol açacaktır.

Yapılan araştırmalardan elde edilen bulgular, anne karnında dinletilen klasik Batı müziğinin bebeğin anne karnında duyduğu rahim ve kalp seslerine benzemesi yönünden etkili olduğunu gösteriyor (Yener, 2011; Uluğbay, 2013; Sezer, 2011). Bu konu ile ilgili yapılan

çalışmaların ciddi bir çoğunluğunun yabancı kaynaklar olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Konu ile ilgili yapılacak yerli çalışmalar (Örneğin Türkiye için Klasik Türk Müziği) kültürel anlamda müziğin etkili olup olmadığı gerçeğini daha açık bir hale getirebilir.

İsviçreli ünlü psikolog J. Piaget, bilindiği gibi çocuk gelişim evrelerini bilişsel olarak dört döneme ayırmaktadır. Bunlar; Duyusal Motor dönemi, İşlem Öncesi Dönem, Somut İşlemler Dönemi ve Soyut İşlemler Dönemidir (Uluğbay, 2013; Kol, 2011).

Piaget'in bu gelişim evrelerinde özellikle 2-12 yaş arasında bulunan süreç, çocuklarda zekâ gelişiminin en süratli olduğu aşamalar olarak düşünülmektedir. Özel olarak bu aşamalarda müzik eğitimi alan çocukların şu becerileri edindiği belirlenmiştir:

1. Uzun süreli yoğunlaşma ve dikkat,
2. Karışık sembolleri okuma ve algılama,
3. Uzun müzik cümlelerini ezberleme ve hafızada tutabilme,
4. Müzik kurallarının algılanması,
5. Müzik kalıplarını öğrenebilme,
6. Farklı müzik türlerini birbirinden ayırt edebilme.

Belirtilen özelliklerin yanı sıra anne karnından itibaren özellikle klasik batı müziği dinletilen çocukların matematiksel ve diğer zekâ gelişimlerinin daha olumlu yönde etkilendiği araştırma sonuçlarından görünmektedir. (<https://www.memorial.com.tr/saglik-rehberleri/bebeginizi-anne-karninda-doguma-hazirlayin/>)

Bu konu üzerine yapılan en ünlü çalışma 14 Ekim 1993 yılında F. Rausher ve arkadaşları tarafından yapılan ve Nature dergisinde yayımlanan Mozart Etkisi isimli araştırmadır. Araştırma Klasik Batı Müziği ve IQ ilişkisi üzerine odaklanmıştır. Araştırmada 36 lise öğrencisi yer almıştır. Bu öğrencilere günlük on dakika boyunca Mozart dinletilmiştir.

Çalışmanın neticesinde ise öğrencilerin zekâ seviyelerinde artış olduğu iddia edilmiştir. Araştırmacılar, okul öncesinde çocukların beyninin plastiğe benzediğini ve erken yaştan itibaren uygulanacak eğitimlerle şekillendirilebileceğini savunmuşlardır. Rausher ve arkadaşlarının 1995'te yaptığı bir başka araştırmaya göre de küçük yaştaki öğrencilerin piyano çalmasını sağlamak, çocukların fen ve matematik gibi alanlarda önemli gelişmeler göstermesi için lazım olan zihinsel aktiviteleri artırmanın en temel yolu olmuştur. Fransız tıp ve bilim akademileri üyesi Dr. Alfred Tomatis, beynin elektriksel açıdan depolanmasında, kulakların başat rol oynadığını düşünmektedir. Tomatis, beynin enerji ile şarj edilmesinin yollarından birinin 5000 ile 8000 Hz arasında yüksek frekanslar içeren müzikleri dinlemenin olduğunu belirlemiştir. Yılları kapsayan araştırmalardan sonra Mozart'ın bestelerinde bu frekans aralığındaki seslerin bulunduğu saptanmıştır (Uluğbay, 2013; Duru ve Köse, 2011; Yener, 2011). Bebeklere Bach, Beethoven ve Mozart gibi bestecilerin eserlerinin dinletilmesi, ilerleyen dönemlerde bebeklerin fiziksel ve zihinsel gelişimi bakımından oldukça fazla önem taşımaktadır. Bebeklere özellikle seçilmiş klasik müzik parçalarının dinletilmesi onların daha çabuk büyümelerini, stresle başa çıkmalarını, dil gelişimlerini hızlandırmalarını sağlamaktadır (Bales akt. Yener, 2011).

Çocuğun doğduğu andan itibaren beş yaşına gelene kadar geçen süre, beyindeki nörofizyolojik sistemin oldukça aktif olması nedeni ile müzikal algı ile birlikte dil yetisinin beyinde otomatik şekilde yer aldığı bilinen bir süreçtir. (Modiri, 2010). Çocuk adeta bir bilgisayar gibi duyduklarını beynine kaydetmektedir. Buradan okuma yazma bilmeyen bir çocuğa, ses yoluyla eğitim verilebileceği düşünülebilir. Bu nedenle özellikle okul öncesi dönemde çocuğa dinletilecek olan müzikler çok önemlidir.

Yapılan araştırmalarda 10 yıllık bir dönemde, 25.000 öğrenci üzerinde, standart testlerin yapılması ile elde edilen ölçümlerde, sosyoekonomik kökeni fark etmeksizin, müzik

ile ilgilenen öğrencilerin, müzik ile ilgilenmeyenlere göre daha başarılı oldukları belirlenmiştir (Sharp akt. Şen, 2010 s. 341).

Kaliteli bir öğrenme için stresin az olduğu veya tercihen hiç olmadığı ve konsantrasyonun fazla olduğu zihinsel koşullara gerek duyulur. Aksi durumda bir süre sonra dikkat dağılması sonucu öğrenme yavaşlayacak belli bir süre sonunda tamamen duracaktır. Yapılan bir takım araştırmaların sonunda bazı özel müziklerin öğrenmeye olumlu yönde katkısı olduğu tespit edilmiştir. Müzikle öğrenme beynin her iki lobunu da harekete geçirdiğinden öğrenmeyi kolaylaştırmakta ve ilgi çekici bir hale getirmektedir. Belirli ritimdeki müziklerin stresi azaltması sonucu beyin ve zihin ahenk içinde çalışmaktadır. Bu koşullarda elde edilen bilgiler daha kalıcı olmaktadır. Yapılan deneylerde kolay ve kalıcı öğrenmenin özellikle beyin alfa dalgası ortamındayken gerçekleştiği görülmüştür. Her klasik müzik beyinde aynı etkiyi bırakmamaktadır. En etkili parçaların 60 vuruşlu largo tempolu ve 4/4'lük veya 3/4'lük ölçüsü olan barok müzik eserlerinden oluştuğu görülmüştür. (<http://uzmanhafiza.com.tr/2017/09/29/diger-firmalardan-farkimiz/> ; Sarı, 2017 s.34; Yazıcı, 2017).

Bulgar bilim insanı Georgi Lozanov, müziğin bu etkililerinin özellikle yabancı dil öğretiminde kullanılabileceğini düşünerek “Suggestopedia” isimli bir teknik geliştirmiştir. Teknik Türkçeye “Telkin Yöntemi” olarak çevrilmiştir. Bulgaristan’da Suggestology enstitüsünde Lozanov tarafından hazırlanan bir müzik eğitimi programı bir grup öğrenci üzerinde uygulanmıştır. İki senede tamamlamaları gereken bir eğitimi, Lozanov’un programı sayesinde öğrenciler, 4 ay gibi kısa bir sürede tamamlamışlardır. Çalışmada oldukça önemli ilerlemeler kaydetmişlerdir. (Şendurur ve Barış, 2002).

“Suggestion” ve “pedagogy” kelimelerinden oluşmuş olan dil öğretim yöntemi “Suggestopedia”, eğitimsel öneri anlamında kullanılmaktadır. İnsan beyni nasıl çalışır ve etkili şekilde nasıl öğrenebiliriz sorularını merkez alarak oluşturulmuş bir yöntemdir. Yöntemin kurucusu olan Bulgar bilim insanı Lozanov, öğrenmedeki problemlerin kaynağını öğrenmeye karşı koyduğumuz psikolojik engellere dayandırmaktadır. Başarısız olmaktan ve öğrenmeyi gerçekleştirememekten korkuyor oluşumuzun zihinsel kapasitemizi tam anlamıyla kullanmayışımızla sonuçlandığına inanmaktadır. Lozanov’a göre zihinsel kapasitemizin yalnızca %5-10’unu kullanmaktayız. Psikolojik engellerin ortadan kaldırılmasıyla bu oranların artacağını öngörmektedir. (Lozanov akt. Işcan, 2011 s. 1317). 1978’de Unesco tarafından yayımlanan bir rapor ve mektupta bu yöntem incelenmiş ve tavsiye edilmiştir (Paris, 1978).

Yöntem genel olarak yabancı dil öğretiminde kullanılmıştır. Yöntemle ilgili yapılan çoğu yurtdışı kaynaklı çeşitli çalışmalar mevcut olup araştırmanın tartışma bölümünde daha ayrıntılı olarak yer verilecektir. Müziğin insan beyni üzerindeki etkilerinden yukarıdaki bölümlerde bahsedilmiştir. Yapılan literatür taramasında müziğin, özellikle insan sağlığı üzerindeki etkilerini inceleyen çeşitli çalışmaların sayıca fazla olduğu fakat eğitim alanındaki etkilerinin özellikle yerli araştırmalarda pek tercih edilmediği görülmüştür. Yine yapılan literatür taramasında müzik ve çocuk ilişkisinin konuyla bağlantılı şekilde daha fazla ele alındığı tespit edilmiştir. Eğitimin anne karnından itibaren başladığı düşünülerek bu çalışmalar da incelenmiş ve bölüme dâhil edilmiştir. Yöntem genel olarak yabancı dil öğretimi için kullanılmış fakat müziğin insan psikolojisi, sağlığı ve zekâsı üzerine etkileri göz önünde bulundurulduğunda eğitimin her alanında, bu çalışma kapsamında da ana dili eğitiminde kullanılabileceği düşünülmüştür. Telkin yönteminin bir takım ilkelerinin ayrıntıları şu şekildedir;

1. Öğrenme için ortamın rahatlatılması gerekir.
2. Öğrenci, öğretmenin yaptırım gücüne güvenir ve saygı duyarsa bilgiyi daha iyi anlar.
3. Öğretmen, öğrencilerin öğrenmeye karşı bazı psikolojik engellerinin olabileceğini bilmeli ve bunları engelleri yok etmek için uğraşmalıdır.
4. Öğretmen, öğrencilerin özgüvenini geliştirmelidir.
5. Öğrenciler etkinlikler sırasında yeni kimlikler ve isimler edinirler. Bu, öğrencilerin kendilerini güvende hissetmelerine ve rahat olmalarına imkân verir.
6. Sınıfta günlük hayatta kullanılacak diyaloglara yer verilmelidir. Böylelikle öğrencilerin dikkati dil yapısı değil de iletişim sürecinin kendisinde olacağından daha verimli öğrenirler.
7. Öğretmen, öğrenme ortamında “elde edebileceklerinizin herhangi bir limiti yok” gibi olumlu önerilerde bulunur.
8. Sınıfta kullanılan müzik bilinçaltında, öğrenciye öğrenmenin kolay ve eğlenceli olduğunu önerir. Bu sırada öğrenci öğrenme olayında aktiftir. Bilinç ve bilinçaltı arasında bir birlik olduğu zaman öğrenme gerçekleşir.

Örneğin zihin, konser dinlerken pasif bir durumdadır. Zihin bu durumda iken bir takım psikolojik engelleri aşmak kısmen daha kolaydır. Çünkü böyle durumlarda bilinç ve bilinçaltı arasındaki ayrım kesin değildir. Bu da öğrenmeyi daha kolay bir süreç haline getirebilir (İşcan, 2011 s.1318-19).

Yukarıda ilkelerinin bazılarının verildiği teknik görüldüğü gibi öğrencinin psikolojik olarak kendine koyduğu engelleri kaldırması ve bu sayede daha kolay ve eğlenceli bir öğrenim gerçekleştirmesi üzerine kuruludur. Yöntem sayesinde öğrencinin sıkıntı ve stres seviyesi en aza indirilerek yaratıcılığının artması sağlanmaktadır. “Hayal etme yoluyla hatırlamayı kolaylaştırmak mümkündür”(Modiri, 2010 s. 507). Telkin yöntemi öğrencinin

rahat, sorunsuz ve eğlenceli bir ortamda öğrenmeyi gerçekleştirmesini sağladığından bilginin hatırlanmasını doğal olarak kalıcılığını artırmaktadır.

Telkin yöntemini, müzik eğitiminden hareketle dil öğretimi doğrultusunda düşünürsek, bu doğrultuyu tam tersi yönde izleyerek Suzuki Metodu 'nu bulabiliriz. Japon kemancı ve pedagog Shinichi Suzuki'nin bulunduğu ve kendi ismiyle bilinen bu öğretim tekniği; *“Yetenek doğuştan değildir. Fiziki bir problemi olmadığı sürece her çocuk bir enstrüman çalabilir yeter ki doğru şekilde ve sevgiyle öğretmeyi bilin”* felsefesi ile beslenmiş bir müzik öğretim yöntemidir. Ana Dil Metodu olarak da anılmaktadır çünkü Suzuki, küçük çocukların ana dillerini bu kadar doğal, kolay ve nitelikli biçimde nasıl öğrendiklerini gözlemlemiş ve aynısını müzik eğitimine uygulamaya çalışmıştır. Yani bu metot *“çocukların kendi ana dillerini öğrenebilecek kadar becerisi varsa, bir enstrüman çalabilecek kadar da beceriye sahiptirler”* fikrinden ortaya çıkmıştır (Brody, 2016).

Görüldüğü üzere müzik, dil ve bunların eğitimi arasındaki ilişki pek çok araştırmaya konu olmuş ve yeni teorilerin ortaya atılmasını sağlamıştır. Ülkemizde konu ile ilgili yapılmış -az sayıda da olsa- çalışmalar mevcuttur. Yapılan çalışmaların bir kısmı müziğin daha çok çocukluk dönemindeki öğrenciler üzerine etkisini belirlemeye yöneliktir.

2010 yılında 5-6 yaş grubu 30 öğrenciyle yapılan bir çalışmaya göre müzik aracılığı ile yabancı dil öğretiminin diğer yöntemlere göre daha verimli olduğu saptanmıştır (Modiri, 2010).

2011 yılında yapılan bir başka çalışmada klasik müzik dinlemenin, ilköğretim öğrencilerinin sınav başarılarını olumlu etkilediği saptanmıştır (Duru ve Köse, 2011).

2013 yılında yayımlanan bir başka çalışma, Türkçe şarkıların dil öğretiminde kullanılmasının öğrenci motivasyonuna, kendine güven inşa etme ve derslerin eğlenceli geçmesine ve öğrenmeye yardımcı olacağını öngörmektedir (Nişancı, 2013).

Vietnam’da yapılan bir çalışma ikinci dil öğreniminde müziğin kullanımıyla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşlerini incelemektedir. Çalışmanın araştırma sorularından bazıları; Vietnamlı yabancı dil olarak İngilizce öğrencilerinin müziğin önemi hakkındaki görüşleri nelerdir? Bu öğrencilerin müfredattaki müziğin önemi hakkındaki görüşleri nelerdir? Batılı müziğin eğitimdeki olumsuz yönleri hakkındaki görüşleri nelerdir?

Öğrencilerin verdiği cevaplardan bazıları;

“Batı müziğini severim. Bazen tam olarak bir şarkının ne olduğunu anlamıyorum, ama bir şekilde mesajı hissedebiliyordum”. (Denek 1)

“Müzik insanları bir araya getiriyor. Klasik müzik dinlemekten keyif alıyorum. Paris ya da New York'a gitmem gerekmiyor. Sadece bu kafede oturuyorum ve müzik beni dünyanın bir yerine getirebiliyor.” (Denek 2)

Yapılan bu nitel çalışmanın sonucunda araştırmacı, ikinci dil öğreniminde müzik için bir yer olduğu görüşünü desteklemiştir. Bunu sadece müziğin öğretimi geliştirmek ve ikinci bir dili öğrenmek için pedagojik olarak kullanılabileceğinden değil aynı zamanda kültürler arası bir araştırma ve birleştirme işlevi göreceği sonucuna ulaşmıştır. (Huy Lê, 1999).

Elsevier’in nörobilim mektupları başlığını taşıyan bir yayında Weina Zhu, Lun Zhao ve diğerlerinin “Mozart’ın Sonatı K.448’in Görsel Dikkat Üzerindeki Etkisi: Bir ERP Çalışması” isimli makaleleri konuyla ilgili dikkat çeken bir diğer çalışmadır. Bu çalışmada sözü edilen sonatın istem dışı dikkat (P3a) ve gönüllü dikkat (P3b) üzerindeki etkileri

araştırılmıştır. Araştırmanın neticesinde ortaya çıkan sonuçlardan biri Mozart'ın K.448 Sonatının P3a, yani istemsiz dikkat üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğudur. Deneklerin K.448'i dinlerken daha kontrol sahibi olduğu düşünülmektedir. Sonatın etkilerinin farklı mekanizmalarda farklı sonuçlar doğurduğu da araştırma sonucunda elde edilen bir diğer bulgudur (Zhu ve diğerleri 2008).

Konuyla ilgili yapılmış başka çalışmalar da mevcuttur fakat bu çalışmalara tezin tartışma bölümünde yer verilecektir. Klasik müziğin sadece insanlar üzerinde değil, diğer canlılar üzerindeki etkileri de merak edilmiştir. Bu nedenle klasik müziğin hayvanlar ve bitkiler üzerindeki etkileri de çalışmalara konu olmuştur (Kıyıcı vd. 2013; Chowdhury ve Gupta, 2015).

Bölüm II: Yöntem

Araştırma ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde bilgilerin kalıcılığı ve akademik başarı üzerinde müziğin nasıl bir rol oynadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma Deseni

Araştırmanın modelinde nicel araştırma yöntemlerinden deneysel yöntem kullanılmıştır. Deneysel desenler, değişkenler arasındaki neden sonuç ilişkilerini keyfietmeyi amaçlayan araştırma desenleridir (Büyüköztürk, 2014). Deneysel desenler arasında yarı deneysel desen kullanılmıştır. Yarı deneysel desenler, deneysel kontrolün mümkün olmadığı durumlarda nedenselliği araştırmak için kullanılır. Deneysel olmayan araştırmalarda subjelerin deney ve kontrol gruplarına random atanması mümkün olmadığı gibi, bağımsız değişkenin manipülasyonu da mümkün değildir (Başol, 2008).

Araştırma Süreci

Araştırma Çanakkale ili Merkez ilçesine bağlı üç tane devlet okulunda yapılmıştır. Her okuldan 3 tane 5.sınıf seçilmiş, her sınıfta üçer derslik bir program izlenmiştir. Sınıfların seçiminde herhangi bir değişken göz önünde bulundurulmamış, her sınıfın başarı ortalaması, cinsiyet, ekonomik durum vb. durumlar açısından eşit olduğu varsayılmıştır. Seçilen sınıfların birinde Klasik Batı Müziği diğerinde Klasik Türk Müziği kullanılmıştır. Üçüncü sınıf kontrol sınıfı olup herhangi bir müzik kullanılmadan etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Yapılan araştırmalarda müziğin küçük yaştan itibaren düzenli kullanımı ön plana çıkarıldığından (Uluğbay, 2013; Yener, 2011; Ezron, 2016) ortaöğretimin ilk basamağı olan 5.sınıflarla çalışmanın amaca uygun olacağı düşünölmüştür.

Bu araştırmada uygulanacak olan etkinlik 3 ders saati olarak tasarlanmıştır. Her bir ders saati için bir okuma metni seçilmiştir. Metinlerin seçiminde müfredata bağlı Türkçe ders kitapları ve MEB 100 temel eser listeleri göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca metinlerin kültürel unsurlar içermesinin de önemli olabileceği düşünölmerek Dede Korkut Hikâyelerinden Deli Dumrul, Ömer Seyfettin'in Forsa hikâyesi ve Refik Halit Karay'ın Eskici hikâyesi seçilmiştir. Her sınıf için planlanan üç ders saatinin her birinde sırasıyla bu hikâyeler kullanılmıştır.

Her bir hikâye ile ilgili bilgi ve yorum sorularından oluşan bir başarı testi hazırlanmıştır. Soruların ve cevap anahtarının oluşturulmasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak en az on yıldır görev yapan üç Türkçe öğretmeninden alınmıştır.

Müziklerin seçimi için daha önce yapılan çalışmalar göz önünde bulundurulmuştur. Klasik Batı Müziği eserleri, Mozart, Beethoven, Bach, Vivaldi gibi bestecilerden seçilmiştir. Özellikle Mozart'ın besteleri ile ilgili yapılan çalışmalar yaygın olduğundan (Teachoud, 2005; Nantais and Schellenberg, 1999; Beauvais, 2015) araştırmada ön planda tutulmuştur. Klasik Türk Müziği ile ilgili eserlerde ise Farabi'nin, müziğin ruha olan etkileri açısından belirlediği 12 makam dikkate alınmıştır. Bu makamlar zaman içinde ruhsal tedavi amacıyla kullanılmıştır. Bu araştırmada ise bu makamların eğitim alanında kullanımının sonuçları incelenmek istenmiştir. Ana fikir, psikoloji alanında kullanımı olan müziklerin eğitim alanında da olumlu sonuçlar verebileceği düşüncesidir. Bu nedenle seçilen Klasik Türk

Müziği eserleri araştırmanın başında belirtilen makamlardan seçilmiş ve yine çalışmanın başında belirtilen zamanlara göre öğrencilere dinletilmiştir. Burada amaç, klasik müziğin öğrencilerin akademik anlamda başarılarını etkileyip etkilemediğini, eğer etkiliyorsa hangi tür klasik müziğin etkisinin daha fazla olduğunu belirlemektir.

Etkinlik sürecinde, araştırmacı sınıfa girdikten sonra ilk olarak müzik açılmış ve öğrencilere yapılacak olan etkinlik ile ilgili açıklamalarda bulunulmuştur. Çalışmanın amacı (müziğin, bilgilerin kalıcılığına ve akademik başarıya etkisinin olup olmadığının ölçüldüğü) araştırmanın sonucunu etkilememesi açısından özellikle belirtilmemiştir. Bu süreçte öğrencilerin etkinlik öncesinde 5-10 dakika müzik dinlemesine özen gösterilmiştir. Sınıf için belirlenen müzik (bir sınıfta Klasik Türk Müziği, diğer sınıfta Klasik Batı Müziği ve son sınıf, herhangi bir müziğin kullanılmadığı kontrol grubu) arka planda çalmaya devam ederken, yukarıda belirtilen hikâye metinleri her ders sırasıyla öğrencilere araştırmacı tarafından bir kere okunmuş ve akabinde hikâye ile ilgili soruları içeren başarı testi dağıtılmıştır. Sonrasında öğrencilerden bu soruları cevaplamaları istenmiştir. Bu süreç ilk derste Deli Dumrul metni, ikinci derste Forsa metni ve üçüncü derste Eskici metni için aynı şekilde tekrarlanmıştır.

Herhangi bir müziğin kullanılmadığı kontrol gruplarında, araştırmacı standart bir ders işler gibi etkinliği uygulamıştır. Arka planda müzik olmadan metin seslendirilmiş ardından başarı testi dağıtılmış ve öğrencilerden cevaplamaları istenmiştir.

Ders saatleri, öğrencileri yoracağı düşünüldüğünden peş peşe olacak şekilde seçilmemiştir. Her gün bir ders saati olarak işlenmeye çalışılmış fakat ders programlarına bağlı olarak bazı gruplarda günün başında etkinlik uygulanmıştır.

Uygulama 3 hafta sürmüştür. Uygulama sonunda toplanan veriler müzik türlerine göre gruplandırılmış ve içerik analizi yapılmıştır.

Öğrenciler buldukları deney grubuna göre kodlanmıştır. Klasik Türk Müziğinin olduğu gruptaki öğrenciler KTM şeklinde, Klasik Batı Müziğinin olduğu gruptaki öğrenciler KBM şeklinde, Kontrol Grubundaki öğrenciler ise KG şeklinde kodlanmıştır.

Evren ve örneklem. Araştırmanın evreni Çanakkale ili Merkez ilçesinde bulunan 5.sınıf öğrencileridir. Araştırmanın örneklemini ise Çanakkale Merkez ilçesinde bulunan üç devlet okulunda öğrenim gören (toplamda 9 sınıf) 5.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmada 5.sınıf öğrencilerinin seçilme sebebi ise, müziğin küçük yaş gruplarından başlayarak kullanımının daha etkili olduğunu belirten çalışmalardır. Ortaöğretim grubunda araştırmanın yapılabileceği en küçük birim olduğundan 5.sınıflar seçilmiştir. Ayrıca daha büyük gruplarda sınav kaygısı ve müfredat yoğunluğunun daha fazla olmasının beklenmesi de bu seçimde etkilidir.

Verilerin toplanması. Araştırmada öğrencilerin müzikle birlikte ders işleminin akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığına katkısı ölçülmek istenmiştir. Bu nedenle her metin ile ilgili başarı testi yapılmıştır.

Başarı testi. Her bir metin ile ilgili metne dair bilgi ve yorum soruları barındıran bir başarı testi oluşturulmuştur. Soruların ve cevap anahtarının oluşturulmasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman olarak Çanakkale Merkez ilçesinde en az 10 yıldır görev yapan 3 Türkçe öğretmeni seçilmiştir. Başarı testinin oluşturulmasındaki amaç; öğrencilerin müzik eşliğinde dinlediği metin ile ilgili bilgisini ve dikkatini ölçmektir. Bu sayede müzik ile işlenen dersin/etkinliğin başarıyı artırıp artırmadığı ve devamında deney sınıflarına bağlı olarak hangi tür müziğin öğrencilerin dinlediklerini hatırlamasında ve başarılarını artırmasında daha etkili olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

Verilerin incelenmesi. Verilerin incelenmesinde nitel veri inceleme yöntemlerinden Betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Oluşturulan soruların cevapları için; Tam cevaplar, eksik cevaplar ve geçersiz cevaplar olmak üzere 3 kategori belirlenmiştir. Örnek olarak metinlerdeki ilk soru karakterle ilgilidir. Karakterleri eksiksiz olarak yazan öğrenciler ilk kategoriye (tam cevaplar), karakterleri yazan fakat cevabı tam olmayan (sayı bakımından) öğrenciler ikinci kategoriye (eksik cevaplar), boş bırakan ya da metin ile ilgili şekilde yanıtlamayan (“hatırlamıyorum, bilmiyorum” gibi) öğrencilerin cevapları ise üçüncü kategoriye (geçersiz cevaplar) koyulmuştur. Her bir öğrencinin cevap kâğıdı deneyde bulunduğu müzik grubuna göre kodlanmış (KTM, KBM, KG), birebir alıntılarda bu kodlardan yararlanılmıştır.

Ayrılan kategorilere göre tablolar oluşturulduktan sonra her bir kategorinin kişi ve soru sayısına göre yüzdesi belirlenmiştir. Bu yüzdeler ile öğrencilerin başarı durumları karşılaştırılmıştır.

Bölüm III: Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen verilerin içerik analizine göre yapılan tabloları yer almaktadır. Bu kapsamda veriler, üç gruba (Tam cevaplar, Eksik cevaplar, Geçersiz cevaplar) ayrılmıştır. Araştırma üç okulda yapılmıştır fakat okulların hepsi devlet okulu olduğundan ve bu bir değişken olarak araştırma kapsamına alınmadığından veriler analiz edilirken sadece deney ve kontrol grupları (Klasik Türk Müziği, Klasik Batı Müziği ve Kontrol Grubu) göz önünde bulundurulmuştur. Bu nedenle her bir metin (toplamda üç metin) ve her bir deney-kontrol grubuna (toplamda üç grup) göre tablolar oluşturulmuştur. Katılımcılar içinde buldukları deney gruba göre kodlanmıştır. Metinlerin soruları ve cevap anahtarları EK...’da mevcuttur.

Tablo 1

Klasik Türk Müziği Eşliğinde İşlenen Deli Dumrul Metni

	Tam Cevaplar	Eksik Cevaplar	Geçersiz Cevaplar
Soru 1	71	2	1
Soru 2	58	10	6
Soru 3	64	0	10
Soru 4	66	0	8
Soru 5	70	0	4
Soru 6	49	12	13
Soru 7	39	16	19
Soru 8	60	0	14

Tabloya göre tam cevapların genel başarı ortalaması; %80.57, eksik cevaplar %6.76, geçersiz cevaplar ise %12.67'dir.

Her bir soru bazında yüzdeler ise; birinci soru tam cevaplar %95.95, eksik cevaplar %2.70, geçersiz cevaplar % 1.35'tir. İkinci soru için tam cevaplar %78.38, eksik cevaplar %13.51, geçersiz cevaplar %8.11'dir. Üçüncü soru için tam cevaplar %86.49, geçersiz cevaplar %13.51'dir. Dördüncü soru için tam cevaplar %89.19, geçersiz cevaplar %10.81'dir. Beşinci soru için tam cevaplar %94.59, geçersiz cevaplar %5.41'dir. Altıncı soru için tam cevaplar %66.22, eksik cevaplar %16.22, geçersiz cevaplar %17.56'dır. Yedinci soru için tam cevaplar %52.70, eksik cevaplar %21.62, geçersiz cevaplar %25.68'dir. Sekizinci soru için tam cevaplar %81.8, geçersiz cevaplar ise %18.92'dir.

Genel olarak %80'lik tam cevap oranına göre, Klasik Türk Müziği eşliğinde metin işlenen bu sınıfın bu etkinlikte başarılı olduğu görülmektedir. En yüksek tam cevap oranı birinci soruya aittir. Birinci soruda öğrencilerden metinde geçen karakterleri yazmaları istenmiştir. Tam cevaplarda başarı yüzdesinin en düşük olduğu soru %52'lik oranla yedinci sorudur. En düşük oranlı soruya sınıfın yarısından daha fazlasının tam cevap verdiği görülmektedir. Yedinci sorunun içeriği, öğrencilerin fedakârlık kavramı ile ilgili düşüncelerinin ne olduğu yönündedir.

KTM3 kodlu öğrenci yedinci soruya “Arkadaşım yetiştiremediği için ödevini ben yapmıştım bir kere. İyilik gibi bir şey fedakârlık” şeklinde cevap vermişken KTM5 kodlu öğrenci “Bir kimse için iyilik yapmaktır” şeklinde cevaplamıştır. KTM28 kodlu öğrenci ise “Karşılık beklemeden biri için bir şeyler yapmaktır” ifadelerini kullanmıştır. Bu cevapların da örnek olacağı üzere öğrencilerin %52'si bu kavramı açıklayabiliyorken %25'inin daha çok “önemlidir, güzel bir kavramdır, insanlar bunu yapmalıdır” gibi kavramı veya kavramla ilgili

düşüncelerini açıklamayan ifadeler kullandığı görülmüştür. Başarı anlamında en düşük yüzdeye bu sorunun sahip olması, öğrencilerin fedakârlık kavramının tanımını iyilik yapmak veya yardım etmek gibi kavramlarla karşılıyor olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 2

Klasik Batı Müziği Eşliğinde İşlenen Deli Dumrul Metni

	Tam Cevaplar	Eksik Cevaplar	Geçersiz Cevaplar
Soru 1	48	11	9
Soru 2	51	15	2
Soru 3	61	0	7
Soru 4	49	0	19
Soru 5	63	0	5
Soru 6	35	6	27
Soru 7	28	23	17
Soru 8	48	0	20

Bu tabloya göre tam cevapların genel başarı ortalaması %70.40, eksik cevaplar %10.11, geçersiz cevaplar ise %19.49'dur. Genel yüzde önceki tabloya göre bir miktar daha düşüktür. Soru bazında yüzdeler ise; birinci soru tam cevaplar %70.59, eksik cevaplar %16.18, geçersiz cevaplar %13.23'tür. İkinci soru tam cevaplar %75, eksik cevaplar %22.05, geçersiz cevaplar %2.95'dir. Üçüncü soru için tam cevaplar %89.70, geçersiz cevaplar %10.30'dir. Dördüncü soru için tam cevaplar %72.06, geçersiz cevaplar %27.94'dir. Beşinci soru için tam cevaplar %92.65, geçersiz cevaplar %7.35'dir. Altıncı soru için tam cevaplar %51.47 eksik cevaplar %8.82, geçersiz cevaplar %39.71'dir. Yedinci soru için tam cevaplar

%41.18, eksik cevaplar %33.82, geçersiz cevaplar %25 ve sekizinci soru için tam cevaplar %70.59, geçersiz cevaplar %29.41'dir. Tam cevapların genel başarısının %70lerde olduğu göz önünde bulundurularak bu etkinlikte bu grubun başarılı olduğu görülmektedir. Klasik Türk Müziği ile etkinlik işlenen grubun tam cevap başarısına göre bu grubun %10 daha düşük bir başarıya sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Tam cevaplarda en yüksek başarı %92 ile beşinci sorudur. Bu soruda öğrencilere Deli Dumrul için fedakârlık yapan kişinin kim olduğu sorulmuştur. Önceki tabloda olduğu gibi tam cevaplarda en düşük ortalama yedinci soruya aittir. Bu grupta da öğrenciler fedakârlık kavramı hakkındaki düşüncelerini yansıtmakta zorlanmışlardır. Geçersiz cevaplarda en yüksek oran %39 ile altıncı sorudur. Altıncı soruda öğrencilere metnin ana fikri sorulmuştur. KBM6 kodlu öğrenci yedinci soruya “Bir kişinin bir kişi için, mesela parasını (borç) verdiğinde fedakârlık yapmış olur.” şeklinde cevap vermiştir. KBM25 kodlu öğrenci “Bir insana yardım etmek” diyerek, KBM33 kodlu öğrenci ise “Sırf biri için kendi canını bile verebilme” diyerek bu soruyu cevaplamışlardır. KBM49 kodlu öğrenci bu soruya “iyilik yapmak” şeklinde cevap verirken KBM54 kodlu öğrenci “Fedakarlık bir şeyin istenmesi ve onun verilmesi değildir. Fedakarlık bir şeyi gönülden isteyip gönülden vermektir” şeklinde cevaplamıştır. KBM61 kodlu öğrenci “insana kendini iyi hissettiriyor. Fedakarlık bence her insanın yapması gereken bir şey” şeklinde cevap vermiştir. KBM61 kodlu öğrencinin cevabına benzer başka cevaplar da (“her insan yapmalı”, “iyi bir kavram”, “güzel bir kavram”) oldukça sık verilmiştir. Buradan da önceki tabloya benzer cevapların çıkması öğrencilerin fedakârlık kavramının anlamını iyilik yapmak, yardım etmek gibi kavramlarla karşıladığı sonucunu desteklemektedir. Bu grupta altıncı soruda geçersiz cevapların büyük kısmı boş cevaplardan oluşmaktadır. Bu da öğrencilerin bu metnin ana fikrini anlamadığını veya bunu belirtemediklerini göstermektedir.

Tablo 3

Kontrol Grubu Deli Dumrul Metni

	Tam Cevaplar	Eksik Cevaplar	Geçersiz Cevaplar
Soru 1	19	33	18
Soru 2	27	3	40
Soru 3	45	0	25
Soru 4	24	0	46
Soru 5	50	0	20
Soru 6	18	7	45
Soru 7	17	9	44
Soru 8	41	0	29

Bu tablo için genel başarı ortalamaları tam cevaplar için %43.4, eksik cevaplar için %9.26, geçersiz cevaplar için %47.68'dir. Önceki iki tablo düşünüldüğünde bu tablonun başarı oranlarının oldukça düşük olduğu görülecektir.

Soru bazında yüzdeler ise şu şekilde; birinci soru için tam cevaplar %27.14, eksik cevaplar %47.14, geçersiz cevaplar %25.72'dir. İkinci soru için tam cevaplar %38.57, eksik cevaplar %4.29, geçersiz cevaplar %57.14'tür. Üçüncü soru için tam cevaplar %64.29, geçersiz cevaplar %35.71'dir. Dördüncü soru için tam cevaplar %34.29, geçersiz cevaplar %65.71'dir. Beşinci soru için tam cevaplar %71.43, geçersiz cevaplar %28.57'dir. Altıncı soru için tam cevaplar %25.72, eksik cevaplar %10, geçersiz cevaplar %64.28'dir. Yedinci soru için tam cevaplar %24.29, eksik cevaplar %12.86, geçersiz cevaplar %62.85'tir. Sekizinci soru için tam cevaplar %58.57, geçersiz cevaplar %41.43'tür.

Tablolardaki rakamlar ve yüzdeler dilimlerden de anlaşılacağı üzere müzik ile etkinlik yapılan sınıflarda başarı oranı çok daha yüksektir. Kontrol grubundaki rakamlar ilk iki tabloya göre daha düşüktür. İlk iki tabloda tam cevapların genel başarısı %80 ve %70 iken bu tabloda tam cevapların genel başarısı %47'dir. Bu da müziksiz gruplarda başarının müzikli gruplara göre daha düşük olduğunu göstermektedir. Tam cevaplarda en yüksek oran önceki tabloda olduğu gibi beşinci soruya aittir. Önceki tabloda bu soruya %92 oranda tam cevap verilmişken bu grupta bu soruya %71 oranda tam cevap verilmiştir. Yine önceki iki tabloda olduğu gibi tam cevaplarda en düşük başarı yedinci soruya olmuştur. Tablo 1'de bu oran %52, tablo 2'de %41 iken bu grupta bu başarı %24'tür. Müzikli gruplar ile müziksiz grup arasındaki fark oldukça fazladır.

KG12 kodlu öğrenci yedinci soruyu “Başka biri için bir şeylerden vazgeçmek” şeklinde cevaplamıştır. KG23 kodlu öğrenci “Fedakarlık bi insan için kendi hayatını veren yada onun için bişey yapan” diyerek cevaplamışken KG41 kodlu öğrenci “Kişinin kişiye yaptığı güzellik iyilik” diyerek cevaplamıştır. KG54 kodlu öğrenci “Fedakarlık Tanrının Deli Dumrula acıyıp onun annesi ve babasının canını alıp onların canlarını uzatması” şeklinde cevaplarırken KG65 kodlu öğrenci “Bir insanın başka bir insana yardım etmesidir” şeklinde cevaplamıştır. Bu grupta da verilen cevaplar önceki iki gruba benzerdir. Yine öğrenciler fedakârlık kelimesinin anlamını yardım etmek, iyilik yapmak, paylaşmak gibi kavramlarla karşılamışlardır.

Başarı anlamında her üç grupta da en düşük ve en yüksek oranların benzer sorulara ait olması grupların ve etkinliğin tutarlı olduğunu göstermektedir. Müzikli gruplardan elde edilen sayılarla müziksiz gruptan elde edilen sayılar arasındaki fark açık şekilde görülmektedir. Bu ilk etkinliğin müziğin başarıyı desteklediğini göstermektedir. Aralarında büyük bir fark olmamakla birlikte Klasik Türk Müziği, Batı Müziğine göre daha etkili olmuştur.

Tablo 4

Klasik Türk Müziği Eşliğinde İşlenen Forsa Metni

	Tam Cevaplar	Eksik Cevaplar	Geçersiz Cevaplar
Soru 1	62	10	2
Soru 2	56	12	6
Soru 3	65	0	9
Soru 4	56	0	18
Soru 5	66	0	8
Soru 6	51	13	10
Soru 7	49	0	25
Soru 8	49	11	14
Soru 9	68	0	6
Soru 10	50	13	11

Klasik Türk Müziği eşliğinde işlenen bu metnin tablodan hareketle tam cevaplar için genel başarı ortalaması %77.30'dur. Eksik cevapların genel başarı yüzdesi %7.97, geçersiz cevapları ise %14.73'tür.

Soru bazında başarı yüzdeleri; birinci soru tam cevaplar için başarı yüzdesi %83.78, eksik cevaplar için %13.52, geçersiz cevaplar %2.70'tir. İkinci soru tam cevaplar %75.68, eksik cevaplar %16.22, geçersiz cevaplar %8.10'dur. Üçüncü soru için tam cevaplar %87.84, geçersiz cevaplar %12.16'dır. Dördüncü soru için tam cevaplar %75.68, geçersiz cevaplar %24.32'dir. Beşinci soru için tam cevaplar %89.19, geçersiz cevaplar %10.81'dir. Altıncı soru için tam cevaplar %68.92, eksik cevaplar %17.57, geçersiz cevaplar %13.51'dir. Yedinci

soru için tam cevaplar %66.22, geçersiz cevaplar %33.78'dir. Sekizinci soru için tam cevaplar %66.22, eksik cevaplar 14.86, geçersiz cevaplar %18.92'dir. Dokuzuncu soru için tam cevaplar %91.89, geçersiz cevaplar %8.11'dir. Onuncu soru için ise tam cevaplar %67.57, eksik cevaplar %17.57, geçersiz cevaplar %14.86'dır.

Bu tablo için tam cevapların genel başarı ortalamasına bakıldığında %77'lik bir oranla etkinlikte başarılı bir grup olduğu görülmektedir. Soru bazında yüzdeler incelendiğinde tam cevaplar için en düşük başarının yedi ve sekizinci soruya ait olduğu görülmektedir. Başarının en düşük olduğu bu sorulara dahi %66'lık oranla sınıfın yarısından çoğu tam cevap vermiştir. Bu metinde yedinci sorunun içeriği ana karakterin kimin geçtiği yolları takip ettiğidir. Sorunun cevabı ise Hızır Aleyhisselam olacaktır. Bu soruya öğrencilerin cevap verememesinin nedeni nasıl yazıldığını bilmedikleri olabileceği gibi daha önce duymadıkları veya Türkçe olmadığı için anlamamaları da olabilir. Ayrıca geçersiz cevap oranının en yüksek olduğu soru da yedinci sorudur. Sekizinci sorunun içeriği metnin sonunda geçen "vatan al bayrağın dalgalandığı yer değil midir?" cümlesinin ne anlama gelebileceği ile ilgilidir. Öğrencilerin kısmen cümleyi yorumlamasını gerektiren bir cevap olması başarının neden düşük olduğunun bir açıklaması olabilir.

KTM75 kodlu öğrenci sekizinci soruyu "bayrağımız bizim için önemlidir." şeklinde yanıtlamıştır. KTM76 kodlu öğrenci ise "Yani al bayrağın olduğu yerler bana vatandır demiş" diyerek cevap vermiştir. KTM153 kodlu öğrenci soruyu "Bizim bayrağımız vatanımızın olduğunun simgesidir" diyerek yanıtlarken KTM169 kodlu öğrenci "yani Türklerin hep kazanacağını demek istemiş olabilir" şeklinde yanıt vermiştir.

Öğrencilerin bilgi içerikli bir soru yerine kısmen yorum içerikli bir soruda başarı oranının düşük olması dikkat edilmesi gereken bir husustur.

Tablo 5

Klasik Batı Müziği Eşliğinde İşlenen Forsa Metni

	Tam Cevaplar	Eksik Cevaplar	Geçersiz Cevaplar
Soru 1	61	2	5
Soru 2	43	13	12
Soru 3	53	0	15
Soru 4	43	0	25
Soru 5	62	0	6
Soru 6	53	8	7
Soru 7	50	0	18
Soru 8	41	16	11
Soru 9	59	0	9
Soru 10	44	12	12

İkinci etkinlik metni olan Forsa' ya ait bu ilk tabloda tam cevapların genel başarı ortalaması %74.85, eksik cevapların genel başarı yüzdesi %7.50, geçersiz cevapların genel başarı yüzdesi ise %17.65'tir.

Soru bazında yüzdeler ise; birinci soru için tam cevaplar %89.71, eksik cevaplar %2.94, geçersiz cevaplar %7.35'tir. İkinci soru için tam cevaplar %63.24, eksik cevaplar %19.11, geçersiz cevaplar %17.65'tir. Üçüncü soru için tam cevaplar %63.24, geçersiz cevaplar %22.6'dır. Dördüncü soru için tam cevaplar %63.24 geçersiz cevaplar %36.76'dır. Beşinci soru için tam cevaplar %91.18, geçersiz cevaplar %8.82'dir. Altıncı soru için tam cevaplar %77.94, eksik cevaplar %11.76, geçersiz cevaplar %10.30'dur. Yedinci soru için

tam cevaplar %73.52, geçersiz cevaplar %26.47'dir. Sekizinci soru için tam cevaplar %60.29, eksik cevaplar %23.53, geçersiz cevaplar %16.18'dir. Dokuzuncu soru için tam cevaplar %86.76, geçersiz cevaplar %13.24'tür. Onuncu ve son soru için tam cevaplar %64.70, eksik cevaplar %17.65, geçersiz cevaplar %17.65'tir.

Bu tablo için tam cevapların genel başarı ortalamasına bakıldığında %74 ile bir önceki gruba benzer şekilde başarılı bir grup olduğu görülmektedir. Yine önceki tablo ile benzer şekilde soru bazında tam cevaplarda en düşük başarı ortalaması sekizinci soruya aittir. Sorunun içeriği bir önceki tabloda belirtilmiştir. En düşük başarı ortalamasına sahip bu soruya sınıfın %60'ı tam cevap vermiştir. Bu da sınıfın yarısından fazlasının soruya tam cevap verdiğini göstermektedir. Önceki tablodan farklı olarak geçersiz cevaplarda en yüksek oran dördüncü soruya aittir. Dördüncü soruda öğrencilere, metinde geçen altı ay gündüz altı ay gecenin yaşandığı yerin neresi olabileceği sorulmuştur. Cevap “kutuplar veya kutup bölgeleri” olmalıdır. Öğrencilerin bir kısmı bu soruya ana karakterin doğduğu yer olan “Edremit” ya da “Edirne” şeklinde cevap vermiştir. Tam cevaplarda en düşük başarıya sahip olan sekizinci soruya öğrencilerin verdiği bazı cevaplar şu şekildedir:

KBM73 kodlu öğrenci “Vatan uğruna kanımızı dökeriz” diyerek yanıt verirken KBM88 kodlu öğrenci “Vatan bayrağın olduğu yerde yaşar” diyerek yanıtlamıştır. KBM121 kodlu öğrenci “Vatanını ve bayrağını çok sevdiğini” , KBM154 kodlu öğrenci “al bayrağımız hep yukarıdadır demek istemiş” şeklinde soruya cevap vermişlerdir. Soruya geçersiz cevap veren öğrencilerin çoğu soruyu boş bırakmışlardır.

Tablo 6

Kontrol Grubu Forsa Metni

	Tam Cevaplar	Eksik Cevaplar	Geçersiz Cevaplar
Soru 1	18	35	17
Soru 2	13	18	39
Soru 3	41	0	29
Soru 4	15	0	55
Soru 5	39	0	31
Soru 6	15	10	45
Soru 7	17	0	53
Soru 8	21	9	40
Soru 9	51	0	19
Soru 10	12	15	43

Herhangi bir müzik kullanılmadan etkinlik yapılan bu grupta tam cevapların genel başarı ortalaması %34.57'dir. Eksik cevapların ortalaması %12.43, geçersiz cevapların yüzdesi %53'tür.

Soru bazında başarı yüzdeleri ise; birinci soru için tam cevaplar %25.71, eksik cevaplar %50, geçersiz cevaplar %24.29'dur. İkinci soru için tam cevaplar %18.57, eksik cevaplar %25.71, geçersiz cevaplar %55.72'dir. Üçüncü soru için tam cevaplar %58.57, geçersiz cevaplar %41.43'tür. Dördüncü soru için tam cevaplar %21.43, geçersiz cevaplar %78.57'dir. Beşinci soru için tam cevaplar %55.71, geçersiz cevaplar %44.29'dur. Altıncı soru için tam cevaplar %21.43, eksik cevaplar %14.28, geçersiz cevaplar %64.29'dur.

Yedinci soru için tam cevaplar %24.29, geçersiz cevaplar %75.71'dir. Sekizinci soru için tam cevaplar %30, eksik cevaplar % 12.86, geçersiz cevaplar %57.14'tür. Dokuzuncu soru için tam cevaplar %72.86, geçersiz cevaplar %27.14'tür. Onuncu soru için tam cevaplar ise %17.14, eksik cevaplar %21.43, geçersiz cevaplar %61.43'tür.

Deli Dumrul etkinliğinde olduğu gibi bu etkinlikte de müzikli gruplar ve müziksiz grup arasında ciddi bir fark mevcuttur. Forsa'nın Klasik Türk Müziği ile metin işlenen grubunda tam cevaplarda genel ortalama %77, Klasik Batı Müziği ile metin işlenen grupta tam cevapların genel ortalama %74 iken müziksiz grupta bu ortalama %34'tür. Klasik Türk Müziği ve Klasik Batı Müziği ile etkinlik yapılan grupların arasındaki başarı farkı birbirine yakındır. Buna karşın müziksiz grupta başarı oldukça düşüktür. Bu durum müzik ile işlenen metinlerin başarı ortalamasının yüksek olduğunu göstermektedir. Bu grupta tam cevaplarda başarısı en düşük soru onuncu sorudur. Bu soruda öğrencilere metnin ana fikri sorulmuştur. Başarı ortalamasının düşük bir grup olduğu göz önünde bulundurulursa öğrencilerin metnin ana fikrini anlamamış olmaları beklenen bir durumdur. Geçersiz cevaplarda ise en yüksek başarı ortalaması Tablo 5'te olduğu gibi dördüncü soruya aittir. Bu oran önceki tabloda %36 iken bu tabloda %78'dir. Sorunun içeriği önceki tabloda belirtilmiştir. Bu grupta öğrencilerin dördüncü ve onuncu soruya verdikleri yanıtların bazıları aşağıdadır;

KG83 kodlu öğrenci "Satıldığı ada olabilir", KG97 kodlu öğrenci "Memleketi Edirne", KG122 kodlu öğrenci "Edremit veya Ada", KG138 kodlu öğrenci "Zengin adamın evi" KG140 kodlu öğrenci ise "Edremid" şeklinde dördüncü soruya yanıt vermişlerdir.

KG76 kodlu öğrenci "Bir adamın 40 yıl boyunca ki hayatı", KG79 kodlu öğrenci "Adamın Türk askerlerine saygı duyması", KG91 kodlu öğrenci "türkler yenilmez", KG100

kodlu öğrenci “Yaşlı ihtiyarın yıllar sonra oğlunu bulmasıdır”, KG140 kodlu öğrenci ise “umudunu yitirmemek” şeklinde onuncu soruyu yanıtlamışlardır.

Tablo 7

Klasik Türk Müziği Eşliğinde Eskici Metni

	Tam Cevaplar	Eksik Cevaplar	Geçersiz Cevaplar
Soru 1	63	9	2
Soru 2	65	0	9
Soru 3	61	6	7
Soru 4	52	10	12
Soru 5	63	0	11
Soru 6	59	0	15
Soru 7	64	0	10
Soru 8	44	25	5
Soru 9	62	11	1
Soru 10	61	7	6
Soru 11	54	7	13

Klasik Türk Müziği eşliğinde metin işlenen bu etkinlikte, tam cevapların genel başarı ortalaması %79.61’dir. Eksik cevapların genel başarı ortalaması %9.21, geçersiz cevapların %11.18’dir.

Soru bazında başarı yüzdeleri; birinci soru için tam cevaplar %85.14, eksik cevaplar %12.16, geçersiz cevaplar %2.70’tir. İkinci soru için tam cevaplar %87.84, geçersiz cevaplar %12.16’dır. Üçüncü soru için tam cevaplar %82.43, eksik cevaplar%8.11, geçersiz cevaplar

%9.46'dır. Dördüncü soru için tam cevaplar %70.27, eksik cevaplar %13.51, geçersiz cevaplar %16.22'dir. Beşinci soru için tam cevaplar %85.14, geçersiz cevaplar %14.86'dır. Altıncı soru için tam cevaplar %79.73, geçersiz cevaplar %20.27'dir. Yedinci soru için tam cevaplar %86.49, geçersiz cevaplar %13.51'dir. Sekizinci soru için tam cevaplar %59.46, eksik cevaplar %33.78, geçersiz cevaplar %6.76'dır. Dokuzuncu soru için tam cevaplar %83.78, eksik cevaplar %14.87, geçersiz cevaplar %1.35'tir. Onuncu soru için tam cevaplar %82.43, eksik cevaplar %9.46, geçersiz cevaplar %8.11'dir. On birinci soru için tam cevaplar %72.97, eksik cevaplar %9.46, geçersiz cevaplar %17.57'dir.

Üçüncü etkinliğin ilk tablosu olan Klasik Türk Müziği eşliğinde işlenen Eskici metninde tam cevapların genel başarı ortalamasının %79 olduğu görülmektedir. Bu orana bakarak bu grubun başarılı bir grup olduğu söylenebilir. Bu etkinlikte soru bazında tam cevaplarda en düşük başarı sekizinci soruya aittir. Bu soru için tam cevapların başarısının %59 olduğu yani sınıfın yarısından fazlasının soruya tam olarak doğru yanıt verdiği görülmektedir. Sorunun içeriği, ana karakter olan Hasan'ın eskiciye neler anlattığı ile ilgilidir. Geçersiz cevaplarda en yüksek oran %20 ile altıncı soruya aittir. Bu soruda ise öğrencilere merkep kelimesinin anlamı sorulmuştur. Tam cevaplarda en düşük başarıya sahip olan sekizinci soruya öğrencilerin verdiği cevapların bazıları şu şekildedir;

KTM153 kodlu öğrenci bu soruya "Aklına gelen herşeyi anlatmış" şeklinde cevap vermiştir. KTM179 kodlu öğrenci "Evini, arkadaşlarını", KTM196 kodlu öğrenci "Mahmutla balık tutmalarını, İstanbuldaki evini, annesiyle hastaneye gidişini, aklına ne gelirse anlatmıştır", KTM210 kodlu öğrenci "Memleketinden bahsetmiştir", KTM213 kodlu öğrenci ise "Anılarını ve hatıralarını anlatmış" şeklinde yanıt vermişlerdir.

Tablo 8

Klasik Batı Müziği Eşliğinde Eskici Metni

	Tam Cevaplar	Eksik Cevaplar	Geçersiz Cevaplar
Soru 1	60	4	4
Soru 2	61	0	7
Soru 3	53	10	5
Soru 4	47	9	12
Soru 5	57	0	11
Soru 6	51	0	17
Soru 7	48	0	20
Soru 8	37	21	10
Soru 9	51	13	4
Soru 10	54	6	8
Soru 11	41	15	12

Klasik Batı Müziği eşliğinde işlenen bu metinde tam cevapların genel başarı ortalaması %74.86'dır. Eksik cevapların genel başarı ortalaması %10.43, geçersiz cevapların %14.71'dir.

Soru bazında başarı yüzdeleri ise; birinci soru için tam cevaplar %88.24, eksik cevaplar %5.88, geçersiz cevaplar %5.88'dir. İkinci soru için tam cevaplar %89.71, geçersiz cevaplar %10.29'dur. Üçüncü soru için tam cevaplar %77.94, eksik cevaplar %14.71, geçersiz cevaplar %7.35'tir. Dördüncü soru için tam cevaplar %69.12, eksik cevaplar %13.23, geçersiz cevaplar %17.65'tir. Beşinci soru için tam cevaplar %83.82, geçersiz cevaplar %16.18'dir.

Altıncı soru için tam cevaplar %75, geçersiz cevaplar %25'tir. Yedinci soru için tam cevaplar %70.59, geçersiz cevaplar %29.41'dir. Sekizinci soru için tam cevaplar %54.41, eksik cevaplar %30.88, geçersiz cevaplar %14.71'dir. Dokuzuncu soru için tam cevaplar %75, eksik cevaplar %19.12, geçersiz cevaplar %5.88'dir. Onuncu soru için tam cevaplar %79.41, eksik cevaplar %8.82, geçersiz cevaplar %11.77'dir. On birinci soru için tam cevaplar %60.29, eksik cevaplar %22.6, geçersiz cevaplar %17.65'tir.

Tablo 8 incelendiğinde genel başarı ortalamasının %74 ile bir önceki tabloya benzediği görülmektedir. Bu durumda bu grubun da başarılı olduğu söylenebilir. Tablo 7'de olduğu gibi, tam cevaplarda en düşük başarının %54 ile sekizinci soruya ait olduğu görülmektedir. Yine önceki tabloda olduğu gibi en düşük başarıya sahip soruda bile öğrencilerin yarısından fazlasının tam olarak doğru cevap verdiği ortadadır. Geçersiz cevaplarda ise en yüksek oran yedinci soruya aittir. Bu soruda öğrencilere ana karakter olan Hasan'ın satıcı ile konuşurken neden sevindiği sorulmuştur. Sekizinci soruya öğrencilerin verdiği cevapların bazıları şu şekildedir;

KBM145 kodlu öğrenci "İzmit'te yaşadığı gibi şeyleri anlatmıştır", KBM168 kodlu öğrenci "Annesinin ve babasının öldüğünü söylüyo", KBM188 kodlu öğrenci "Başından geçenleri", KBM192 kodlu öğrenci "Neden Arabistana geldiğini anlatmıştır" şeklinde yanıtlar vermişlerdir.

Tablo 9

Kontrol Grubu Eskici Metni

	Tam Cevaplar	Eksik Cevaplar	Geçersiz Cevaplar
Soru 1	17	32	21
Soru 2	24	0	46
Soru 3	26	12	32
Soru 4	19	8	43
Soru 5	33	0	37
Soru 6	21	0	49
Soru 7	28	0	42
Soru 8	12	17	41
Soru 9	35	19	16
Soru 10	39	16	15
Soru 11	11	13	46

Kontrol grubunda müzik olmadan işlenen Eskici metni için tam cevapların genel başarı ortalaması %34.42'dir. Eksik cevapların başarı ortalaması %15.19, geçersiz cevapların %50.39'dur.

Soru bazında başarı yüzdeleri; birinci soru için tam cevaplar %24.29, eksik cevaplar %45.71, geçersiz cevaplar %30'dur. İkinci soru için tam cevaplar %34.29, geçersiz cevaplar %65.71'dir. Üçüncü soru için tam cevaplar %37.14, eksik cevaplar %17.14, geçersiz cevaplar %45.72'dir. Dördüncü soru için tam cevaplar %27.14, eksik cevaplar %11.43, geçersiz cevaplar %61.43'tür. Beşinci soru için tam cevaplar %47.14, geçersiz cevaplar %52.86'dır.

Altıncı soru için tam cevaplar %30, geçersiz cevaplar %70'tir. Yedinci soru için tam cevaplar %40, geçersiz cevaplar %60'tır. Sekizinci soru için tam cevaplar %17.14, eksik cevaplar %24.29, geçersiz cevaplar %58.57'dir. Dokuzuncu soru için tam cevaplar %50, eksik cevaplar %27.14, geçersiz cevaplar %22.86'dır. Onuncu soru için tam cevaplar %55.71, eksik cevaplar %22.86, geçersiz cevaplar %21.43'tür. On birinci soru için tam cevaplar %15.17, eksik cevaplar %18.57, geçersiz cevaplar %65.72'dir.

Tablo 9'da tam cevaplarda genel başarı ortalamasının %34 ile oldukça düşük olduğu görülmektedir. Aynı metin etkinliğinin önceki verilerinde Klasik Türk Müziği ile etkinlik yapılan grupta bu başarı %79, Klasik Batı Müziği ile etkinlik yapılan grupta ise %74 olduğu göz önünde bulundurulursa kontrol grubu ile aralarında ciddi bir fark olduğu açıktır. Bu da tıpkı önceki iki metnin tablolarında olduğu gibi müzikli gruplarda başarı oranının daha yüksek olduğunu dolayısıyla müziğin başarıyı artırdığı yönündeki varsayımı desteklemektedir. Tablo 9'da tam cevaplarda en düşük başarıya sahip sorunun on birinci soru olduğu görülmektedir. Bu soruda öğrencilere metnin ana fikri sorulmuştur. Tablo 6'da da en düşük başarıya sahip soru ana fikir sorusudur ve Tablo 6 da kontrol grubuna aittir. Geçersiz cevaplarda ise en yüksek oran Tablo 7'de olduğu gibi altıncı soruya aittir. Bu tabloda tam cevaplarda en düşük başarı oranına sahip on birinci soruya öğrencilerin verdiği yanıtların bazıları şu şekildedir;

KG156 kodlu öğrenci "hasanın hayatı", KG159 kodlu öğrenci "uzaklık", KG175 kodlu öğrenci "Hasanın göçü" KG182 kodlu öğrenci "Anne ve babasının olmama zorluğu", KG186 kodlu öğrenci "Hasanın başından geçenler", KG191 kodlu öğrenci "Çocuğun üzgün günü" şeklinde yanıtlar vermişlerdir.

Araştırmanın birinci alt problemi olan "müziğin Türkçe öğretiminde etkisi var mıdır?" sorusuna evet vardır şeklinde cevap verilebilir. Her metin için elde edilen veriler,

müzik ile birlikte yapılan etkinliklerde başarı oranının çok daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durumda ders esnasında müzik kullanımının dersin verimini, öğrencilerde bilgilerin kalıcılığını ve akademik başarıyı artırdığı görülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Türkçe dersi esnasında müzik kullanmak öğrencilerin akademik başarısını veya kalıcılığını etkiler mi?” sorusu, yine elde edilen bulgular ışığında evet etkiler cevabını almaktadır. İşlenen üç metinde de müzik kullanılarak yapılan uygulamalarda başarı oranı, müziksiz gruplara göre çok daha yüksektir. Bu bulgular, müzik ile birlikte ders işlemenin öğrencilerin akademik başarısını ve bilgilerin kalıcılığını artırdığını kanıtlamaktadır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi ise müzik kullanımının, öğrencilerin akademik başarısını, derse dair motivasyonlarını ve üst düzey düşünme yeteneklerini nasıl etkilediği yönündedir. Araştırma esnasında, müzik kullanılarak etkinlik yapılan gruplarda, öğrencilerin derse daha aktif katıldığı, dersin daha eğlenceli şekilde işlendiği ve öğrencilerin müziğe karşı son derece olumlu tepkiler verdiği görülmüştür. Bu durum, müzik kullanımının, öğrencilerin motivasyonlarını artırdığını doğrulamaktadır. Ayrıca müzik ile birlikte etkinlik yapılan gruplarda, öğrencilerin metnin ana fikri, karakterin yerinde siz olsaydınız nasıl davranırdınız gibi sorulara daha açık ve daha yeni düşünceler ortaya atan cevaplar verdikleri görülmüştür. Buna karşılık kontrol gruplarında, bu tarz soruların çoğunlukla boş bırakıldığına dikkat edilmiştir. Bu durum, müziğin öğrencilerin hayal gücünü, ortaya yeni fikirler atma becerilerini desteklediği yönündeki varsayımı güçlendirmektedir. Gerek tablolarında görülen başarı oranları gerekse tabloların altında öğrencilerden yapılan alıntılarda bu durum açıkça görülmektedir. Müziğin, insanın duygu durumu ve hayal gücü üzerindeki etkisi düşünüldüğünde bu son derece doğal bir durumdur. Bu noktada doğru müzikleri seçebilmek önemlidir. Girişte belirtildiği gibi, Farabi'nin belirlediği makamlar ve devamında Şuûri'nin bu

makamları günün saatlerine göre ayırması dikkate alınarak yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular, o dönemde özellikle psikolojik olarak tedavi için yapılan çalışmalarla paraleldir. Aynı zamanda Klasik Batı Müziği konusunda yurt dışında yapılan çalışmalar göz önünde bulundurularak seçilen müziklerin de etkili olduğu söylenebilir. Bu da, eğitim alanında da bu müziklerin kullanımının olumlu sonuçlar ortaya çıkardığını göstermektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi: müziğin öğrencilerin okuduğunu anlama ve anladığını yorumlama üzerinde artırıcı bir etkisi var mıdır? sorusu idi. Araştırmada yapılan etkinliğin ayrıntıları yukarıdaki bölümlerde ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. Etkinlikte, öğrencilerin hem dinleme hem de dağıtılan başarı testlerini okuyarak anlama becerilerini kullanmaları gerekmiştir. Elde edilen verilerde müzik ile birlikte yapılan etkinliklerde başarı oranının kontrol gruplarına göre çok daha yüksek olması, müziğin öğrencilerin hem dinlediğini, hem okuduğunu anlamada artırıcı bir etkisi olduğunu doğrulamaktadır. Yukarıdaki tablolar bunu açık şekilde göstermektedir. Metnin en sevdiğiniz bölümü neresidir? Siz karakterin yerinde olsanız nasıl davranırdınız? Neden? gibi öğrencilerin yorum yapmasını gerektiren sorulara, müzikli (deney) gruplarda katılımın daha fazla olduğu gözlenmiştir. Kontrol gruplarında öğrenciler genel olarak bu soruları boş bırakmayı tercih etmişlerdir. Verilen cevaplar üzerinde yapılan değerlendirmede, müzik kullanılarak etkinlik yapılan gruplarda bulunan öğrencilerin bu sorulara daha özgün cevaplar verdikleri görülmüştür. Bu durum, müziğin öğrencilerin yorum yapma becerisini artırdığını desteklemektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemi olan müzik seçiminde kültürel faktörlerin etkili olup olmadığına ise, etkili olduğu şeklinde yanıt verilebilir. Klasik Türk Müziği eşliğinde etkinlik yapılan gruplarda; Deli Dumrul metni için tam cevapların genel başarı ortalaması %80.57, eksik cevapların %6.76 olduğu görülmektedir. Eksik cevapların da sonuç itibarı ile doğru olduğu düşünülürse toplam %87,33 oranında bir başarı ortaya çıkar. Forsa metninde

tam cevapların başarısı %77.30, eksik cevapların başarı oranı %7.97, toplamda %85,27 oranında bir başarı görülmektedir. Eskici metninde ise tam cevaplar %79.61, eksik cevaplar 9.21, toplamda %88.82 olduğu görülmektedir.

Klasik Batı Müziği eşliğinde etkinlik yapılan gruplarda ise; Deli Dumrul metni için tam cevapların genel başarı ortalaması %70.40, eksik cevaplar %10.11, toplamda %80.51 olduğu görülmektedir. Forsa metni için tam cevapların genel başarı ortalaması %74.85, eksik cevapların %7.50, toplamda %82.35 olduğu görülmektedir. Eskici metni için ise tam cevapların genel başarısı %74.86, eksik cevapların %10.43, toplamda %85.29 olduğu görülmektedir.

Bu veriler ışığında, deney ve kontrol grubu arasındaki kadar büyük olmamakla birlikte iki deney grubu arasında Klasik Türk Müziği eşliğinde metin işlenen gruplarda akademik anlamda başarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, müzik seçiminde kültürel faktörlerin etkili olduğu varsayımını doğrulamaktadır. Öğrenciler, Klasik Türk Müziği eşliğinde işlenen derste daha başarılı olmuşlardır.

Araştırma esnasında öğrencilerin Klasik Türk Müziğine aşina olmadıkları, buna karşın Klasik Batı Müziği konusunda fikir sahibi oldukları gözlenmiştir. Pek çok öğrenci dinletilen Klasik Türk Müziğini ilk defa duyduklarını belirtirken Klasik Batı Müziğini daha önce dinlediklerini söylemiştir. Öğrenciler aynı zamanda Tanburi Cemil Bey, Sadettin Kaynak, Hammamizade İsmail Dede Efendi gibi Türk bestekârlarının isimlerini daha önce duymadıklarını fakat Beethoven, Vivaldi, Mozart gibi Klasik Batı Müziği sanatçılarını duyduklarını ve dinlediklerini ifade etmişlerdir. Enstrüman çalan öğrenciler genelde piyano, keman ve gitar çaldıklarını belirtirken bazı sınıflarda -az da olsa- saz çaldığını söyleyen öğrenciler de mevcuttur. Tüm bu bilgiler ışığında, öğrencilerin Klasik Batı Müziğini, Türk

Müziğine kıyasla daha iyi bildikleri söylenebilir. Giriş bölümünde bahsedildiği gibi erken yaştan itibaren müzik eğitimi çocuklar üzerinde sonradan verilecek eğitime göre daha etkilidir. Bu araştırmada Klasik Türk Müziği ve Klasik Batı Müziği arasındaki farkın kontrol gruplarına göre az oluşu, öğrencilerin genel olarak Klasik Türk Müziğini, araştırma öncesinde bilmiyor, dinlemiyor oluşundan kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmanın altıncı alt problemi; Bu araştırmanın son alt problemi, hangi tür müzik öğrenmeyi daha çok etkilemektedir sorusudur. Bu çalışma kapsamında, Klasik Türk Müziği öğrenmeyi daha çok etkiliyor denebilir. Fakat Klasik Batı Müziği ile arasında çok büyük bir fark olmadığı da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sonucun olası sebepleri yukarıda sıralanmıştır. Sözsüz, enstrümantal, klasik müziğin öğrencilerin dikkatini toplamada yardımcı olduğu, akademik başarılarını artırmalarını etkilediği görülmektedir. Ayrıca araştırma esnasında müziğin öğrencilerin motivasyonunu artırdığı, derse katılımı çoğalttığı, yorum yapma becerilerine yardımcı olduğu, konsantrasyonlarını artırdığı gözlemlenen diğer sonuçlar arasındadır.

Klasik müziğin, öğrencilerin akademik anlamda başarılarını, bilgilerinin kalıcılığını, derse dair olan motivasyonlarını, dikkat durumlarını, üstün düşünme becerilerini olumlu anlamda etkilediği, araştırma sonuçlarında açık bir şekilde görülmektedir. Deney gruplarında sorulara cevap verme oranı daha yüksektir. Bu da öğrencilerin motivasyonlarının kontrol grubuna göre daha yüksek olduğunu destekleyen bir unsurdur. Klasik Türk Müziğinin Batı Müziğine kıyasla daha etkili olduğu yine araştırmanın sonuçlarından biridir.

Bölüm IV: Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tartışma

Bu bölümde müzik ve müziğin çeşitli alanlarda etkileri ile ilgili yapılmış çalışmalara yer verilmiştir. Hem yurt içi hem de yurt dışında yapılmış çeşitli araştırma örnekleri sunulmuştur. Bu örnekler ile birlikte bu araştırmanın sonuçları tartışılmıştır.

Ece Karşal'ın 2004 yılında yayımladığı bir doktora tezi çalışmasının sonuçlarına göre, matematik yeteneği ve müzik yeteneği arasında istatistiksel açıdan oldukça anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan matematiksel kavramlarla ilişkilendirilmiş müzik eğitimi programının, yapılan deneysel çalışmanın sonucunda okul öncesi dönemi 5-6 yaş grubu çocukların matematik performanslarını yükselttiği de elde edilen sonuçlar arasındadır. Bu durum erken yaştan itibaren çocuklara verilen müzik eğitiminin zekâyı artırıcı bir etkisi olduğu varsayımını doğrular niteliktedir

Uluğbay 2013'te yayımladığı bir araştırmada, müzik eğitimi alan çocukların almayanlara göre daha yüksek ders notları ve akademik başarıları olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda çocuklara müzik eğitimi verilmesinin onları özgüveni yüksek bireyler olarak yetiştirmeye kişiliklerini oturtmaya, daha güzel davranışlar gösteren bireyler olmaya yönlendirdiği belirtilen sonuçlar arasındadır.

Yılmaz'ın 2006'da yayımladığı yüksek lisans tezi, okul öncesi 6 yaş grubu çocukların sayı ve işlem kavramlarını kazanmalarında müzikli oyun etkinliklerinin kullanılmasının ne derece etkili olduğunu ölçmeyi amaçlamaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, deney grubundaki çocuklar (müzikli etkinlikle eğitim yapılan çocuklar) sayı ve işlem kavramlarını daha başarılı şekilde edinmiştir. Ayrıca çocukların motivasyonunu da artırmıştır. Yine bu

araştırmada elde edilen sonuçlar müziğin kullanımının eğitimi desteklediğini, öğrencilerin başarısını ve motivasyonunu artırdığını göstermektedir.

Özlem Çelikkol'un yayımladığı “*Kelime Kazanımında Müziğin Etkisi*” isimli yüksek lisans tezi sonuçlarına göre müzik eşliğinde kelime öğretilen deney grubu, kontrol grubuna göre son testlerde daha başarılı olmuştur. Bu durum Türkçe eğitiminde müzik kullanımının, başarıyı artırdığı yönündeki varsayımı desteklemektedir (2007).

Psychological Science'ta yayınlanan bir çalışma, Mozart'ın bestelerini dinlemenin mekânsal ve zamansal kavrama performansını artırmaya yardımcı olduğunu göstermiştir (Nantais ve Schellenber, 1999)

Ayperi Dikici'nin 2002'de yayımlanan doktora tezi, çocuklara verilen müzik eğitiminin matematik becerilerini artırdığını göstermiştir.

Işık Güneş Modiri'nin 2010 yılındaki “*Okul Öncesinde Müzik Aracılığı ile Yabancı Dil Öğretimi*” isimli araştırmasında ise, okul öncesi dönemde müzik ile öğretimin, bilgileri öğrencilerin belleklerine daha kolay kaydetmelerini sağladığı görülmüştür. Ayrıca, müzik eşliğinde gerçekleştirilen yabancı dil öğretiminin diğer yöntemlere göre (geleneksel öğretme yöntemleri veya ezber odaklı yöntemler gibi) daha etkili olduğu saptanmıştır. Anlatılmak istenen bilgilerin, müzik kullanımı sayesinde öğrenciler tarafından daha iyi kavrandığı da elde edilen diğer sonuçlardır.

Şendurur ve Barış (2002)'in yaptığı bir araştırma ise müzik eğitimi alan öğrencilerin almayan öğrencilere göre daha yüksek bir akademik başarıya sahip olduklarını göstermiştir. Bu durum bu araştırmada müziğin akademik başarıya ve bilgilerin kalıcılığına olumlu yönde etkisi olduğu yönündeki hipotezi desteklemektedir. Ayrıcı yurt dışında yapılan araştırmaların sonucu ile de paralellik göstermektedir.

Aslan ve Kızıllısoley (1994), yaptıkları araştırmada Telkin Yönteminin klasik öğretim yöntemlerine kıyasla daha az unutmaya yol açtığı sonucuna ulaşmışlardır.

Duru ve Köse (2012)'nin "Klasik Müzik Dinlemenin ilköğretim öğrencilerinin Sınav Başarılarına Etkisi" isimli çalışmasında, klasik müziğin öğrencilerin sınav sonuçlarına olumlu etkide bulunduğu sonucuna varmışlardır.

1993 yılında Nature dergisinde, bilişsel psikologlar Frances Rauscher, Gordon L. Shaw ve Katherine N. Ky tarafından yapılan Mozart Etkisi isimli çalışma, akademik anlamda oldukça önemlidir. Bu konunun ilklerinden sayılabilecek bu araştırma devam eden süreçte ün kazanmış ve konu ile ilgili başka çalışmaların yapılmasına zemin hazırlamıştır (Akt. Beauvais, 2014).

Endonezya'da yapılan bir araştırma, Desuggestopedia yani Telkin Yönteminin öğrencilerin yazma becerilerini geleneksel yöntemle göre daha olumlu etkilediği sonucunu göstermiştir. Girişte bahsedilen bu yöntem, ülkemizde ve dünyada genellikle yabancı dil öğretiminde kullanılmaktadır. Yöntem, öğretimin en iyi şekilde gerçekleşebilmesi için öğrencinin rahat bir ortamda eğitim almasını savunur ve müzik, kullanılan en önemli materyallerdendir. Ganesha Eğitim Üniversitesi bünyesinde yapılan araştırma, Telkin Yönteminin kullanılmasının öğrencilerin yazma becerilerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Elde edilen sonuç, bu araştırmanın bulgularını da doğrular niteliktedir. Telkin Yönteminde de müzik kullanımının önemli bir yeri olduğu göz önünde bulundurulduğunda sonuçların paralel olduğu ortadadır (Pramarta, Padmadewi, Suarnajaya, 2013).

Ekvador'da yapılan bir diğer araştırmaya göre Desuggestopedia yöntemine öğrenciler oldukça olumlu tepkiler vermişlerdir. Yapılan araştırma yarı deneysel özelliktedir. Deney grubuna Desuggestopedia yöntemi ile eğitim verilmiş kontrol grubunda ise geleneksel yöntem kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Desuggestopedia yöntemine öğrenciler olumlu tepkiler

vermiş, sınıf ortamının daha eğlenceli, öğrencilerin derse katılma konusunda daha aktif oldukları gözlemlenmiştir (Encalada, Rivadeneira, Patricia, 2015).

İran Shiraz Üniversitesinde Nasser Rashidi tarafından 2011 yılında yapılan bir diğer araştırma, klasik müziğin İran öğrencilerinin okuduğunu anlama üzerine etkisini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla iki grup oluşturulmuş, deney grubuna klasik müzik ile birlikte etkinlik yapılırken kontrol grubunda müzik kullanılmamıştır. Çalışma haftada 3 gün, 2 ayı kapsayan bir sürece yayılmıştır. Çalışmanın sonucunda iki grubun okuduğunu anlama puanları arasında müziğin etkisine ilişkin anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Müzik eşliğinde deney yapılan grup (Mozart sonata koşulu) müziksiz gruba göre (kontrol grubu) daha yüksek performans sergilemiştir (2011). Öğrencilerin dinledikleri metin üzerinden performanslarını ölçen bu araştırmamız, Rashidi'nin araştırması ile benzerlik göstermektedir. Bu araştırmada da tıpkı Rashidi gibi müzik eşliğinde deney yapılan grubun başarı seviyesi müziksiz gruba göre yüksektir. Bu durum, araştırmamızın geçerli sonuçlar ortaya koyduğunu işaret etmektedir.

Mozart'ın K.448 sonatının görsel dikkat üzerine etkisini araştıran bir diğer çalışmada, bu sonatın gönüllü ve istemsiz dikkat üzerindeki etkileri ölçülmüştür. Araştırmanın sonuçlarından biri Mozart müziğinin istemsiz dikkat üzerinde olumlu etkileri olduğu yönündedir (Zhu ve diğerleri, 2008).

Adam Tierney ve Nina Klaus'un, müzik eğitiminin okuma becerilerini geliştirme üzerine etkilerini inceledikleri 2013 tarihli çalışmada, müzikal eğitimin dil öğrenme bozukluğu olanlar da dâhil olmak üzere tüm çocuklar için etkili bir gelişimsel eğitim stratejisi sağlayabileceği yargısına varmışlardır. Bu çalışmalara ek olarak UNESCO'nun, 1978 yılında Lozanov'un Suggestopedia yöntemi ile ilgili yayınladığı bir rapor mevcuttur. Bu raporda

yöntemin öğrencilerin motivasyonlarını ve üst düzey düşünme becerilerini yükselttiği belirtilmektedir.

Bu sebeple Unesco tarafından önerilen bir yöntemdir. (<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000030087>). Ülkemizde Telkin Yöntemi olarak bilinen bu yöntemin detayları ile ilgili bilgi, giriş bölümünde verilmiştir. Müzik kullanımı açısından ele alındığında yöntem, bu araştırmanın konusu ile paralellik göstermektedir.

Mark Huy Lê tarafından müziğin ikinci dil öğrenimindeki rolü ile ilgili yapılan bir çalışmanın sonucu da müziğin dil öğrenimini desteklediği yönündedir. Vietnam örneği üzerinde yapılan bu çalışmada kültürel faktörler konusuna da değinilmiştir (Huy Lê, 1999). Bizim çalışmamızda müziğin yalnızca ikinci dil öğretiminde değil ana dili eğitiminde de olumlu sonuçlar ortaya çıkardığı görülmektedir.

Konu ile ilgili özellikle yurt dışında yapılmış çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Bu bölümde örnek olarak bir kısmından bahsedilen bu çalışmalardan da anlaşılabilceği üzere, eğitimde müzik kullanımı pek çok açıdan (bilgilerin kalıcılığı, akademik başarı, motivasyon, dikkat, üst düzey düşünme becerileri, kültür vb.) fayda sağlamaktadır. Gerek yurt içi gerekse yurt dışında yapılan araştırmalar bu sonucu desteklemektedir. Yukarıda sıralanan çalışmalar, bizim araştırmamızın sonucu ile paralellik göstermekte ve desteklemektedir. Müzik ile birlikte yapılan eğitim, öğrencilerin akademik başarılarını artırmakta, derse motivasyonlarını, dikkat durumlarını olumlu yönde etkilemektedir.

Şimdiye kadar konu ile ilgili yapılan çalışmalar genellikle Klasik Batı Müziği odaklıdır. Bu konu kapsamında Klasik Türk Musikisi ile yapılan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Farabi ve Şuuri'nin araştırmaları bunun başlıcalarıdır. Bu araştırma, yaygın olarak

kullanılan Klasik Batı Müziği ile birlikte Klasik Türk Müziğini de içermesi, Klasik Türk Müziğini akademik anlamda bir faktör olarak kullanması bakımından önem taşımaktadır.

Sonuç

Araştırmaların dünyanın pek çok farklı ülkesinde yapılmasına rağmen benzer sonuçlar ortaya koyması dikkat edilmesi gereken bir noktadır. Müzik, yerine ve durumuna göre insanları kelimelerden daha fazla etkileyebilen bir iletişim aracı olabilmektedir. Bu noktada, müziğin eğitimde, eğitimi ve öğretimi destekleyici bir konumda kullanılması her anlamda kaliteyi yükseltmektedir. Öğrencilerin derse dair motivasyonları artmakta, kaygı seviyeleri azalmaktadır. Gerek ikinci dil gerekse ana dil öğretiminde müzikten yararlanılması olumlu sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Dil öğretiminin yanı sıra müziğin farklı branşlarda kullanımının da faydalı olduğu araştırma örneklerinde mevcuttur. Yukarıda bahsi geçen araştırmalar, bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Lozanov'un ortaya attığı telkin yöntemi, genel anlamda ikinci dil öğretiminde kullanılmaktadır. Hem giriş hem de tartışma bölümünde yer alan örneklerde bu yöntemin eğitimi desteklediği ve öğrenmeye yardımcı olduğu görülmektedir. Bu araştırma, müzik açısından, yöntemle oldukça benzerlik göstermekle birlikte giriş bölümünde yönteme dair anlatılan diğer unsurlar göz önünde bulundurulmadığından bu araştırmada yöntemin tam anlamıyla kullanıldığı söylenemez. Fakat müzik yönünden değerlendirildiğinde gerek uygulama gerekse konuyla ilgili yapılan çalışmaların sonucu bakımından paralellik göstermektedir.

Bu araştırma, öğrencilerin müzik eşliğinde ders işleminin akademik başarılarını ve bilgilerinin kalıcılığını nasıl etkilediğini anlamak amacıyla yapılmıştır. Araştırma

başlangıcında, müzik eşliğinde ders işlemenin öğrencilere olumlu yönde etkide bulunacağı, müziğin öğrencilerin motivasyonunu ve dikkatini artıracığı, müzik seçiminde kültürel farklılıkların etkili olacağı varsayılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, bu varsayımları doğrulamıştır. Türkçe dersi esnasında müzik kullanımını, öğrencilerin akademik başarısını ve bilgilerin kalıcılığını artırmış, öğrencilerin derse olan tutumlarını olumlu yönde etkilemiştir. Ders süreci daha eğlenceli ve buna bağlı olarak daha verimli geçmiştir. Deney gruplarında sorulara daha fazla cevap verilmesi yani derse katılımın daha yüksek olması bu durumu kanıtlar niteliktedir. Öğrenciler, müzik eşliğinde ders işlemekten keyif aldıklarını belirtmişlerdir.

Müzik seçiminde, daha önce yapılan araştırmalar göz önünde bulundurularak klasik müzik kullanılmıştır. Kültürel farklılıkların müzik seçimine olan etkilerinin de belirlenmesi için iki farklı deney grubu oluşturulmuştur. Bu deney gruplarından birine Klasik Türk Müziği verilirken diğerine Klasik Batı Müziği verilmiştir. Elde edilen bulgular Klasik Türk Müziğinin daha etkili olduğunu göstermiştir. Bu da müzik seçiminde kültürel faktörlerin etkili olduğunu göstermektedir. Klasik Türk Müziği ve Klasik Batı Müziği kullanılan deney gruplarının arasındaki başarı farkı fazla değildir. Araştırma esnasında öğrencilerin Klasik Türk Müziğini büyük oranda ilk defa duydukları gözlemlenmiştir. Bu durum, bu iki grup arasında başarı farkının az olmasının nedenlerinden biri olabilir. Yapılan araştırmalar müziğin, küçük yaştan itibaren etkili olduğunu göstermektedir (Liduma, 2016; Çilden, 2001; Başer, 2004). Bu araştırma her grup için üç ders saati ile sınırlıdır. Öğrencilerin kısıtlı bir zamanda genel anlamda ilk defa duydukları bir müziğe karşı böyle veriler ortaya koydukları düşünülürse, aşina oldukları bir müzik ile sonuçların ne yönde gelişebileceği merak konusu olabilir. Bu gibi faktörler, araştırmanın daha geniş kapsamlı yapıldığında daha belirgin sonuçlar ortaya koyabileceği fikrini ortaya çıkarmaktadır.

Türkçe dersleri esnasında Klasik Türk Müziğinin kullanılması aynı zamanda öğrencilerin kültürel miraslarına da katkı sağlayacaktır. Türk Müziğinin geçmişten günümüze tınılarını dinleyecek olmaları milli benlik oluşumunu da olumlu şekilde etkileyecektir. Klasik Türk Musikisinin yeni nesillere tanıtılmasına ve aktarılmasına katkıda bulunacaktır.

Geçmişten günümüze kadar gelen sürede, Klasik Türk Müziği çeşitli alanlarda kullanılmıştır. Tedavi boyutunda önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Özellikle insan psikolojisi üzerine olan etkileri geçtiğimiz dönemlerde araştırılmış ve olumlu sonuçlara ulaşılmıştır. Bu araştırmalar bugün müzik terapi olarak adlandırılan bir yöntemin temelini oluşturmuştur. İnsan psikolojisini olumlu yönde etkileyebilen bir oluşumun, eğitimde kullanımı da olumlu etkiler ortaya koyacaktır. Bu araştırma, bunun bir örneğidir.

Bu araştırma, Klasik Türk Müziğinin Türkçe eğitiminde kullanımının, öğrencilerin akademik başarısını, bilgilerinin kalıcılığını, dikkat durumlarını, derse karşı olan tutum ve motivasyonlarını olumlu yönde etkilediğini kanıtlar niteliktedir. Müziğin, eğitimde düzenli şekilde kullanımı oldukça önemli bir konudur. Ders esnasında, arka planda Klasik Türk Müziği kullanımı, dersin verimini artırmaktadır. Aynı zamanda deney grubundaki öğrencilerin kontrol grubundaki öğrencilere göre, yorum sorularına daha fazla ve daha nitelikli cevap verdikleri göz önünde bulundurularak, müziğin öğrencilerin yorum yapma becerisine de katkı sağladığı elde edilebilecek sonuçlardandır. Ayrıca Klasik Türk Müziği kullanımının öğrencilerin kültürel birikimine katkı sağlayacağı ve milli benlik oluşumunu destekleyeceği de muhtemel sonuçlardandır.

Öneriler

Uygulayıcılar için öneriler. Türkçe dersi esnasında geleneksel yönteme göre öğrencilerin dikkatini çekecek alternatif yöntemlerin kullanılması, dersin verimini artırmaktadır. Bu doğrultuda alternatif yöntemlerin kullanılması önerilmektedir.

Bu araştırma kapsamında elde edilen bulgulara dayanarak Türkçe dersi esnasında Klasik Türk Müziğinin kullanımı önerilmektedir.

Yine bu araştırma sonuçlarına göre Türkçe dersi esnasında Klasik Batı Müziğinin kullanımı önerilmektedir.

Araştırmacılar için öneriler. Bu araştırma, üç ders saati ile sınırlıdır. Daha geniş kapsamlı olarak yapılacak bir çalışma, daha belirgin sonuçlar ortaya çıkarabilir. Bu nedenle daha kapsamlı bir araştırma yapılabilir.

Bu araştırma Türkçe Eğitimi alanında yapılmıştır. Müzik evrensel bir oluşumdur. Bu nedenle farklı branşlarda kullanımı da araştırma konusu edilebilir.

Kaynakça

- Adorno, T. (2018). *Müzik yazıları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ak, A. Ş. (2014). *Türk mûsikîsi tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ak, A. Ş. (2017). *Avrupa ve türk islam medeniyetlerinde müzikle tedavi tarihi gelişimi ve uygulamaları*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Akan, N. (2015). VIII-XIII. Yüzyıllar arası islam felsefesi'nden müziğe genel bakış: El-Kindi, Farabi, İbn Sina. *Kalemişi Dergisi*, 91-101.
- Aker, S. N., & Akar, S. A. (2014). Türk müziği makamlarının etkilerinin eeg dalga formları ile incelenmesi. *Tıp Teknolojileri Ulusal Kongresi*, (s. 159-162). Kapadokya.
- Aksan, D. (2009). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin sözvarlığı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Alkaya Yener, Y. (2011). Müziğin çocuklar ve yaşlılar üzerindeki etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 119-124.
- Altmışdört, G. (2013). Dil edinimi ve dil öğrenimi olgusuna beyin ve dil gelişimi açısından bir bakış. *Ege Eğitim Dergisi*, 41-62.
- Altuğ, T. (2017). *Dile gelen felsefe*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Arslan, F. (2014). Müslüman-Türk bilginlerinin müzik bilimine katkısı (X-XIII. Yüzyıllar). *Türkiyat Mecmuası*, 1-21.

- Aslan, E., & Kızıllısoley, M. (1994). Öğrenmede yeni bir model denemesi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9-16.
- Atatürk, A. M. (2006). *Atatürk'ün söylev ve demeçleri*. Divan Yayıncılık.
- Avcı, Y. (2012). Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde dil-düşünce analizi teorisi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1-15.
- Bağırkan, Ş. (2011). *Klasik türk musikisinin temelleri*. İstanbul: Geçit Kitabevi Yayınları.
- Başaran , I. (2004). Etkili Öğrenme ve Çoklu Zeka Kuramı: Bir İnceleme. *Ege Eğitim Dergisi*, 7-15.
- Başer, F. A. (2014). Müziğin okul öncesi dönemde çocuk gelişimine katkısı. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-10.
- Başol, G., Kılıç, O., Cinoğlu, M., & (Editörler). (2008). *Bilimsel araştırma süreci ve yöntem (5.bölüm)*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Batuk, C. (2013). Din ve müzik: dinler tarihi bağlamından din-müzik ilişkisine genel bir bakış denemesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 45-70.
- Beauvais, C. (2015). The 'Mozart effect': a sociological reappraisal. *Cultural Sociology*, 185-202.
- Behar, C. (1987). *Klasik türk musikisi üzerine denemeler*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Bingöl, F. (2006). Müzik ve dil alanındaki benzerlikler ekseninde müzik eğitimi. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi* (s. 215-219). Denizli: Pamukkale Ün. Eğt. Fak.
- Boran, İ., & Şenürkmez , K. Y. (2018). *Kültürel tarih ışığında çoksesli batı müziği*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Boşnak, M., Kurt, A. H., & Yaman, S. (2017). Beynimizin müzik fizyolojisi. *KSÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 35-44.
- Brody, Z. S. (2016). Suzuki yetenek eğitimi felsefesine kısa bir bakış. *Sanat & Tasarım Dergisi*, 79-89.
- Budak, O. A. (2000). *Türk müziğinin kökeni - gelişimi*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Blimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, N. (2004). Osmanlı dönemi türkçe müzik yazmalarında ünlü Türk bilgini Fârâbî. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 203-215.
- Chowdhury, A. R., & Gupta, A. (1999). Effect of music on plants – an overview. *Association of Global Science Innovations*, 30-34.
- Coşkun, S. (2014). Dil-düşünce ve dünya ilişkisi bakımından öznellik, bireysellik ve kimlik. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 87-102.
- Çelikkol, Ö. (2007). *Kelime kazanımında müziğin etkisi, Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çevik, B. (2007). Çağdaş Müziğin Öncüsü: Claud Debussy, Hayatı, Eserleri ve Müziğe Katkıları. *BAÜ FBE Dergisi*, 101-111.
- Çilden, Ş. (2001). Müzik, çocuk gelişimi ve öğrenme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-8.
- Çuhadar, H. (2016). Müzik ve müzik eğitimi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 217-230.

- Dikici, A. (2002). *Orff tekniği ile verilen müzik eğitiminin matematik yeteneğine etkisinin incelenmesi, Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Ergin, M. (2009). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Ezron, M. (2016). Music, Learning and early childhood education: a review of literature. *Journal of Studies in Social Sciences*, 69-74.
- Genç, İ., Kılıç, A., & Aksoyak, H. İ. (2014). *Dede korkut kitabı han'ım hey*. Ankara: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği.
- Gençel, Ö. (2006). Müzikle tedavi . *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 697-706.
- Göçer, A. (2012). Dil-kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili*, 50-57.
- Göçer, A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dil kültür ilişkisi üzerine görüşleri: fenomenolojik bir araştırma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25-38.
- Göktepe, M. E. (2013). Dil ve müziğin karşılaştırılması. *Sanat & Tasarım Dergisi*, 84-103.
- Grebene, B. (1978). *Müzikle tedavi*. Ankara: Güven Kitabevi Yayınları.
- Griffiths, P. (2015). *Batı müziğinin kısa tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Gün Duru, E., & Köse, H. (2012). Klasik müzik dinlemenin ilköğretim öğrencilerinin sınav başarılarına etkisi . *e-Journal of New World Sciences Academy*, 143-149.
- Güvenç, R. O. (1985). *Türklerde ve dünyada müzikle ruhi tedavinin tarihçesi ve günümüzdeki durumu, Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi.
- İçelli, E. N. (2015). Dil ve müzik ilişkisi. *Kültür Evreni*, 119-122.
- İlhan , A., Mirzeoğlu, D., Aktaş, İ. ve Demir, V. (2005). Çoklu zeka uygulamaları doğrultusunda işlenen cimnastik ve voleybol ünitelerinin öğrencilerin bilişsel ve

- devinişsel yönden gelişmelerine olan etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5-10.
- İmik, Ü. (2017). Klasik kavramı ekseninde türk müziği ve batı müziği kültüründeki benzerlikler/farklılıklar üzerine bir değerlendirme. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 199-205.
- İşcan, A. (2011). Yabancılara Türkçe öğretiminde suggestopedianın (Telkin Yöntemi) Kullanımı. *Turkish Studies*, 1317-1322.
- Kalender, N. (2001). Müzik dinlemenin eğitsel temelleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 151-157.
- Kalender, R. (1989). Ruh hastalıklarının tedavisinde mûsikî. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 271-281.
- Karaağaç, G. (2012). *Türkçenin ses bilgisi*. Ankara: Kesit Yayınları.
- Karamızrak, N. (2014). Ses ve müziğin organları iyileştirici etkisi. *Koşuyolu Heart Journal*, 54-57.
- Karşal, E. (2004). *Okul öncesi dönemi çocuklarda müzik yeteneği ve matematik yeteneği ilişkisi ve müzik eğitiminin matematik performansı üzerine etkileri*, Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaymak Özmen, S. ve Demir, Ö. (2012). İlköğretim öğrencilerinin dikkat toplama sürecine ilişkin görüşlerinin incelenmesi . *Ç.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 135-154.
- Keleş, E., & Çepni, S. (2006). Beyin ve öğrenme. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 66-82.
- Kılıç, V. (2007). Dilin işlevleri: Metin eylem kuramı yaklaşımı. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 124-138.

- Kılınç, A. (2007). Bir öğretim stratejisi olarak kavram haritalarının kullanımı. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21-48.
- Kol , S. (2011). Erken çocuklukta bilişsel gelişim ve dil gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-21.
- Korkmaz, Ö. ve Mahiroğlu, A. (2007). Beyin, Bellek ve Öğrenme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 93-104.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kozan, O., & Öksüz, G. (2010). Beyin ve dil: Araştırmaların 150 yılı. *Dil Dergisi (147)*, 22-39.
- Lê, M. H. (1999). The role of music in second language learning: A vietnamese perspective. *AARE*.
- Levendoğlu, N. (2005). Tarih içinde geleneksel türk sanat müziği ve diğer kültürlerle etkileşimi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 253-262.
- Liduma, A. (2016). Child's musical perception development in early years. *Proceedings of the International Scientific Conference (s. 416-425)*. Rezekne: Rezekne Academy Of Technologies.
- Lockhart, L., & Tülücü, (2006). Hasan-ı sabbah ve haşîşîler. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 213-240.
- Maleki, A. (2011). The effect of visual and textual accompaniments to verbal stimuli on the listening comprehension test performance of iranian high and low proficient efl learners. *Theory and Practice in Language Studies*, 28-36.
- Mimaroğlu, İ. (2019). *Müzik tarihi*. İstanbul: Varlık Yayınları.

- Modiri, I. G. (2010). Okul öncesinde müzik aracılığı ile yabancı dil öğretimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 505-516.
- Müldür, F. (2016). Noam Chomsky'de üretici dilbilgisi: Derin yapı ve yüzey yapı ayrımı. *kaygı Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 59-74.
- Nantais, K., & Schellenberg, E. (1999). The Mozart effect: An artifact of preference. *Psychological Science*, 370-373.
- Nişancı, İ. (2013). Türkçe şarkıların dil öğretiminde kullanımı. *Uluslararası Dil ve Edebiyat Çalışmaları Konferansı "Balkanlarda Türkçe"* (s. 172-189). Tiran/Arnavutluk: Beder Üniversitesi.
- Odabaşı, F. (2006). Dil-kültür bağlamında müzik dili ve bunun sosyal bütünleşmedeki yeri. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 237-258.
- Onan, B. (2010). Beynin bilişsel işlevleri üzerine yapılan araştırmalar ve ana dili eğitimine yansımaları. *TÜBAR*, 521-561.
- Önal, Ö. (2012). Ses, dil ve müzik. *Dil Dergisi*, 7-23.
- Özışık, E. (1963). *Musiki sanatı*. İstanbul: Nurgök Matbaası.
- Öztürk, L., Erseven, H. ve M. Fadıl, A. (2017). *Makamdan Şifaya*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Pramarta , O., Padmadewi, N. ve Suarnajaya, W. (2013). The effect of desuggestopedia on the writing competence of the second semester students with different temperament of fkip unmas denpasar. *e-Journal Program Pascasarjana Universitas Pendidikan Ganesha Program Studi Pendidikan Bahasa Inggris*.

Rashidi, N. (2011). The effect of classical music on the reading comprehension of Iranian students. *Theory and Practice in Language Studies*, 74-82.

Sarı, E. (2017). *Müzik ruhun gıdasıdır*. Antalya: Nokta E-Book Publishing.

Selanik, C. (1996). *Müzik sanatının tarihsel serüveni*. Ankara: Doruk Yayıncılık.

Seven, M. A., & Engin, A. O. (2008). Öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 189-212.

Sezer, F. (2011). Öfke ve psikolojik belirtiler üzerine müziğin etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1472-1493.

Somakçı, P. (2003). Türklerde müzikle tedavi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 131-140.

Şen, Y. (2006). Okul öncesi dönemde çocuğun gelişiminde müziğin önemi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 337-343.

Şendurur, Y., & Akgül Barış, D. (2002). Müzik eğitimi ve çocuklarda bilişsel başarı. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 165-174.

Talu, N. (1999). Çoklu zeka kuramı ve eğitime yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 164-172.

Tanrıkorur, C. (2016). *Osmanlı dönemi türk musikisi*. İstanbul: Dergah Yayınları.

Teachoud, D. J. (2005). The impact of music education on a child's growth and development. *International Foundation for Music Research*, 3.1-3.44.

Tekin Gürgen, E. (2015). Müziğin temel bileşenleri ve müzik dinlemenin kavramsal boyutu. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-14.

- Tierney, A., & Kraus, N. (2013). Music training for the development of reading skills. *Prog Brain Res*, 209-241.
- Torun, Ş. (2016). Müziğin beynimizdeki yolculuğu. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 66-70.
- Uluğbay, S. (2013). Müzik eğitiminin çocuk zekasına olan etkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 1025-1034.
- Ünal, F. S. (2009). Geleneksel müziğimizin insan sağlığı üzerindeki etkisi ve müzikle tedavi. *38.Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildirileri*, (s. 849-856). Ankara-Türkiye (10-15 Eylül 2007).
- Yalar, T., & Yanpar Yelken, T. (2009). Liselerde blok ders uygulamasının incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 263-278.
- Yazıcı, D. (2017). Müziğin insan beyni üzerindeki etkisi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 88-103.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E. (2006). *Okul öncesi kurumlarına devam eden 6 yaş çocuklarının sayı ve işlem kavramlarını kazanmalarında müzikli oyun etkinliklerinin kullanılmasının etkisi, Yüksek Lisans Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zhu, W., Zhao, L., Zhang, J., Ding, X., Liu, H., Ni, E. ve Zhou, C. (2008). The influence of Mozart's sonata K.448 on visual attention: An ERPs Study. *Neuroscience Letters*, 35-40.

İnternet Üzerinden Erişilen Kaynaklar

<https://www.etimolojiturkce.com/kelime/musiki> Erişim Tarihi: 9.9.2018

<https://arinnaa.wordpress.com/2012/03/12/muzigin-temel-unsurlari/> Erişim Tarihi: 16.9.2018

<http://www.konyayenigun.com/roportaj/turklerde-cenaze-merasimleri-h91313.html> Erişim Tarihi: 6.10.2018

http://docs.neu.edu.tr/staff/beria.gokaydin/1.%20Zekâ%20Tan%C4%B1mlar%C4%B1_4.pdf Erişim Tarihi: 10.10.2018

<https://www.memorial.com.tr/saglik-rehberleri/bebeginizi-anne-karninda-doguma-hazirlayin/> Erişim Tarihi: 19.11.2018

<http://uzmanhafiza.com.tr/2017/09/29/diger-firmalardan-farkimiz/> Erişim Tarihi: 24.11.2018

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000030087> Erişim Tarihi: 6.12.2018

Ekler**EK A: MEB İzin Belgesi**

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
 İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 60305806-44-E.22329249

21.11.2018

Konu: Anket Çalışması

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ÇANAKKALE

İlgi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 09/11/2018 tarihli ve 1800163283 sayılı yazısı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Merve KALYONCUOĞLU tarafından "Türkçe Eğitiminde Müzik Kullanımının Akademik Başarı ve Kalıcılık Üzerine Etkisi" konulu tez çalışması kapsamında, 20/11/2018 - 31/01/2019 tarihleri arasında, ekte adı geçen okullarda öğrenim gören öğrencilere yönelik uygulama çalışması yapılma isteği ilgi yazısıyla teklif edilmekte olup, Müdürlüğümüz Anket-Araştırma İnceleme Komisyonunca incelenerek uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Olurlarınıza arz ederim.

Recai KELEŞ
 Müdür Yardımcısı

OLUR
 21.11.2018

Osman ÖZKAN
 Millî Eğitim Müdürü

Ek :

- 1-Komisyon Raporu (1 sayfa)
- 2-Okul Listesi (1 sayfa)

Avrasi Elektronik İmza
 Ağı ile e-İmza
 21.11.2018
Mehmet ATEŞ
 V.H.K.İ.

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Merve KALYONCUOĞLU
Kurumu / Üniversitesi	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller/ilçeler	Çanakkale Merkez
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Ortaokul
Araştırmanın konusu	"Türkçe Eğitiminde Müzik Kullanımının Akademik Başarı ve Kalıcılık Üzerine Etkisi"
Üniversite / Kurum Onayı	Var
Araştırma/Proje/Ödev/Tez Önerisi	Tez Çalışması
Veri Toplama Araçları	Uygulama Çalışması
Görüş İstenilecek Birim/Birimler	5.Sınıf Öğrencileri
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
UYGUNDUR	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhafif Üyenin Adı ve Soyadı:	

KOMİSYON

10.11/2018
Komisyon Başkanı
Recai KELEŞ

Üye
Süheyla H. YURDUSEV

Üye
Ergün KAYA

EK B:Çalışmada Kullanılan Metinler ve Cevap Anahtarları

Deli Dumrul

Kocaoğlu Deli Dumrul adında bir adam, kuru bir çayın üzerine köprü yaptırmış, geçenden otuz akçe, geçmeyenden de kırk akçe alıyordu. Bu nedenle obada ona “deli” Dumrul deniyordu. Günün birinde köprünün başında oba kuran birtakım kimselerin ağlaştığını duydu, nedenini öğrenmek istedi. Obalılar yana yakıla anlattılar: Al kanatlı Azrail içlerinden bir yiğidin canını almış. Bunun üzerine, Deli Dumrul, Azrail denen bu al kanatlı yaratığın haddini bildirmeye karar verdi. Tanrı, Deli Dumrul’un deli-dolu sözlerini duyunca canı sıkılmıştı. Ona bir ders vermek için Azrail’i Deli Dumrul’un evine gönderdi. Deli Dumrul, başlangıçta Azrail’e atıp tutarken, onun ağır bastığını görünce yalvarmaya başladı.

— “Tanrı’yla benim arama girme, ey Azrail!” diyordu.

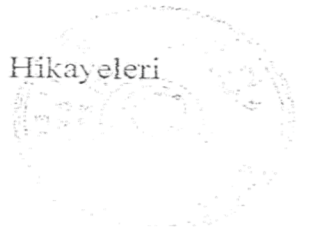
Tanrı da, Deli Dumrul’a, kendi canı yerine bir başka canı Azrail’e teslim ederse kendisini bağışlayabileceğini bildirdi. Deli Dumrul önce yaşlı babasına, sonra yaşlı anasına yalvardı. İkisi de oğullarının yerine canlarını vermeye razı olmadılar. Deli Dumrul son çare olarak karısına geldi. Durumu anlattı.

—“Ben Azrail’in pençesine düştükten sonra sen yeniden evlen, geride bırakacağım iki çocuğumuza iyi bak.” dedi.

Kadıncağız ise onun yerine Azrail’e teslim olmaya çoktan razıydı. Dedi ki:

Ne dersin, ne söylersin, Göz açıp gördüğüm. Gönül verip sevdiğim? Koç yiğidim, şah yiğidim! Karşı yatan kara dağları Senden sonra ben n’eylerim? Yaylayacak olsam, Benim mezarım olsun. Soğuk soğuk suların İçecek olsam benim kanım olsun. Altın akçeni harcayacak olsam Benim kefenim olsun. Tavla tavla şahbaz atın Binecek olsam benim tabutum olsun. Senin o anan baban. Bir canda ne var ki, sana kıyamamışlar? Arş tanık olsun, Kürsi tanık olsun, Yer tanık olsun, göz tanık olsun. Kadir Tanrı tanık olsun: Benim canım senin canına kurban olsun!

Deli Dumrul bunu duyunca, son bir kere daha Tanrı’ya yakardı. Tanrı bu kez Deli Dumrul’a acıdı. Çocuklarının kurtulması için kendi canlarına kıyamayan ana-babaya da kızmıştı. Azrail bu ana ile babanın canını aldı. Deli Dumrul’a sevgili karısını bıraktı, ömürlerini de uzattı.

Metin Soruları

1. Deli Dumrul metnindeki karakterleri yazınız.

Deli Dumrul, annesi, babası, karısı, iki çocuğu, obada yaşayan halk, Azrail, Tanrı

2. Oba sakinleri köprü'nün kenarında neden ağlamaktadırlar?

Azrail iclerinden birinin canını aldığı için

3. Dumrul köprü'den geçmeyenlerden kaç akçe almaktadır?

40 akçe

4. Tanrı Deli Dumrul'u affetmek için neyi şart koşmuştur?

Kendisi yerine gönüllü olarak başka birinin canını Azraile teslim etmesini

5. Deli Dumrul için fedakarlık yapmaya razı olan kimdir?

Karısı

6. Sizce metnin ana fikri nedir?

Fedakarlık önemli bir erdemdir.

7. Fedakarlık kavramı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tanımında, ne olduğuna dair kavramlar içeren herhangi bir cevap kabul edilebilir.

8. Siz Deli Dumrul'un yerinde olsaydınız nasıl davranırdınız?

Konuyla ilgili herhangi bir cevap kabul edilebilir.

FORSA

Akdeniz'in kahramanlık yuvası sonsuz ufuklarına bakan küçük tepe, minimini bir çiçek ormanı gibiydi. İnce uzun dallı badem ağaçlarının alaca gölgeleri sahile inen keçiyoluna düşüyor, ilkbaharın tatlı rüzgarıyla sarhoş olan martılar, çılgın bağrıışlarıyla havayı çınlatıyordu. Badem bahçesinin yanı geniş bir bağdı. Beyaz taşlardan yapılmış kısa bir duvarın ötesindeki harabe, vadiye kadar iniyordu. Bağın ortasındaki yıkık kulübenin kapısız girişinden bir ihtiyar çıktı. Saçı, sakalı bembeyazdı. Kamburunu düzeltmek istiyormuş gibi gerindi.

Elleri, ayakları titriyordu. Gök kadar boş, gök kadar sakin duran denize baktı, baktı, baktı...

-Hayırdır inşallah, dedi.

Duvarın dibindeki taş yığınlarına çöktü. Başını ellerinin arasına aldı. Sırında yırtık bir çuval vardı. Çıplak ayakları topraktan yoğrulmuş gibiydi. Zayıf kolları, kirli tunç rengindeydi. Yine başını kaldırdı. Gökle denizin birleştiği dumandan çizgiye dikkatle baktı ama görünürde bir şey yoktu.

Bu, her gece uykusunda onu kurtarmak için birçok geminin pupa yelken geldiğini gören zavallı eski bir Türk forsasıydı. Tutsak olalı kırk yılı geçmişti. Otuz yaşında, dinç, levent, güçlü bir kahramanken. Malta korsanlarının eline düşmüştü. Yirmi yıl onların kadirgalarında kürek çekti. Yirmi yıl, iki zincirle iki ayağından rutubetli bir geminin dibine bağlanmış bir halde yaşadı. Yirmi yılın yazları, kışları, rüzgarları, fırtınaları, güneşleri onun granit vücudunu eritemedi. Zincirleri küflendi; çürüdü, kırıldı. Yirmi yıl içinde birkaç kez halkalarını, çivilerini değiştirdiler. Ama onun çelikten daha sert kaslı bacaklarına bir şey olmadı. Yalnız abdest alamadığı için üzülüyordu. Hep güneşin doğduğu yanı sol ilerisine alır, gözlerini kibleye çevirir; beş vakit namazı gizli işaretlerle yerine getirirdi. Elli yaşına gelince, korsanlar onu "artık iyi kürek çekemez" diyerek, bir adada saımuşlardı. Efendisi bir çiftçiydi.

On yıl kuru ekmekle onun yanında çalıştı. Allah'a şükrediyordu. Çünkü artık bacaklarından mihli değildi. Abdest alabiliyor, tam kiblenin karşısına geçiyor; unuttuğu ayetlerle namaz kılıyor, dua edebiliyordu. Bütün umudu, doğduğu yere, Edremit'e kavuşmaktı. Otuz yıl içinde bir an bile umudunu kesmedi. "Öldükten sonra dinleceğime nasıl inanıyorsam; elli yıl tutsaklıktan sonra da ülkeme kavuşacağıma işte öyle inanıyorum" derdi. En ünlü, en tanınmış Türk gemicilerindendi. Daha yirini yaşındayken, Tarik Boğazı'nı geçmiş; poyraza doğru haftalarca, aylarca, kenar kıyı görmeden gitmiş; rast geldiği ıssız adalardan vergiler almış, irili ufaklı donanmaları tek başına hafif gemisiyle yenmişti. O zamanlar Türkeli'nde namı dillere destandı. Padişah bile onu, saraya çağırılmıştı. Serüvenlerini dinlemişti. Çünkü o, Hızır Aleyhisselam'ın gittiği diyarları dolaşmıştı. Öyle denizlere gitmişti ki, üzerinde dağlardan, adalardan büyük buz parçaları yüzyordu. Oraları tümüyle başka bir dünyaydı. Altı ay gündüz, altı ay gece olurdu! Karısını, işte bu, yılı bir büyük günle bir büyük geceden oluşan başka dünyadan almıştı. Gemisi altın, gümüş, inci, elmas, tutsak dolu vatana dönerken deniz ortasında evlenmiş; oğlu Turgut, Çanakkale'yi geçerken doğmuştu. Şimdi kırk beş yaşlarında olmalıydı.

Acaba yaşıyor muydu? Hayalini unuttuğu, kârlardan beyaz karısı acaba sağ mıydı? Kırk yıldır, yalnız taht yerinin İstanbul'un minareleri, ufku hayalinden hiç silinmemişti. "Bir gemim olsa, gözümü kapar, Kabataş'ın önüne demir atarım!" diye düşünürdü.

Altmış yaşını geçtikten sonra efendisi, onu sözde özgür kıldı. Bu özgür kılmak değil, sokağa, perişanlığa atmaktı. Yaşlı tutsak, bu bakımsız bağın içindeki yıkık kulübeyi buldu. İçine girdi. Kimseye bir şey demedi. Ara sıra kasabaya iniyor, yaşlılığına acıyanların verdiği ekmeğe paralarını toplayıp dönüyordu. On yıl daha geçti. Artık hiç gücü kalmamıştı. Hem bağ sahibi de artık onu istemiyordu. Nereye gidecekti?

Ama işte, eskiden beri gördüğü rüyaları yine görmeye başlamıştı. Kırk yıllık bir rüya... Türklerin, Türk gemilerinin gelişi... Gözlerini kurumuş elleriyle iyice övdu. Denizin gökle birleştiği yere baktı. Evet, geleceklerdi, kesindi bu, buna öylesine inanıyordu ki...

"Kırk yıl görülen bir rüya yalan olamaz!" diyordu. Kulübe duvarının dibine uzandı. Yavaş yavaş gözlerini kapadı. İlbahar bir umut tufanı gibi her yanı parlatıyordu. Martıların "Geliyorlar, geliyorlar, seni kurtarmaya geliyorlar!" gibi işittiği tatlı seslerini dinleye dinleye rüyaya daldı. Duvar taşlarının arkasından çıkan kertenkeleler üzerinde geziniyorlar, çuvaldan giysinin içine kaçıyorlar; gür, beyaz sakalının üstünde oynuyorlardı. Yaşlı tutsak, rüyasında ağır bir Türk donanmasının limana girdiğini görüyordu. Kasabaya giden yola birkaç bölük asker çıkarmışlardı. Al bayrağı uzaktan tanıdı. Yatağanlar, kalkanlar, güneşin yansımasıyla parlıyordu. "Bizimkiler! Bizimkiler!" diye bağırarak uyandı. Doğruldu. Üstündeki kertenkeleler kaçtılar. Limana baktı. Gerçekten, kalenin karşısında bir donanma gelmişti. Kadıngaların yelkenlerin, küreklerin biçimine dikkat etti. Sarardı. Gözlerini açtı. Yüreği hızla çarpmaya başladı. Ellerini göğsüne koydu. Bunlar Türk gemileriydi. Kıyıya yanaşıyorlardı. Gözlerine inanmadı.

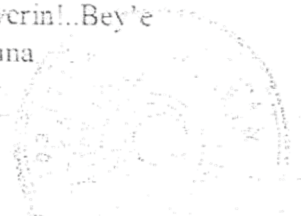
"Acaba rüyada mıyım?" kuşkusuna kapıldı. Uyanırken rüya görülür müydü? İyice inanabilmek amacıyla elini ısırdı. Yerden sivri bir taş parçası aldı. Alına vurdu. Evet, işte hissediyordu. Uyanıktı. Gördüğü rüya değildi. O uyurken, donanma burnun arkasından birdenbire çıkıyormuş olacaktı. Sevinçten, şaşkınlıktan dizlerinin bağı çözülürdü. Hemen çöktü. Karaya çıkan bölükler, ellerinde al bayraklar, kaleye doğru ilerliyorlardı. Kırk yıllık bir beklemenin son çabasıyla davrandı. Birden kemikleri çatırdadı. Badem ağaçlarının çiçekli gölgeleriyle örülen yoldan yürüdü. Kıyıya doğru koştu, koştu. Karaya çıkan askerler, ak sakallı bir ihtiyarın kendilerine doğru koştuğunu görünce, "Dur!" diye bağrdılar. İhtiyar durmadı bağrdı:

- Ben Türk'üm oğullar, ben Türk'üm!

Askerler onun yaklaşmasını beklediler. İhtiyar, Türklerin yanına yaklaşınca önüne ilk geleni tutup öpmeye başladı. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Haline bakanlar üzölmüşlerdi. Biraz heyecanı dinince sorular:

- Kaç yıldır tutsaksın?
- Kırk!
- Nerelesin?
- Edremitli
- Adın ne?
- Kara Memiş.
- Kaptan mıydın?
- Evet...

İhtiyarın çevresindeki askerler birbirine karıştı. Bir çığıktır-koptu. "Bey'e haber verin!..Bey'e haber verin!" diye bağrışıyorlardı. İhtiyarın kollarına girdiler. Kuş gib deniz kenarına

uçurdular. Bir sandala koydular. Büyük bir kadırgaya çıkardılar. Askerin içinde onun kahramanlık serüvenlerini bilmeyen ününü duymayan yoktu. Biraz güvertede durdu, sevinçten şaşırmış, aptallaşmıştı. Ayağına bir çakşır geçirdiler. Sırtına bir kaftan attılar. Başına bir kavuk koydular. "Haydi, Bey'in yanına!" dediler.

Onun kadırgaya getiren askerlerle birlikte büyük geminin kıçına doğru yürüdü. Kara pala bıyıklı, sırmalı giysisinin üzerine demir, çelik zırhlar giymiş iri bir adamın karşısında durdu.

- Sen kaptan Kara Memiş misin?
- Evet...
- Hızır Aleyhisselam'ın geçtiği yerlerden geçen sen misin?
- Benim!
- Doğru mu söylüyorsun?
- Niye yalan söyleyeceğim?
- Aç bakayım sağ kolunu!

İhtiyar, kaftanın altından kolunu çıkardı, sıvadı; Bey'e uzattı. Pazısında haç biçiminde derin bir yara izi vardı. Bu yarayı, gecesi altı ay süren bir adadan karısını kaçıırken almıştı. Bey, ellerine sarıldı öpmeye başladı.

- Ben senin oğlunum, dedi.
- Turgut musun?
- Evet...

İhtiyar tutsak sevincinden bayılmıştı. Kendine gelince oğlu, ona:

- Ben karaya cenk için çıkıyorum. Sen gemide rahat kal dedi.

Eski kahraman kabul etmedi:

- Hayır. Ben de sizinle cenge çıkacağım!
- Çok yaşlısın baba
- Ama yüreğim güçlüdür.
- Rahat et! Bizi Seyret!
- Kırk yıldır dövüşü özledim

Oğlu, babasının ellerine varıp; vatanını, sevdiklerini göremeden seni tekrar kaybetmeyelim baba diye yalvararak, öptü.

İhtiyar, kafasını kaldırdı, göğsünü kabarttı. Daha bir gençleşmiş gibiydi. Bayrağı işaret ederek:

- Şehit olursam bunu üzerime örtün! Vatan al bayrağın dalgalandığı yer değil midir? dedi.

Ömer Seyfettin

Forsa

Cevap Anahtarı

1. Forsa metninde karakterler kimlerdir?

Kara Memiş, Korsanlar, Ciftçi, Turgut, Türk askerleri

2. Ana karakterin başına sırasıyla neler gelmiştir?

30 yaşında bir Türk korsanyken korsanların eline düşmüştür. 20 yıl gemide köpek çekmiştir. Bir çiftçiye satılmış. 10 yıl ona hizmet etmiştir. Ciftçi onu serbest bırakmış. 10 yıl daha gezmis. Sonra Türk askerleri gelmiş ve ölüne kavuşmuştur.

3. Ana karakter kaç yıl tutsak kalmıştır?

40 yıl

4. Metinde geçen gecesi altı ay süren yer sizce neresi olabilir?

Kutuplar

5. Ana karakterin doğduğu yer neresidir?

Edremit

6. Ana karakterin yıllarca gördüğü rüya nedir?

Türk askerlerinin onu kurtarmak için gelmesi

7. Ana karakter kimin geçtiği yollardan geçmiştir?

Hızır Aleyhisselam

8. "Vatan al bayrağın dalgalandığı yer değil midir?" diyerek kaptan, ne demek istemiş olabilir?

Türk bayrağının dalgalandığı her yer vatanın bir parçasıdır. Nerede, nasıl olduğu önemli değildir.

9. Metnin en sevdiğiniz bölümü neresidir?

Konuyla ilgili herhangi bir cevap kabul edilebilir.

10. Sizce metnin ana fikri nedir?

→ İnsan bütün zorluklara rağmen sabretmeli ve umudunu kaybetmemelidir.

→ Vatan sevgisi önemlidir.

FSKİCİ

Vapur rıhtımından kalkıp tâ Marmara'ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar:

-Çocukcağız Arabistan'da rahat eder.

Dediler, hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.

Zaten babadan yetim kalan küçük Hasan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin'in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.

Hasan vapurda eğlendi; gürül gürül işleyen vinçlere, üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, vardiya değiştirilirken çalınan kampanaya bakarak çok eğlendi. Beş yaşında idi; peltek, şirin konuşmalarıyla de güverte yolcularını epeyce eğlendirmişti.

Fakat vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı: Kalanlar bilmediği bir dilden konuşuyorlardı ve ona İstanbul'daki gibi:

-Hasan gel!

-Hasan git!

Demiyorlardı; ismi değişik gibi olmuştu. Hassen şekline girmişti:

-Taal hun ya Hassen,

diyorlardı, yanlarına gidiyordu.

-Ruh ya Hassen...

derlerse uzaklaşıyordu.

Hayfa'ya çıktılar ve onu bir trene koydular.

Arık anadili büsbütün işitilmez olmuştu. Hasan, köşeye büzüldü; bir şeyler soran olsa da susuyordu, yanakları pençe pençe, al al olarak susuyordu. Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi bir sert düğüm, daima susuyordu. Fakat hem pür nakil çiçek açmış, hem yemişlerle donanmış güzel, ıslak bahçeler de tükendi; zeytinlikler de seyrekleşti.

Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yağın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı. Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile, kızgın güneş altında, pırl pırl yanıyordu.

Bunlar da bitti: göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı; ne ağaç vardı, ne dere, ne ev! Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı; çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile... Ağzlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek dalgın ve küskün arka arkaya, ağır ağır, yumuşak yumuşak, iz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidiyorlardı.

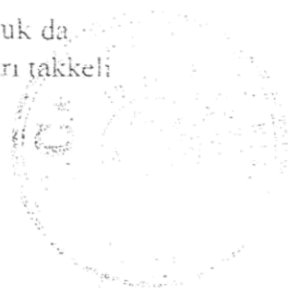
Çok sabretti, dayanamadı, yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu: o güldü:

-Gemel! Gemel! dedi.

Hasan'ı bir istasyonda indirdiler. Gerdanından, alnından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim, sürü sürü altınlar sallanan kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın göğsüne bastırdı. Anasınıninkine benzemeyen, tuhaf kokulu, fazla yumuşak, içine gömülüverilen cansız bir göğüs...

-Ya habibi! Ya aynı!

Halasının yanındaki kadımlar da sarıldılar, öptüler, söyleştiler, güldüler. Birçok çocuk da gelmişti; entarilerinin üstüne hırka yerine elbise ceket giymiş, saçları perçemli, başları takkeli

çocuklar...

Hasan durgun, tıkanıktı: susuyor, susuyordu.

Öyle haftalarca sustu.

Anlamaya başladığı Arapçayı, küçücük kafasında beliren bir inatla konuşmayarak sustu. Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan bir adam gibi tıkanıldığını duyuyordu, yine susuyordu.

Hep sustu.

Şimdi onun da kuşaklı entarisi, ceketi, takkesi, kırmızı merkupları vardı. Saçlarının ortası el ayası kadar sıfır makine ile kesilmiş, alınına perçemler uzatılmıştı. Deri gibi sert, yayvan tandır ekmeğine alışmıştı: yer sofrasında bunu hem kaşık, hem çatal yerine dürümleyerek kullanmayı beceriyordu.

Bir gün halası sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı çağırdı.

Evın avlusuna sırtında çuval kaplı bir yayvan torba, elinde bir ufacık iskemle ve uzun bir demir parçası, dağınık kıyafetli bir adam girdi. Torbasından da mukavva gibi bükülmüş bir tomar duruyordu.

Konuştular, sonra önüne bir sürü patlak, sökkük, parça parça ayakkabı dizdiler.

Satıcı iskemlesine oturdu. Hasan da merakla karşısına geçti. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki... Şaşarak eğlenerek seyrediyordu: Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi doldurmasına, sonra bunları birer birer, İstanbul'da gördüğü maymun gibi avurdandan çıkıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mihlayışına, deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu. Susuyor ve bakıyordu.

Bir aralık nerede ve kimlerle olduğunu keyfinden unuttu, dalgınlığından anadiliyle sordu.

-Çiviler ağzına batmaz mı senin?

Eskici başını hayretle işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:

-Türk çocuğu musun be?

-İstanbul'dan geldim.

-Ben de o taraflardan... İzmit'ten!

Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağı açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı. Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı. Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andıran kırçıl, seyrek bir tutam kıl vardı.

Dişsizlikten peltek çıkan bir sesle tekrar sordu:

-Ne diye düştün bu cehennem bucağına sen?

Hasan anladığı kadar anlattı.

Sonra Kanlıca'daki evlerini tarif etti; komşusunun oğlu Mahmut'la balık tuttıklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi. Bir aralık da kendisi sordu?

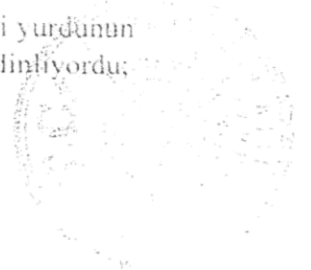
-Sen niye burdasın?

Öteki başını ve elini şöyle salladı: Uzun iş manasına... ve mırıldandı:

-Bir kabahat işledik de kaçtık!

Asıl konuşan Hasan'dı, altı aydan beri susan Hasan... Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, yanakları sevincinden pembe pembe, dudakları taze, gevrek, billur sesiyle biteviye konuşuyordu. Aklına ne gelirse söylüyordu. Eskici hem çalışıyor, hem de, ara sıra "Ha! Ya? Öyle mi?" gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu; artık erişemeyeceği yurdunun

bir deresini, bir rüzgarını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem zevkli, hem yaşlı dinliyordu;

geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu.

Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu.

Fakat, nihayet bütün ayakkabılar tamir edilmiş, iş bitmişti. Demirini topraktan çekti, kösesini dürdü, çivi kutusunu kapadı, çiriş çanağını sarmaladı. Bunları hep aheste aheste yaptı.

Hasan, yüreği burkularak sordu:

-Gidiyor musun?

-Gidiyorum ya, işimi tükettim.

O zaman gördü ki, küçük çocuk memleketlisi minimini yavru ağlıyor... Sessizce, titreye titreye ağlıyor. Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına, temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları dışarının rengini geçilen manzaraları içine alarak nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, bağrının sarsıntılarıyla yerlerinden oynayarak, vuruşarak içlerinde güneşli mavi gök, pırl pırl akıyor.

-Ağlama be! Ağlama be!

Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk hıçkırığa katıla katıla ağlamaktadır; bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.

-Ağlama diyorum sana! Ağlama.

Bunları derken onun da katı, nasırlaşmış yüreği yumuşamış, şişmişti. Önüne geçmeye çalıştı amma yapamadı, kendini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sicağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.

Refik Halit Karay

geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu.

Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu.

Fakat, nihayet bütün ayakkabılar tamir edilmiş, iş bitmişti. Demirini topraktan çekti, kösesini dürdü, çivi kutusunu kapadı, çiriş çanağını sarmaladı. Bunları hep aheste aheste yaptı.

Hasan, yüreği burkularak sordu:

-Gidiyor musun?

-Gidiyorum ya, işimi tükettim.

O zaman gördü ki, küçük çocuk memleketlisi minimini yavru ağlıyor... Sessizce, titreye titreye ağlıyor. Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına, temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları dışarının rengini geçilen manzaraları içine alarak nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, bağrının sarsıntılarıyla yerlerinden oynayarak, vuruşarak içlerinde güneşli mavi gök, pırıl pırıl akıyor.

-Ağlama be! Ağlama be!

Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk hiçkırta hiçkırta katıla katıla ağlamaktadır; bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.

-Ağlama diyorum sana! Ağlama.

Bunları derken onun da katı, nasırlaşmış yüreği yumuşamış, şişmişti. Önüne geçmeye çalıştı amma yapamadı, kendini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sicağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.

Refik Halit Karay

EK C: Araştırmada Kullanılan Klasik Batı Müzikleri

A. Corelli – Concerto in D Major Op.6 No.4

J.S. Bach – G Minor

J.S. Bach – Cello Suite No.1

Mozart – Sonata K.448

Mozart – Turkish March

Mozart – Symphony No.13

Beethoven – Moonlight Sonata

Beethoven – Silence

Chopin – Waltz in A Minor

Vivaldi – Four Seasons

EK Ç: Araştırmada Kullanılan Klasik Türk Musikisi Eserleri

Dimitrie Cantemir – Buselik Peşrevi

Reşat Aysu – Buselik Saz Semaisi

Mutlu Torun – Buselik Saz Semaisi

Lavatacı Andon – Hüseyini Saz Semaisi

Tanburî Cemil Bey – Ferahfeza Saz Semaisi

Derya Türkan & S. Sinopoulos – Uşşak Şarkı

III.Selim Han – Hicaz Peşrev

Tanburî İsak – Rehavi Peşrev

Tanburî İsak – İsafahan Peşrev

İtrî – Neva Kâr